

מבואי התלמוד

מקורות הש"ס

להכנה וחזרה על הדף היומי

מסכת ברכות

לעילוי נשמת

דוד בן שמואל זבולוני ז"ל

נדבת:

Copyright © Shmuel Zvuloni

כל הזכויות שמורות לשמואל זבולוני

Givat Shmuel, Israel

www.mevoeihatalmud.com

מבואי התלמוד - 2 - מסכת ברכות
לעילוי נשמת דוד בן שמואל ז"ל

מנין שזמן קריאת שמע של ערבית מתחיל מצאת
הכוכבים?

מנין שזמן קריאת שמע של ערבית מתחיל מצאת הכוכבים?

דברים ו, ז וְשִׁנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדַבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ וּבִלְכָתְךָ
בַּדֶּרֶךְ וּבְשֹׁכְבְּךָ וּבְקוֹמְךָ

משעה שהכהנים נכנסים לאכול בתרומתם דהיינו צאת
הכוכבים, "בשכבך" - זמן שרוב בני אדם שוכבים לישון.

ברכות ב:א תנא היכא קאי דקתני מאימתי ותו מאי שנא דתני
בערבית ברישא לתני דשחרית ברישא תנא אקרא קאי
דכתיב בשכבך ובקומך (**דברים ו, ז**) והכי קתני זמן
קריאת שמע דשכיבה אימת משעה שהכהנים נכנסין
לאכול בתרומתן

מנין שהיום מתחיל מהערב?

מנין שהיום מתחיל מהערב?

בראשית א, ה וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאוֹר יוֹם וּלְחֹשֶׁךְ קֶרָא לַיְלָה וַיְהִי עֶרֶב
וַיְהִי בֹקֶר יוֹם אֶחָד

ערב לפני בוקר.

ברכות ב:א ואי בעית אימא יליף מברייתו של עולם דכתיב ויהי ערב
ויהי בקר יום אחד (**בראשית א, ה**) אי הכי סיפא דקתני
בשחר מברך שתים לפניא ואחת לאחריה

מנין ששקיעת החמה מעכבת את הכהן מלאכול
בתרומה?

מנין ששקיעת החמה מעכבת את הכהן מלאכול בתרומה?

ויקרא כב, ז **וּבֹא הַשֶּׁמֶשׁ וְטָהַר וְאַחֵר יֹאכֵל מִן הַקֹּדְשִׁים כִּי לַחֲמוּ**
הוּא

"ובא השמש" - אחר שקיעת השמש כמו "ממזרח שמש
עד מבואו".

ברכות ב:א והא קמשמע לן דכפרה לא מעכבא כדתניא ובא השמש
וטהר (**ויקרא כב, ז**) ביאת שמשו מעכבתו מלאכול
בתרומה ואין כפרתו מעכבתו מלאכול בתרומה

מנין שדוד קם בחצות לילה לשיר תשבחות לקב"ה?

מנין שדוד קם בחצות לילה לשיר תשבחות לקב"ה?

תהלים קיט, חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך
סב

תהלים קיט, קדמו עיני אשמרות לשיח באמרתך
קמח

בלילה ארבע משמרות, חצות לילה לאחר המשמרת
השניה.

ברכות ג:ב אמר רב זריקא אמר רבי אמי אמר רבי יהושע בן לוי
כתוב אחד אומר (תהלים קיט, סב) חצות לילה אקום
להודות לך על משפטי צדקך וכתוב אחד אומר (שם)
קדמו עיני אשמורות הא כיצד ארבע משמרות הוי
הלילה

מנין שראוים היו ישראל ליעשות להם נס בימי
עזרא, כדרך שנעשה להם בימי יהושע בן נון?

מנין שראוים היו ישראל ליעשות להם נס בימי עזרא, כדרך שנעשה להם בימי יהושע בן נון?

שמות טו, טז תִּפֹּל עֲלֵיהֶם אֵימָתָה וּפָחַד בְּגֹדֶל זְרוּעֶךָ יִדְמוּ כְּאֶבֶן עַד יַעֲבֹר עִמָּךְ יְיָ עַד יַעֲבֹר עִם זֶה קִנִּיתָ

ראויים היו לצאת בניסים אלא שגרם החטא, שבגלל עונותיהם במי עזרא המשיכו להיות משועבדים לבבל ופרס ורק חלק קטן חזר לארץ ישראל.

ברכות ד:א (**שמות טו, טז**) עד יעבור עמך ה' עד יעבור עם זו קנית עד יעבור עמך ה' זו ביאה ראשונה עד יעבור עם זו קנית זו ביאה שנייה מכאן אמרו חכמים ראוים היו ישראל ליעשות להם נס בימי עזרא כדרך שנעשה להם בימי יהושע בן נון אלא שגרם החטא

מנין שיעקב ירא שמא יגרום החטא?

מנין שיעקב ירא שמא יגרום החטא?

בראשית כח, טו אֲנֹכִי עֹמֵךְ וְשִׁמְרֹתֶיךָ בְּכָל אֲשֶׁר תֵּלֵךְ וְהִשְׁבַּתֶּיךָ אֶל הָאֲדָמָה הַזֹּאת כִּי לֹא אֶעֱזָבְךָ עַד אֲשֶׁר אִם עָשִׂיתִי אֶת אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי לָךְ

בראשית לב, ח וַיֵּירָא יַעֲקֹב מְאֹד וַיֵּצֵר לוֹ וַיַּחַץ אֶת הָעֵם אֲשֶׁר אִתּוֹ וְאֶת הַצֹּאן וְאֶת הַבָּקָר וְהַגְּמָלִים לִשְׁנֵי מַחֲנוֹת

שלא קיים מצות כיבוד אב ואם בזמן שהיה בבית לבן.

ברכות ד:א אמר דוד לפני הקב"ה רבש"ע מובטח אני בך שאתה משלם שכר טוב לצדיקים לעתיד לבוא אבל איני יודע אם יש לי חלק ביניהם אם לאו שמא יגרום החטא כדר' יעקב בר אידי דר' יעקב בר אידי רמי כתיב (**בראשית כח, טו**) והנה אנכי עמך ושמרתך בכל אשר תלך וכתיב (**בראשית לב, ח**) ויירא יעקב מאד אמר שמא יגרום החטא

מנין שכנור דוד היה מעירו משנתו בחצות לילה
לשיר תשבחות לקב"ה?

מנין שכנור דוד היה מעירו משנתו בחצות לילה לשיר תשבחות
לקב"ה?

תהלים נז, ט עוֹרָה כְּבוֹדִי עוֹרָה הַנֶּבֶל וְכִנּוֹר אֶעֱיֶרָה שְׁחַר

ברכות ד:א דרב אידי מאי קרא (**תהלים נז, ט**) עורה כבודי עורה
הנבל וכנור אעירה שחר רבי זירא אמר משה לעולם הוה
ידע ודוד נמי הוה ידע וכיון דדוד הוה ידע כנור למה ליה
לאתעורי משנתיה

אמר דוד לפני הקב"ה רבונו של עולם לא חסיד אני,
שכל מלכי מזרח ומערב ישנים עד שלש שעות ואני...

אמר דוד לפני הקב"ה רבונו של עולם לא חסיד אני, שכל מלכי מזרח ומערב ישנים עד שלש שעות ואני...

תהלים פו, ב שְׁמֶרָה נַפְשִׁי כִּי חָסִיד אָנִי הוֹשַׁע עַבְדְּךָ אֱלֹהֵי הַבּוֹטָח אֵלַי
תהלים קיט, סב חָצוֹת לַיְלָה אָקוּם לְהוֹדוֹת לָךְ עַל מִשְׁפָּטִי צִדְקָךְ

ברכות ד:א (**תהלים פו, ב**) לדוד שמרה נפשי כי חסיד אני לוי ור' יצחק חד אמר כך אמר דוד לפני הקב"ה רבונו של עולם לא חסיד אני שכל מלכי מזרח ומערב ישנים עד שלש שעות ואני (**תהלים קיט, סב**) חצות לילה אקום להודות לך

אמר דוד לפני הקב"ה יפה טהרתי, יפה טמאתי ולא
בושתי, שנאמר...

אמר דוד לפני הקב"ה יפה טהרתי, יפה טמאתי ולא בושתי, שנאמר...

תהלים קיט, וַאֲדַבֶּרָה בְּעִדּוֹתֶיךָ נֶגֶד מְלָכִים וְלֹא אֲבוֹשׁ מו

שהיה דוד מטהר אשה לבעלה ולא היה מתבייש ואומר

אין זה מכבודו של מלך להתעסק בעניני נידה.

ברכות ד: א ולא עוד אלא כל מה שאני עושה אני נמלך במפיבשת רבי ואומר לו מפיבשת רבי יפה דנתי יפה חייבתי יפה זכיתי יפה טהרתי יפה טמאתי ולא בושתי א"ר יהושע בריה דרב אידי מאי קרא (**תהלים קיט, מו**) ואדברה בעדותיך נגד מלכים ולא אבוש

ולמה נקרא שמו כלאב, שהיה מכלים פני מפיבשת
בהלכה ועליו אמר שלמה בחכמתו...

ולמה נקרא שמו כלאב, שהיה מכלים פני מפיבשת בהלכה ועליו
אמר שלמה בחכמתו...

משלי כג, טו בְּנֵי אִם חָכִים לְבָךְ יִשְׁמַח לְבִי גַם אֲנִי
משלי כז, יא חָכִים בְּנֵי יִשְׁמַח לְבִי וְאֲשִׁיבָה חֲרָפִי דְבָר

כלאב היה בנו של דוד, "ואשיבה חורפי דבר" - שיש לי
מה לענות למי שחרף אותי, שהיה מפיבשות מכלים את
דוד בהלכה.

ברכות ד:א ולמה נקרא שמו כלאב שהיה מכלים פני מפיבשת
בהלכה ועליו אמר שלמה בחכמתו (משלי כג, טו) בני אם
חכם לבך ישמח לבי גם אני ואומר (משלי כז, יא) חכם
בני ושמח לבי ואשיבה חורפי דבר

דוד חשש שאין לו חלק לעולם הבא, שנאמר...

דוד חשש שאין לו חלק לעולם הבא, שנאמר...

תהלים כז, יג לֹא־אֶמְנָתִי לִרְאוֹת בְּטוֹב יְיָ בְּאֶרֶץ חַיִּים

"בארץ חיים" - חיי העולם הבא. כמו "ועמך כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ".

ברכות ד:א ודוד מי קרי לנפשיה חסיד והכתיב (**תהלים כז, יג**) לולא האמנתי לראות בטוב ה' בארץ חיים ותנא משמיה דרבי יוסי למה נקוד על לולא אמר דוד לפני הקב"ה רבש"ע מובטח אני בך שאתה משלם שכר טוב לצדיקים לעתיד לבוא אבל איני יודע אם יש לי חלק ביניהם אם לאו

מנין שמצוה לקרא קריאת שמע על המיטה?

מנין שמצוה לקרא קריאת שמע על המיטה?

תהלים ד, ה רגזו ואל תחטאו אמרו בלבבכם על משכבכם ודמו סלה

"אמרו בלבבכם" - אמרו מה שנאמר בשמע "על לבבך",
"על משכבכם" שנאמר "בשכבך", "ודומו סלה" - בשינה.

ברכות ד:ב א"ר יהושע בן לוי אע"פ שקרא אדם ק"ש בביהכ"נ מצוה לקרותו על מטתו אמר רבי יוסי מאי קרא (**תהלים ד, ה**) רגזו ואל תחטאו אמרו בלבבכם על משכבכם ודומו סלה

מצווה לאמר "תהילה לדוד" שלוש פעמים ביום,
כיון שכתוב בו...

מצווה לאמר "תהילה לדוד" שלוש פעמים ביום, כיון שכתוב בו...

תהלים קיט, א אֲשֶׁרִי תַמִּימִי דֶרֶךְ הַהֲלָכִים בְּתוֹרַת יְיָ
תהלים קמה, פוֹתַח אֶת יָדְךָ וּמִשְׁבִּיעַ לְכָל חַי רָצוֹן
טז
תהלים קלו, נִתֵּן לָחֶם לְכָל בָּשָׂר כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ
כה

פרק קיט גם מסודר באלף בית, אבל המיוחד ב"אשרי"
שיש בו ברכה על פרנסה.

ברכות ד:ב מאי טעמא אילימא משום דאתיא באל"ף בי"ת נימא
(תהלים קיט, א) אשרי תמימי דרך דאתיא בתמניא אפין
אלא משום דאית ביה (תהלים קמה, טז) פותח את ידך
נימא הלל הגדול דכתיב ביה (תהלים קלו, כה) נותן לחם
לכל בשר

לפי רבי יהושע בן לוי, קריאת שמע סמוך למיטתו,
שנאמר...

לפי רבי יהושע בן לוי, קריאת שמע סמוך למיטתו, שנאמר...

דברים ו, ז וְשִׁנַּנְתֶּם לְבַנְיָךְ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ וּבִלְכְּתְךָ
בַּדֶּרֶךְ וּבְשֹׁכְבְּךָ וּבְקוּמְךָ

לפי רבי יהושע בן לוי ק"ש סמוך למיטתו, כלומר בערב
תפילה ואחרי כן קריאת שמע, והלכה כרבי יוחנן.

ברכות ד:ב ואב"א קרא ושניהם מקרא אחד דרשו דכתיב **(דברים ו, ז)**
בשכבך ובקומך ר' יוחנן סבר מקיש שכיבה לקימה מה
קימה ק"ש ואח"כ תפלה אף שכיבה נמי ק"ש ואח"כ
תפלה ר' יהושע בן לוי סבר מקיש שכיבה לקימה מה
קימה ק"ש סמוך למטתו אף שכיבה נמי ק"ש סמוך
למטתו

היקש

לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע, שנאמר...

לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע, שנאמר...

תהלים ד, ה רָגֵזוּ וְאַל תַּחֲטְאוּ אִמְרוּ בְּלִבְכֶּם עַל מִשְׁכְּבְּכֶם וְדַמּוּ סֵלָה

'ירגיז אדם...' - שיגבר יצר הטוב על יצר הרע.

ברכות ה:א אמר ר"ש בן לקיש לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע שנא' (**תהלים ד, ה**) רגזו ואל תחטאו אם נצחו מוטב ואם לאו יעסוק בתורה שנאמר אמרו בלבבכם אם נצחו מוטב ואם לאו יקרא קריאת שמע שנאמר על משכבכם אם נצחו מוטב ואם לאו יזכור לו יום המיתה שנאמר ודומו סלה

לפי רבי יוחנן, הפסוק שאפילו תינוקות של בית רבן
יודעין...

לפי רבי יוחנן, הפסוק שאפילו תינוקות של בית רבן יודעין...

שמות טו, כו וַיֹּאמֶר אִם שָׁמוֹעַ תִּשְׁמַע לְקוֹל יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְהִיָּשָׁר בְּעֵינָיו
תַּעֲשֶׂה וְהֶאֱזַנְתָּ לְמִצְוֹתָיו וְשָׁמַרְתָּ כָּל חֻקָּיו כָּל הַמַּחֲלָה
אֲשֶׁר שָׁמַתִּי בַּמִּצְרִים לֹא אֲשִׁים עֲלֶיךָ כִּי אֲנִי יְיָ רַפָּאךָ

פירוש הפסוק - מי שעוסק בתורה ומצוות אין ייסורין
באים עליו.

ברכות ה:א אמר ליה רבי יוחנן הא אפילו תינוקות של בית רבן
יודעין אותו שנאמר (**שמות טו, כו**) ויאמר אם שמוע
תשמע לקול ה' אלהיך והישר בעיניו תעשה והאזנת
למצותיו ושמרת כל חקיו כל המחלה אשר שמת
במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך

רואה אדם שיסורין באין עליו, יפשפש במעשיו,
שנאמר...

רואה אדם שיסורין באין עליו, יפשפש במעשיו, שנאמר...

איכה ג, מ נַחֲפָשָׁה דְרָכֵינוּ וְנַחֲקָרָה וְנָשׁוּבָה עַד יְיָ

"נחפשה דרכינו" - יפשפש במעשיו.

ברכות ה:א רב חסדא אם רואה אדם שיסורין באין עליו יפשפש במעשיו שנא' (**איכה ג, מ**) נחפשה דרכינו ונחקורה ונשובה עד ה'

פשפש ולא מצא, יתלה בבטול תורה, שנאמר...

פשפש ולא מצא, יתלה בבטול תורה, שנאמר...

תהלים צד, יב אֲשֶׁרִי הַגִּבֹּר אֲשֶׁר תִּיִסְרֶנּוּ יְהוָה וּמִתּוֹרַתְךָ תִּלְמָדֶנּוּ

תורה וייסורים באותו פסוק.

ברכות ה:א פשפש ולא מצא יתלה בבטול תורה שנאמר **(תהלים צד, יב)** אשרי הגבר אשר תיסרנו יה ומתורתך תלמדנו

תלה ולא מצא בידוע שיסורין של אהבה הם,
שנאמר...

תלה ולא מצא בידוע שיסורין של אהבה הם, שנאמר...

משלי ג, יב כִּי אֶת אֲשֶׁר יֶאֱהָב יִי יוֹכִיחַ וְכָאֵב אֶת בֶּן יִרְצֶה

אם לא מבטל תורה ובכל זאת באים עליו ייסורים, "את
אשר יאהב ה' יוכיח" - הקב"ה מביא עליהם ייסורים כדי
להרבות שכרם בעולם הבא.

ברכות ה:א ואם תלה ולא מצא בידוע שיסורין של אהבה הם
שנאמר (**משלי ג, יב**) כי את אשר יאהב ה' יוכיח

מנין שאין טוב אלא תורה?

מנין שאין טוב אלא תורה?

משלי ד, ב כִּי לֶקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם תּוֹרַתִי אֶל תַּעֲזֹבוּ

"לקח" - לימוד, דבר שאדם לוקח איתו, אוכל פירותיהם

בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא.

ברכות ה:א ואין טוב אלא תורה שנאמר (**משלי ד, ב**) כי לקח טוב
נתתי לכם תורתִי אל תעזבו

מנין שיסורין ממרקין עונותיו של אדם?

מנין שיסורין ממרקין עונותיו של אדם?

ויקרא ב, יג וְכָל קָרְבֵּן מִנְחָתְךָ בַּמֶּלַח תִּמְלַח וְלֹא תִשָּׁבֵית מֶלַח
בְּרִית אֱלֹהֶיךָ מֵעַל מִנְחָתְךָ עַל כָּל קָרְבָּנְךָ תִּקְרִיב מֶלַח
דברים כח, סט אֱלֹהֵי דְבָרֵי הַבְּרִית אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ אֶת מֹשֶׁה לְכָרוֹת אֶת
 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ מוֹאָב מִלִּבְדֹּ הַבְּרִית אֲשֶׁר כָּרוֹת אֶתָּם
 בְּחָרֵב

"אלה דברי הברית" - נאמר לאחר התוכחה, לכן נקרא
 ייסורים.

ברכות ה:א דאמר רשב"ל נאמר ברית במלח ונאמר ברית ביסורין
 נאמר ברית במלח דכתיב (**ויקרא ב, יג**) ולא תשבית מלח
 ברית ונאמר ברית ביסורין דכתיב (**דברים כח, סט**) אלה
 דברי הברית מה ברית האמור במלח מלח ממתקת את
 הבשר אף ברית האמור ביסורין יסורין ממרקין כל
 עונותיו של אדם

גזירה
 שוה

מנין שארץ ישראל נקנית ביסורין?

מנין שארץ ישראל נקנית ביסורין?

דברים ח, ה וַיִּדְעַתָּה עִם לְבָבְךָ כִּי כַּאֲשֶׁר יִיסַר אִישׁ אֶת בְּנוֹ יְיָ אֱלֹהֶיךָ
מִיִּסְרֶךָ

דברים ח, ז כִּי יְיָ אֱלֹהֶיךָ מְבִיאָךְ אֶל אֶרֶץ טוֹבָה אֶרֶץ נַחֲלֵי מַיִם
עֵינַת וּתְהַמֵּת יִצְאִים בְּבִקְעָה וּבְהָר

"ארץ טובה" - ארץ ישראל.

ברכות ה:א שלש מתנות טובות נתן הקדוש ברוך הוא לישראל וכולן

לא נתנן אלא ע"י יסורין אלו הן תורה וארץ ישראל

סמיכות

והעולם הבא תורה מנין שנאמר אשרי הגבר אשר

תיסרנו יה ומתורתך תלמדנו ארץ ישראל דכתיב ([דברים](#)

[ח, ה](#)) כי כאשר ייסר איש את בנו ה' אלהיך מיסוך וכתיב

בתריה כי ה' אלהיך מביאך אל ארץ טובה

מנין שהעולם הבא נקנה ביסורין?

מנין שהעולם הבא נקנה ביסורין?

משלי ו, כג כִּי נֵר מְצֻה וְתוֹרָה אֹר וְדֶרֶךְ חַיִּים תּוֹכָחוֹת מוֹסֵר

"חיים" - חיי העולם הבא, "תוכחות מוסר" - ייסורים.

מצוות, תורה ויסורים מביאים לחיי העולם הבא.

ברכות ה:א העולם הבא דכתיב (**משלי ו, כג**) כי נר מצוה ותורה אור
ודרך חיים תוכחות מוסר

אף תלמיד חכם צריך שיאמר פסוק אחד של רחמים,
בגון...

אף תלמיד חכם צריך שיאמר פסוק אחד של רחמים, כגון...

תהלים לא, ו בְּיָדְךָ אֶפְקִיד רוּחִי פְּדִיתָה אוֹתִי יְיָ אֵל אֱמֶת

מי שרגיל ללמוד ואינו מחוייב לחזור ולקרא קריאת שמע

על המיטה, צריך לקרא לפחות פסוק זה.

ברכות ה:א אמר אב"י אף תלמיד חכם מיבעי ליה למימר חד פסוקא
דרחמי כגון (**תהלים לא, ו**) בידך אפקיד רוחי פדיתה
אותי ה' אל אמת

כל הקורא קריאת שמע על מטתו, מזיקין בדילין
הימנו, שנאמר...

כל הקורא קריאת שמע על מטתו, מזיקין בדילין הימנו, שנאמר...

אִיּוֹב ה, ז כִּי אָדָם לַעֲמֹל יוֹלֵד וּבְנֵי רֶשֶׁף יִגְבִּיהוּ עוֹף
מְשָׁלִי כג, ה הִתְעִיף עֵינֶיךָ בּוֹ וְאֵינָנוּ כִּי עָשָׂה יַעֲשֶׂה לוֹ כְּנָפִים כְּנֶשֶׁר
יְעוֹף הַשָּׁמַיִם
דברים לב, כד מְזִי רָעַב וּלְחָמִי רֶשֶׁף וְקָטַב מְרִירִי וְשֵׁן בְּהֵמוֹת אֲשַׁלַּח
בָּם עִם חֲמַת זַחְלִי עֹפֵר

"בני רשף" - מזיקים.

ברכות ה:א כל הקורא קריאת שמע על מטתו מזיקין בדילין הימנו
שנאמר (אִיּוֹב ה, ז) ובני רשף יגביהו עוף ואין עוף אלא
תורה שנאמר (מְשָׁלִי כג, ה) הִתְעִיף עֵינֶיךָ בּוֹ וְאֵינָנוּ וְאֵין
רשף אלא מזיקין שנאמר (דברים לב, כד) מְזִי רָעַב
ולחומי רשף וקטב מרירי

מנין שיסורים שממרקין כל גופו של אדם, מנקין
אותו מעונותיו?

מנין שיסורים שממרקין כל גופו של אדם, מנקין אותו מעונותיו?

'על אחת כמה וכמה' - שממרקין עוונותיו.

ברכות ה:א אלא מה ת"ל ומתורתך תלמדנו אל תקרי תלמדנו אלא
תלמדנו דבר זה מתורתך תלמדנו ק"ו משן ועין מה שן
ועין שהן אחד מאבריו של אדם עבד יוצא בהן לחרות
יסורין שממרקין כל גופו של אדם על אחת כמה וכמה

קל וחומר

כל הקורא ק"ש על מטתו, כאלו אווז חרב של שתי
פיות, שנאמר...

כל הקורא ק"ש על מטתו, כאלו אווז חרב של שתי פיות, שנאמר...

תהלים קמט, ו רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם

"חרב פיפיות" - חרב חדה משני צידיה נגד המזיקין.

ברכות ה:א א"ר יצחק כל הקורא ק"ש על מטתו כאלו אווז חרב של שתי פיות בידו שנאמר (**תהלים קמט, ו**) רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם

מנין שתורה נקנית ביסורים?

מנין שתורה נקנית ביסורים?

תהלים צד, יב אֲשֶׁרִי הֶגְבֵּר אֲשֶׁר תִּיַסְרֵנוּ יְיָ וּמִתּוֹרַתְךָ תִּלְמָדְנוּ

תורה וייסורים באותו פסוק.

ברכות ה:א תורה מנין שנאמר אשרי הגבר אשר תיסרנו י'ה ומתורתך תלמדנו

אם מקבל יסורים באהבה, יראה זרע ויאריך ימים,
שנאמר...

אם מקבל יסורים באהבה, יראה זרע ויאריך ימים, שנאמר...

ישעיהו נג, י וַיִּיחַפֵּץ דָּכְאוֹ הַחֲלִי אִם תַּשִּׁים אֶשֶׁם נַפְשׁוֹ יִרְאֶה זֶרַע
יֵאָרִיךְ יָמִים וַחֲפֵץ יִי בִידּוֹ יִצְלַח

"אם תשים אשם נפשו" - אם יקבל ייסורים באהבה
ויאשים רק את עצמו. "חפץ ה' בידו יצלח" - התורה, שה'
חפץ בה, תצליח דרכו.

ברכות ה:א ואם קבלם מה שכרו (**ישעיהו נג, י**) יראה זרע יאריך
ימים

אם מקבל יסורים באהבה תלמודו מתקיים בידו,
שנאמר...

אם מקבל יסורים באהבה תלמודו מתקיים בידו, שנאמר...

ישעיהו נג, י וַיִּי חֶפֶץ דָּכְאוֹ הֶחְלִי אִם תַּשִּׁים אֲשֶׁם נַפְשׁוֹ יִרְאֶה זֶרַע
יֶאֱרִיךְ יָמִים וְחֶפֶץ יִּ בִידוֹ יִצְלַח

"חפץ ה' " - התורה. "בידו יצלח" - מתקיים בידו.

ברכות ה:א ולא עוד אלא שתלמודו מתקיים בידו שנא' ([ישעיהו נג](#),
י) וחפץ ה' בידו יצלח

כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים, מוחלין לו על
כל עוונותיו, שנאמר...

כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים, מוחלין לו על כל עוונותיו,
שנאמר...

משלי טז, ו **בְּחֶסֶד וְאֱמֶת יִכָּפֵר עוֹן וּבִיָּרָאִת יִי סוּר מִרָע**

"ואמת" - זו תורה.

ברכות ה:ב תורה וגמילות חסדים דכתיב ([משלי טז, ו](#)) בחסד ואמת
יכופר עון

כל העוסק בגמילות חסדים, זוכה לחיים, צדקה
וכבוד, שנאמר...

כל העוסק בגמילות חסדים, זוכה לחיים, צדקה וכבוד, שנאמר...

משלי כא, כא רַדֵּף צֶדֶקָה וְחֶסֶד יִמָּצֵא חַיִּים צֶדֶקָה וְכָבוֹד

ברכות ה:ב גמילות חסדים שנאמר (**משלי כא, כא**) רודף צדקה וחסד
ימצא חיים צדקה וכבוד

מנין שאמת זו תורה?

מנין שאמת זו תורה?

משלי כג, כג אַמֶּת קָנָה וְאַל תִּמְכַּר חֻכְמָה וּמוֹסֵר וּבִינָה

"אמת" - תורה שהיא חכמה, מוסר ובינה, צריך ללמוד
ולא לשכוח.

ברכות ה:ב אמת זו תורה שנאמר (**משלי כג, כג**) אמת קנה ואל
תמכור

מנין שהקובר את בניו מוחלין לו על כל עונותיו?

מנין שהקובר את בניו מוחלין לו על כל עונותיו?

משלי טז, ו בְּחֶסֶד וְאֶמֶת יִכָּפֵר עוֹן וּבִירְאָת יי' סוּר מִרָע
 ירמיהו לב, יח עֲשֵׂה חֶסֶד לְאֲלֹפִים וּמִשְׁלָם עוֹן אָבוֹת אֶל חֵיק בְּנֵיהֶם
 אַחֲרֵיהֶם הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר יי' צְבָאוֹת שְׁמוֹ

כשם שתורה (אמת) וגמילות חסדים מכפרים על עוונות,
 כך מות הבנים.

ברכות ה:ב אלא קובר את בניו מנין תנא ליה ההוא סבא משום ר'
 שמעון בן יוחאי אתיא עון עון כתיב הכא בחסד ואמת
 יכופר עון וכתיב התם (ירמיהו לב, יח) ומשלם עון אבות
 אל חיק בניהם

גזירה
 שוה

ואין צור אלא הקב"ה, שנאמר...

ואין צור אלא הקב"ה, שנאמר...

איוב יח, ד טֹרֶף נַפְשׁוֹ בְּאִפּוֹ הִלְמַעֲנָךְ תַּעֲזֹב אֶרֶץ וַיַּעֲתֶק צוֹר
מִמָּקוֹמוֹ

דברים לב, יח צוֹר יִלְדֹךְ תִּשִּׂי וְתִשָּׁכַח אֶל מַחֲלָלְךָ

"ויעתק צור ממקומו" - גורם לשכינה שתסתלק. "צור

ילדך תשי" - את ה' שברא אותך, שכחת.

ברכות ה:ב שנים שנכנסו להתפלל וקדם אחד מהם להתפלל ולא
המתין את חברו ויצא טורפין לו תפלתו בפניו שנאמר
(**איוב יח, ד**) טורף נפשו באפו הלמענך תעזב ארץ ולא
עוד אלא שגורם לשכינה שתסתלק מישראל שנאמר
(**איוב יח, ד**) ויעתק צור ממקומו ואין צור אלא הקב"ה
שנאמר (**דברים לב, יח**) צור ילדך תשי ואם המתין לו מה
שכרו

מנין שאין תפלה של אדם נשמעת, אלא בבית
הכנסת?

מנין שאין תפלה של אדם נשמעת, אלא בבית הכנסת?

מלכים א ת, כח וּפְנִיתָ אֶל תְּפִלַּת עֲבָדָי וְאֶל תַּחֲנֻתוֹ יְיָ אֱלֹהֵי לְשֹׁמְעֵי אֶל הָרְנָה וְאֶל הַתְּפִלָּה אֲשֶׁר עֲבָדָי מְתַפְּלִל לְפָנֶיךָ הַיּוֹם

'במקום רנה' - בבית הכנסת ששם שרים זמירות
ותשבחות לה'.

ברכות ו:א אין תפלה של אדם נשמעת אלא בבית הכנסת שנאמר
(**מלכים א ת, כח**) לשמוע אל הרנה ואל התפלה במקום
רנה שם תהא תפלה

מנין שהקב"ה מצוי בבית הכנסת?

מנין שהקב"ה מצוי בבית הכנסת?

תהלים פב, א מִזְמוֹר לְאַסֵּף אֱלֹהִים נֹצֵב בַּעֲדַת אֵל בִּקְרֹב אֱלֹהִים
יִשְׁפֹּט

"בעדת א-ל" - מקום שמתקבצים העדה להתפלל לא-ל.

ברכות ו:א מנין שהקב"ה מצוי בבית הכנסת שנאמר (**תהלים פב, א**)
אלהים נצב בעדת אל

מנין ששלשה שיושבין בדין, שכינה עמהם?

מנין לשלשה שיושבין בדין, שכינה עמהם?

תהלים פב, א מִזְמוֹר לְאַסֵּף אֱלֹהִים נִצָּב בַּעֲדַת אֵל בִּקְרֹב אֱלֹהִים
יִשְׁפֹּט

"בקרב אלוהים ישפוט" - אלוהים בחלק השני של הפסוק

הוא שלושה דיינים.

ברכות ו:א ומנין לשלשה שיושבין בדין ששכינה עמהם שנאמר
(**תהלים פב, א**) בקרב אלהים ישפוט

מנין ששנים שיושבים ועוסקין בתורה, שכינה
עמהם?

מנין ששנים שיושבים ועוסקין בתורה, שכינה עמהם?

מלאכי ג, טז אַז נִדְבְּרוּ יִרְאִי יְיָ אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ וַיִּקְשֹׁב יְיָ וַיִּשְׁמַע
וַיִּכְתֹּב סֵפֶר זִכְרוֹן לְפָנָיו לִיִּרְאִי יְיָ וּלְחֹשֶׁבִי שְׁמוֹ

"איש את רעהו" - הרי כאן שנים.

ברכות ו:א ומנין לשנים שיושבים ועוסקין בתורה ששכינה עמהם
שנאמר (**מלאכי ג, טז**) אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו
ויקשב ה' וגו'

מנין שאפילו אחד שיושב ועוסק בתורה, שכינה
עמו?

מנין שאפילו אחד שיושב ועוסק בתורה, שכינה עמו?

שמות כ, כ מְזַבֵּחַ אֲדָמָה תַּעֲשֶׂה לִּי וְזִבַּחַת עָלָיו אֶת עֹלֹתֶיךָ וְאֶת
שְׁלָמֶיךָ אֶת צֹאנְךָ וְאֶת בְּקָרְךָ בְּכָל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אֶזְכִּיר
אֶת שְׁמִי אָבוֹא אֵלֶיךָ וּבִרְכָתֶיךָ

"אליך" - הרי כאן אחד.

ברכות ו:א ומנין שאפילו אחד שיושב ועוסק בתורה ששכינה עמו
שנאמר (**שמות כ, כ**) בכל המקום אשר אזכיר את שמי
אבוא אליך וברכתיך

מנין שהקב"ה מניח תפילין?

מנין שהקב"ה מניח תפילין?

ישעיהו סב, ח נִשְׁבַּע יי בַּיָּמִינוּ וּבְזָרוּעַ עֲזוֹ אִם אֶתְּנָה אֶת דְּגָנְךָ עוֹד
מֵאֶכֶל לְאִיבֶיךָ וְאִם יִשְׁתּוּ בְּנֵי נֶכֶר תִּירוּשְׁךָ אֲשֶׁר יִגְעֶתְ
בּוֹ

דברים לג, ב וַיֹּאמֶר יי מִסִּינֵי בָּא וְזָרַח מִשְׁעִיר לָמוֹ הוֹפִיעַ מִהָרַ
פָּאֶרָן וְאַתָּה מִרְבֶּבֶת קֹדֶשׁ מִיָּמִינוּ אֲשֶׁר דָּת לָמוֹ
תהלים כט, יא יי עֲזֹ לְעַמּוֹ יִתֵּן יי יְבָרֶךְ אֶת עַמּוֹ בְּשָׁלוֹם

"נשבע ה' בימינו ובזרוע עוזו" - נשבע ה' בתורה ובתפילין
שעל זרועו, "אם אתן את דגנך..."

ברכות ו:א מנין שהקב"ה מניח תפילין שנאמר (**ישעיהו סב, ח**)
נשבע ה' בימינו ובזרוע עוזו בימינו זו תורה שנאמר
(**דברים לג, ב**) מימינו אש דת למו ובזרוע עוזו אלו
תפילין שנאמר (**תהלים כט, יא**) ה' עוז לעמו יתן

מנין שהתפילין עוז הם לישראל?

מנין שהתפילין עוז הם לישראל?

דברים כח, י וְרָאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם יְיָ נִקְרָא עָלֶיךָ וַיֵּרְאוּ מִמֶּךָּ

'עוז' - אומץ, עוצמה.

ברכות ו:א ומנין שהתפילין עוז הם לישראל דכתי' (**דברים כח, י**)
וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך

מנין שישראל עושים הקב"ה חטיבה אחת?

מנין שישראל עושים הקב"ה חטיבה אחת?

דברים ו, ד שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד

'חטיבה אחת' - אומרים שה' הוא אחד.

ברכות ו:א אמר להם הקב"ה לישראל אתם עשיתוני חטיבה אחת
בעולם שנאמר (**דברים ו, ד**) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה'
אחד

ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם שנאמר ומי
כעמך ישראל גוי אחד בארץ

מנין שעשרה שמתפללין שכינה עמהם?

מנין שעשרה שמתפללין שכינה עמהם?

תהלים פב, א מִזְמוֹר לְאַסֵּף אֱלֹהִים נִצָּב בְּעֵדֹת אֵל בִּקְרֹב אֱלֹהִים
יִשְׁפֹּט

מחטא המרגלים לומדים שעדה הם עשרה ששם כתוב
"העדה הרעה הזאת" שם היו עשרה מרגלים בלי יהושע
וכלב שלא השתתפו בחטא. "אלוקים ניצב בעדת" -
השכינה שורה במקום שיש עדה שהם עשרה.

ברכות ו:א מנין לעשרה שמתפללין ששכינה עמהם שנאמר אלהים
ניצב בעדת אל

מנין שהקב"ה עושה את ישראל חטיבה אחת?

מנין שהקב"ה עושה את ישראל חטיבה אחת?

דברי הימים א וימי כעמך ישראל גוי אחד בארץ אשר הלך האלהים
לפדות לו עם לשום לך שם גדלות ונראות לגרש מפני
ז, כא עמך אשר פדית ממצרים גוים

"אחד" - ה' עונה לישראל שגם הם, עם יחיד ומיוחד.

ברכות ו:א ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם שנאמר ומי
כעמך ישראל גוי אחד בארץ

לעולם ירוץ אדם לדבר הלכה ואפילו בשבת,
שנאמר...

לעולם ירוץ אדם לדבר הלכה ואפילו בשבת, שנאמר...

הושע יא, י אַחֲרֵי יְיָ יֵלְכוּ כְּאֲרִיָּה יִשָּׂאג כִּי הוּא יִשָּׂאג וַיַּחֲרֶדּוּ בָנִים מִיָּם

"כאריה ישאג" - למרות שפסיעה גסה אסורה בשבת,
שנאמר "אם תשיב משבת רגלך", ירוץ לדבר הלכה
(לשמוע דבר הלכה), כבורח מן הארי ששואג.

ברכות ו:ב לעולם ירוץ אדם לדבר הלכה ואפילו בשבת שנא'
(הושע יא, י) אחרי ה' ילכו כאריה ישאג

לעולם יהא אדם זהיר בתפלת המנחה, שנאמר...

לעולם יהא אדם זהיר בתפלת המנחה, שנאמר...

מלכים א יח, לו וַיְהִי בַעֲלוֹת הַמִּנְחָה וַיִּגַּשׁ אֵלָיוּ הַנָּבִיא וַיֹּאמֶר יְיָ אֱלֹהֵי אֲבֹרָהֶם יִצְחָק וְיִשְׂרָאֵל הַיּוֹם יוֹדַע כִּי אַתָּה אֱלֹהִים בְּיִשְׂרָאֵל וְאֲנִי עֲבָדְךָ וּבְדַבְּרְךָ עָשִׂיתִי אֵת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה

ומזה שה' נענה לאלוהו במאורע זה ועשה לו נס לומדים שתפילת המנחה חשובה. (אפילו שאסור להקריב קורבנות מחוץ למקדש, שהרי זה היה בהר הכרמל כיון שהיה זה צורך השעה, שהיה מקומם של נביאי הבעל בהר הכרמל, ה' נענה לו).

ברכות ו:ב לעולם יהא אדם זהיר בתפלת המנחה שהרי אלוהו לא נענה אלא בתפלת המנחה שנאמר (**מלכים א יח, לו**) ויהי בעלות המנחה ויגש אליהו הנביא ויאמר וגו'

לעולם יהא אדם זהיר בתפלת ערבית, שנאמר...

לעולם יהא אדם זהיר בתפלת ערבית, שנאמר...

תהלים קמא, ב תִּכּוֹן תְּפִלָּתִי קְטֹרֶת לְפָנֶיךָ מִשָּׂאת כָּפִי מִנְחַת עֶרֶב

"תכון תפילתי קטורת" כהקרבת הקטורת בבית המקדש,

"משאת כפי" - כשאני נושא את כפי (מתפלל) "מנחת

ערב" כמנחה (קורבן) של בין הערביים.

ברכות ו:ב ר' יוחנן אמר אף בתפלת ערבית שנאמר (תהלים קמא,

ב) תִּכּוֹן תְּפִלָּתִי קְטֹרֶת לְפָנֶיךָ מִשָּׂאת כָּפִי מִנְחַת עֶרֶב

לעולם יהא אדם זהיר בתפלת שחרית, שנאמר...

לעולם יהא אדם זהיר בתפלת שחרית, שנאמר...

תהלים ה, ד יי בִּקְרָא תִשְׁמַע קוֹלִי בִּקְרָא אֶעֱרֹךְ לְךָ וְאַצְפֶּה

"בוקר אערוך לך ואצפה" - כמו "אנעים זמירות ושירים

אערוך כי אליך נפשי תערוג".

ברכות ו:ב אף תפלת שחרית שנאמר (**תהלים ה, ד**) ה' בקר תשמע
קולי בקר אערוך לך ואצפה

בשעה שהקב"ה בא בבית הכנסת ולא מצא בה
עשרה, מיד הוא כועס, שנאמר...

בשעה שהקב"ה בא בבית הכנסת ולא מצא בה עשרה, מיד הוא כועס, שנאמר...

ישעיהו נ, ב מדוע באתי ואין איש קראתי ואין עונה הקצור קצרה
ידי מפדות ואם אין בי כח להציל הן בגערתי אחריב
ים אשים נהרות מדבר תבאש דגתם מאין מים ותמת
בצמא

"קראתי ואין עונה" - שלא יכולים לענות דבר קדושה
(בקדיש וקדושה).

ברכות ו:ב בשעה שהקב"ה בא בבית הכנסת ולא מצא בה עשרה
מיד הוא כועס שנא' (**ישעיהו נ, ב**) מדוע באתי ואין איש
קראתי ואין עונה

כל הנהנה מסעודת חתן ואינו משמחו, עובר
בחמשה קולות, שנאמר...

כל הנהנה מסעודת חתן ואינו משמחו, עובר בחמשה קולות,
שנאמר...

קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה קול **ירמיהו לג, יא**
אמרים הודו את יי צבאות כי טוב יי כי לעולם חסדו
מבאים תודה בית יי כי אשיב את שבית הארץ
כבראשנה אמר יי

'קול אומרים הודו את ה' צבקות' - קול מזהלות חתנים
מחופתם.

ברכות ו:ב אמר רב הונא כל הנהנה מסעודת חתן ואינו משמחו
עובר בחמשה קולות שנאמר (**ירמיהו לג, יא**) קול ששון
וקול שמחה קול חתן וקול כלה קול אומרים הודו את ה'
צבאות

כל אדם שיש בו יראת שמים, דבריו נשמעין,
שנאמר...

כל אדם שיש בו יראת שמים, דבריו נשמעין, שנאמר...

קהלת יב, יג סוף דבר הכל נשמע את האלהים ירא ואת מצותיו
שמור כי זה כל האדם

ברכות ו:ב אמר רב הונא כל אדם שיש בו יראת שמים דבריו
נשמעין שנאמר (**קהלת יב, יג**) סוף דבר הכל נשמע את
האלהים ירא וגו

דברים שעומדים ברומו של עולם ובני אדם מזלזלין
בהן, עליהם נאמר...

דברים שעומדים ברומו של עולם ובני אדם מזלזלין בהן, עליהם
נאמר...

תהלים יב, ט סָבִיב רְשָׁעִים יִתְהַלְכוּ כְּרֹם זֵלוֹת לְבָנֵי אָדָם

"כרום" - ברומו של עולם, "זולות" - מזלזלין.

ברכות ו:ב ואמרי לה רב ביבי לרב נחמן בר יצחק מאי (תהלים יב, ט)
(ט) כרום זלות לבני אדם אמר ליה אלו דברים שעומדים
ברומו של עולם ובני אדם מזלזלין בהן

מנין שכל המתפלל אחורי בית הכנסת, נקרא רשע?

מנין שכל המתפלל אחורי בית הכנסת, נקרא רשע?

תהלים יב, ט **סביב רשעים יתהלכון כרם זלות לבני אדם**

ברכות ו:ב אמר רב הונא כל המתפלל אחורי בית הכנסת נקרא רשע
שנאמר (**תהלים יב, ט**) סביב רשעים יתהלכון

מנין שהמשמח חתן וכלה, זוכה לתורה שנתנה
בחמשה קולות?

מנין שהמשמח חתן וכלה, זוכה לתורה שנתנה בחמשה קולות?

שמות יט, טז וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בְּהִיט הַבָּקָר וַיְהִי קֹלֶת וּבִרְקִים
וַעֲנָן כָּבֵד עַל הָהָר וְקָל שֹׁפָר חָזַק מְאֹד וַיַּחֲרֹד כָּל הָעָם
אֲשֶׁר בַּמֶּחֶנֶה

שמות יט, יט וַיְהִי קוֹל הַשּׁוֹפָר הוֹלֵךְ וְחֹזֵק מְאֹד מִשֶּׁה יִדְבֹּר
וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְּקוֹל

שמות כ, יד וְכָל הָעָם רֹאִים אֶת הַקּוֹלֹת וְאֶת הַלַּפִּידִם וְאֶת קוֹל
הַשֹּׁפָר וְאֶת הָהָר עֹשֵׂן וַיֵּרָא הָעָם וַיִּנְעוּ וַיַּעֲמִדּוּ מֵרָחֵק

'ואם משמחו' - את החתן.

ברכות ו:ב ואם משמחו מה שכרו אמר רבי יהושע בן לוי זוכה
לתורה שנתנה בחמשה קולות שנאמר (**שמות יט, טז**)
ויהי ביום השלישי בהיות הבקר ויהי קולות וברקים וענן
כבד על ההר וקול שופר וגו' ויהי קול השופר וגו'
והאלהים יעננו בקול איני והא כתיב (**שמות כ, יד**) וכל
העם רואים את הקולות אותן קולות דקודם מתן תורה

מנין שאין מרצין לו לאדם בשעת כעסו?

מנין שאין מרצין לו לאדם בשעת כעסו?

שמות לג, יד וַיֹּאמֶר פָּנֵי יֵלְכוּ וְהִנַּחְתִּי לָךְ

ברכות ז:א וא"ר יוחנן משום ר' יוסי מנין שאין מרצין לו לאדם בשעת כעסו דכתיב (**שמות לג, יד**) פני ילכו והנחותי לך אמר לו הקב"ה למשה המתן לי עד שיעברו פנים של זעם ואניח לך

בלעם ידע לכוון מתי הקב"ה כועס, שנאמר...

בלעם ידע לכוון מתי הקב"ה כועס, שנאמר...

מיכה ו, ה עמי זכר נא מה יעץ בלק מלך מואב ומה ענה אתו
בלעם בן בעור מן השטים עד הגלגל למען דעת
צדקות יי

ברכות ז:א שהיה יודע לכוין אותה שעה שהקב"ה כועס בה והיינו
דאמר להו נביא לישראל (**מיכה ו, ה**) עמי זכר נא מה יעץ
בלק מלך מואב וגו' מאי (**מיכה ו, ה**) למען דעת צדקות
ה' א"ר אלעזר אמר להם הקב"ה לישראל דעו כמה
צדקות עשיתי עמכם שלא כעסתי בימי בלעם הרשע

בלעם ידע מתי הקב"ה כועס, שנאמר...

בלעם ידע מתי הקב"ה כועס, שנאמר...

במדבר כג, ח מָה אָקֵב לֹא קִבֵּה אֶל וּמָה אֶזְעַם לֹא זָעַם יִי
תהלים ל, ו כִּי רָגַע בְּאֶפֶס חַיִּים בְּרָצוֹנוֹ בְּעֶרְבַּי לֵינָן בְּכִי וְלִבִּיקָר

"מה אקב לא קבה אל..." - אמר בלעם לבלק שהוא לא יכול לקלל את ישראל כשה' אינו זועם עליהם, לכן חיפש את הרגע שה' זועם על ישראל ולא מצא.

ברכות ז:א והיינו דקא"ל בלעם לבלק (**במדבר כג, ח**) מה אקב לא קבה אל ומה אזעם לא זעם ה' מלמד שכל אותן הימים לא זעם וכמה זעמו רגע וכמה רגע א"ר אבין ואיתימא רבי אבינא רגע כמימריה ומנא לן דרגע רתח שנא' (**תהלים ל, ו**) כי רגע באפס חיים ברצונו

כשאוחזין מעשה אבותיהם בידיהם בנים נענשים
בעון אבות, שנאמר...

כשאוחזין מעשה אבותיהם בידיהם בנים נענשים בעון אבות,
שנאמר...

שמות לד, ז נִצַּר חֶסֶד לְאֲלָפִים נָשָׂא עֵוֹן וּפָשַׁע וַחֲטָאָה וְנִקָּה לֹא
יִנָּקֶה פֶּקֶד עֵוֹן אָבוֹת עַל בָּנִים וְעַל בְּנֵי בָנִים עַל
שְׁלִישִׁים וְעַל רִבְעִים
דברים כד, טז לֹא יוֹמְתוּ אָבוֹת עַל בָּנִים וּבָנִים לֹא יוֹמְתוּ עַל אָבוֹת
אִישׁ בְּחֻטְאוֹ יוֹמְתוּ

יש סתירה בשני הפסוקים והתשובה, כשהולכים הבנים
בדרך רעה של אבותיהם נענשים גם על עוונותיהם וגם
על עוון אבותיהם, וזהו "פוקד עון אבות על בנים", אבל
כשלא הולכים בדרכם הרעה, "לא יומתו..."

ברכות ז:א אמר מר צדיק וטוב לו צדיק בן צדיק צדיק ורע לו צדיק
בן רשע איני והא כתיב (**שמות לד, ז**) פקד עון אבות על
בנים וכתיב (**דברים כד, טז**) ובנים לא יומתו על אבות
ורמינן קראי אהדדי ומשנינן לא קשיא הא כשאוחזין
מעשה אבותיהם בידיהם הא כשאין אוחזין מעשה
אבותיהם בידיהם

מנין שמשא זכה לקלסתר פנים?

מנין שמשה זכה לקלסתר פנים?

שמות ג, ו וַיֹּאמֶר אֲנֹכִי אֱלֹהִי אֲבִיךָ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק
וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב וַיִּסְתֵּר מֹשֶׁה פָּנָיו כִּי יֵרָא מִהַבֵּית אֵל
הָאֱלֹהִים

שמות לד, ל וַיֵּרָא אֶהֱרֹן וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת מֹשֶׁה וְהָיָה קֶרֶן עֹז
פָּנָיו וַיִּירָאוּ מִגִּשְׁתֹּת אֱלֹהֵיו

במדבר יב, ח פֶּה אֶל פֶּה אֶדְבֹּר בּוֹ וּמִרְאָה וְלֹא בְחִידָת וּתְמִינָת יִי
יְבִיט וּמִדּוּעַ לֹא יֵרָאֶתֶם לְדַבֵּר בְּעַבְדִּי בְּמֹשֶׁה

שמות לג, כג וְהִסְרֹתִי אֶת כְּפִי וְרָאִיתָ אֶת אַחֲרִי וּפָנַי לֹא יֵרָאוּ

כיון שהסתיר פניו בסנה זכה ל"קרן אור פניו" ו"תמונת
ה' יביט".

ברכות ז:א א"ר יונתן בשכר שלש זכה לשלש בשכר (**שמות ג, ו**)
ויסתר משה פניו זכה לקלסתר פנים בשכר כי ירא זכה
(**שמות לד, ל**) לוייראו מגשת אליו בשכר מהביט זכה
(**במדבר יב, ח**) לותמונת ה' יביט: (**שמות לג, כג**) והסירתי
את כפי וראית את אחרי

מנין שטובה מרדות אחת בלבו של אדם יותר מכמה
מלקיות?

מנין שטובה מרדות אחת בלבו של אדם יותר מכמה מלקיות?

הושע ב, ט וְרָדְפָה אֶת מְאֵה־בִּיָּהּ וְלֹא תִשָּׁיג אֹתָם וּבְקִשְׁתָּם וְלֹא תִמָּצָא וְאָמְרָה אֵלֶכָה וְאֲשׁוּבָה אֶל אִישִׁי הָרִאשׁוֹן כִּי טוֹב לִי אִזְּ מֵעַתָּה

"מאהביה" - עבודה זרה, "אישי הראשון" - הקב"ה.

ברכות ז:א טובה מרדות אחת בלבו של אדם יותר מכמה מלקיות שנא' (**הושע ב, ט**) ורדפה את מאהביה וגו' ואמרה אלכה ואשובה אל אישי הראשון כי טוב לי אז מעתה

מנין שביקש משה שלא תשרה שכינה בעובדי
כוכבים?

מנין שביקש משה שלא תשרה שכינה בעובדי כוכבים?

שמות לג, טז וַיִּבְרָא יְיָ אֱלֹהִים אֶת הָאָדָמָה
הָלֹא בִלְכָתְךָ עִמָּנוּ וְנִפְלִינוּ אֲנִי וְעַמְּךָ מִכָּל הָעַם אֲשֶׁר
עַל פְּנֵי הָאָדָמָה

שמות לג, יג וְעַתָּה אִם נָא מִצָּאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ הוֹדֵעֲנִי נָא אֶת דְּרָכְךָ
וְאֶדְעָךָ לְמַעַן אֶמְצָא חֵן בְּעֵינֶיךָ וִירָאָה כִּי עַמְּךָ הִגֹּי הִזָּה

"ונפלינו" - שתשרה שכינה רק על עם ישראל.

ברכות ז:א שלשה דברים בקש משה מלפני הקב"ה ונתן לו בקש
שתשרה שכינה על ישראל ונתן לו שנאמר (**שמות לג,**
טז) הלא בלכתך עמנו בקש שלא תשרה שכינה על
עובדי כוכבים ונתן לו שנאמר (**שמות לג, טז**) ונפלינו אני
ועמך בקש להודיעו דרכיו של הקב"ה ונתן לו שנא'
(**שמות לג, יג**) הודיעני נא את דרכיך

מנין שמותר להתגרות ברשעים בעולם הזה?

מנין שמותר להתגרות ברשעים בעולם הזה?

משלי כח, ד עֲזָבִי תוֹרָה יִהְיֶה לְךָ רָשָׁע וְשֹׁמְרֵי תוֹרָה יִתְגָּרוּ בָּם

ברכות ז:ב מותר להתגרות ברשעים בעולם הזה שנאמר (משלי כח, ד) עוזבי תורה יהללו רשע ושומרי תורה יתגרו בם

מנין שאסור לקנא ברשעים?

מנין שאסור לקנא ברשעים?

תהלים לז, א לְדוֹד אֶל תִּתַּחַר בַּמֵּרְעִים אֶל תִּקְנֶא בְּעוֹשֵׂי עוֹלָה

"אל תקנא בעושי עולה" - אם תראה שהם מצליחים אל
תרצה להיות כמוהם.

ברכות ז:ב והא כתיב (**תהלים לז, א**) אל תתחר במרעים אל תקנא
בעושי עולה אמור לו מי שלבו נוקפו ואומר כן אלא אל
תתחר במרעים להיות כמרעים אל תקנא בעושי עולה
להיות כעושי עולה

קשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם יותר
ממלחמת גוג ומגוג, שנאמר...

קשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם יותר ממלחמת גוג ומגוג,
שנאמר...

מְזִמּוֹר לְדוֹד בְּבִרְחוֹ מִפְּנֵי אֲבִשְׁלוֹם בְּנוֹ	תהלים ג, א
יִי מָה רַבּוֹ צָרִי רַבִּים קָמִים עָלַי	תהלים ג, ב
לָמָּה רָגָשׁוּ גוֹיִם וּלְאֻמִּים יִהְיֶה רִיק	תהלים ב, א

"בברחו מפני אבשלום" - תרבות רעה בביתו של אדם,
"רבים קמים עלי" - וביניהם אבשלום בנו, "למה רגשו
גויים" - מלחמת גוג ומגוג.

ברכות ז:ב קשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם יותר ממלחמת גוג
ומגוג שנאמר (תהלים ג, א) מזמור לדוד בברחו מפני
אבשלום בנו וכתוב בתריה (תהלים ג, ב) ה' מה רבו צרי
רבים קמים עלי ואילו גבי מלחמת גוג ומגוג כתיב
(תהלים ב, א) למה רגשו גוים ולאומים יהגו ריק ואילו
מה רבו צרי לא כתיב

סמיכות

אברהם קרא להקב"ה אדון, שנאמר...

אברהם קרא להקב"ה אדון, שנאמר...

בראשית טו, ב וַיֹּאמֶר יְיָ בְּמָה אֲדַע כִּי אִירְשָׁנָה

אד-ני מתפרש גם כאדון וגם כה'.

ברכות ז:ב א"ר יוחנן משום ר"ש בן יוחי מיום שברא הקב"ה את העולם לא היה אדם שקראו להקב"ה אדון עד שבא אברהם וקראו אדון שנאמר (**בראשית טו, ח**) ויאמר אדני (אלהים) במה אדע כי אירשנה

מנין שגדולה שמושה של תורה יותר מלמודה?

מנין שגדולה שמושה של תורה יותר מלמודה?

מלכים ב ג, יא וַיֹּאמֶר יְהוֹשָׁפָט הֲאִין פֶּה נָבִיא לִי וְנִדְרָשָׁה אֶת יְיָ
מֵאוֹתוֹ וַיַּעַן אֶחָד מֵעַבְדֵי מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר פֶּה
אֱלִישֶׁע בֶּן שָׁפְט אֲשֶׁר יָצַק מִים עַל יְדֵי אֱלִיהוֹ

אלישע שימש את אליהו בזה שיצק מים על ידיו, וזה
נחשב ליותר חשוב ממה שלמד ממנו.

ברכות ז:ב וא"ר יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי גדולה שמושה של
תורה יותר מלמודה שנא' (**מלכים ב ג, יא**) פה אלישע בן
שפט אשר יצק מים על ידי אליהו למד לא נאמר אלא
יצק מלמד שגדולה שמושה יותר מלמודה

אסור לצאת מבית הכנסת בשעה שקוראים בתורה,
שנאמר...

אסור לצאת מבית הכנסת בשעה שקוראים בתורה, שנאמר...

ישעיהו א, כח וְשָׁבַר פְּשָׁעִים וְחַטָּאִים יַחְדָּו וְעִזְבִּי יְיָ יִכְלֹוּ

ברכות ח:א מאי דכתי' (**ישעיהו א, כח**) ועוזבי ה' יכלו זה המניח ס"ת ויוצא

מנין שגדול הנהנה מיגיעו כפיו יותר מירא שמים?

מנין שגדול הנהנה מיגיעו כפיו יותר מירא שמים?

תהלים קיב, א הִלְלוּ יְהוָה אֲשֶׁר־אֵישׁ יִרְאֶה אֶת יְיָ בְּמִצּוֹתָיו חָפֵץ מְאֹד
תהלים קכח, ב יִגִּיעַ כַּפִּיךָ כִּי תֹאכַל אֲשֶׁר־יֵדְךָ וְטוֹב לָךְ

ברכות ח:א גדול הנהנה מיגיעו יותר מירא שמים דאילו גבי ירא
שמים כתיב (תהלים קיב, א) אשרי איש ירא את ה'
ואילו גבי נהנה מיגיעו כתיב (תהלים קכח, ב) יגיע כפיד
כי תאכל אשריך וטוב לך אשריך בעולם הזה וטוב לך
לעולם הבא

מנין שבשעה שהצבור מתפללין, זהו עת רצון?

מנין שבשעה שהצבור מתפללין, זהו עת רצון?

תהלים סט, יד וְאֲנִי תִפְלֵתִי לְךָ יְיָ עֵת רְצוֹן אֱלֹהִים בְּרַב חֶסֶדְךָ עֲנֵנִי
בְּאַמֶּת יִשְׁעֶךָ

ישעיהו מט, ח כֹּה אָמַר יְיָ בְּעֵת רְצוֹן עֲנִיתִיךָ וּבְיוֹם יְשׁוּעָה עֲזָרְתִּיךָ
וְאַצְרְךָ וְאַתְּנֶנְךָ לְבְרִית עִם לְהֻקִּים אֶרֶץ לְהַנְחִיל נַחֲלוֹת
שְׁמֹת

איוב לו, ה הֵן אֵל כְּבִיר וְלֹא יִמָּאֵס כְּבִיר כַּח לֵב

"הן אל כביר ולא ימאס" - הקב"ה אינו מואס בתפילתם
של רבים.

ברכות ח:א מאי דכתיב (**תהלים סט, יד**) ואני תפלתי לך ה' עת רצון
אימתי עת רצון בשעה שהצבור מתפללין ר' יוסי ברבי
חנינא אמר מהכא (**ישעיהו מט, ח**) כה אמר ה' בעת רצון
עניתך ר' אחא ברבי חנינא אמר מהכא (**איוב לו, ה**) הן
אל כביר ולא ימאס

מנין שאין הקב"ה מואס בתפלתן של רבים?

מנין שאין הקב"ה מואס בתפלתן של רבים?

תהלים נה, יט פְּדָה בְּשָׁלוֹם נַפְשִׁי מִקֶּרֶב לִי כִּי בְּרַבִּים הָיוּ עֲמָדֵי
אִיּוֹב לוֹ, הֵן אֵל כָּבִיר וְלֹא יִמָּאֵס כָּבִיר כַּח לֵב

"ברבים היו עמדי" - שרבים התפללו שאנצח, "כביר" -
תפילת רבים.

ברכות ח:א וכתוב (תהלים נה, יט) פדה בשלום נפשי מקרב לי כי
ברבים היו עמדי תניא נמי הכי רבי נתן אומר מנין שאין
הקב"ה מואס בתפלתן של רבים שנאמר הן אל כביר ולא
ימאס וכתוב פדה בשלום נפשי מקרב לי וגו' אמר הקב"ה
כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים ומתפלל עם הצבור
מעלה אני עליו כאילו פדאני לי ולבני מבין אומות
העולם

אוהב ה' שערים המצויינים בהלכה יותר מבתי
כנסיות ומבתי מדרשות, שנאמר...

אוהב ה' שערים המצויינים בהלכה יותר מבתי כנסיות ומבתי מדרשות, שנאמר...

תהלים פז, ב אֶהָב יְיָ שַׁעְרֵי צִיּוֹן מִכָּל מְשָׁכְנוֹת יַעֲקֹב

"שערי ציון" - שלומדים תורה, אליבא דהלכתה.

ברכות ח:א אמר רב חסדא מאי דכתי' (**תהלים פז, ב**) אוהב ה' שערי ציון מכל משכנות יעקב אוהב ה' שערים המצויינים בהלכה יותר מבתי כנסיות ומבתי מדרשות

לעולם יכנס אדם שיעור שני פתחים לבית הכנסת
ואחר כך יתפלל, שנאמר...

לעולם יכנס אדם שיעור שני פתחים לבית הכנסת ואחר כך יתפלל,
שנאמר...

משלי ח, לד אֲשֶׁרִי אָדָם שָׁמַע לִי לְשָׁקֵד עַל דִּלְתֹתַי יוֹם יוֹם לְשָׁמֵר
מְזוּזַת פֶּתְחִי
משלי ח, לה כִּי מָצָאִי מָצָא חַיִּים וַיִּפֶּק רָצוֹן מִיַּי

שלא ישב סמוך לפתח שנראה שממהר לצאת.
ומהסמיכות לומדים שאם נכנס שיעור שני פתחים ולא
נשאר ליד הפתח, "מצא חיים" - מאריך ימים.

ברכות ח:א מאי קרא (משלי ח, לד) אשרי אדם שומע לי לשקד על
דלתותי יום יום לשמור מזוזת פתחי וכתוב בתריה כי
מוצאי מצא חיים אמר רב חסדא לעולם יכנס אדם שני
פתחים בבית הכנסת שני פתחים סלקא דעתך אלא
אימא שיעור שני פתחים ואחר כך יתפלל

סמיכות

שצריך להתפלל שבעת שתגיע העת לשאת אשה,
שתהיה מצויה לו, שנאמר...

שצריך להתפלל שבעת שתגיע העת לשאת אשה, שתהיה מצויה לו,
שנאמר...

תהלים לב, ו עַל זֹאת יִתְפַּלֵּל כָּל חֲסִיד אֱלֹהֶיךָ לְעֵת מִצָּא רַק לְשֵׁטֶף
מִיָּם רַבִּים אֱלֹהֵינוּ לֹא יִגִּיעוּ
משלי יח, כב מִצָּא אִשָּׁה מִצָּא טוֹב וַיִּפֶּק רָצוֹן מִיָּי

"לעת מצא" - מצא אשה.

ברכות ח:א (תהלים לב, ו) על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצא
אמר ר' חנינא לעת מצא זו אשה שנא' (משלי יח, כב)
מצא אשה מצא טוב

מנין שכל האוכל ושותה בתשיעי, מעלה עליו
הכתוב כאילו מתענה תשיעי ועשירי?

מנין שכל האוכל ושותה בתשיעי, מעלה עליו הכתוב כאילו מתענה
תשיעי ועשירי?

ויקרא כג, לב שֵׁבֶת שַׁבָּתוֹן הוּא לָכֶם וְעֲנִיתֶם אֶת נַפְשֵׁיכֶם בַּתְּשֻׁעָה
לַחֹדֶשׁ בְּעֶרֶב מִעֶרֶב עַד עֶרֶב תִּשְׁבְּתוּ שַׁבָּתְכֶם

"בתשעה לחודש" - ערב יום כיפור.

ברכות ח:ב (**ויקרא כג, לב**) ועניתם את נפשיכם בתשעה לחדש
בערב וכי בתשעה מתענין והלא בעשרה מתענין אלא
לומר לך כל האוכל ושותה בתשיעי מעלה עליו הכתוב
כאילו מתענה תשיעי ועשירי

כשיועצין אין יועצין אלא בשדה, שנאמר...

כשיועצין אין יועצין אלא בשדה, שנאמר...

בראשית לא, ד וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב וַיִּקְרָא לְרַחֵל וּלְלֵאָה הַשָּׂדֶה אֶל צֹאנוֹ

ברכות ח:ב בשלשה דברים אוהב אני את המדיים כשחותכין את
הבשר אין חותכין אלא על גבי השולחן כשנושקין אין
נושקין אלא על גב היד וכשיועצין אין יועצין אלא בשדה
אמר רב אדא בר אהבה מאי קראה (**בראשית לא, ד**)
וישלח יעקב ויקרא לרחל וללאה השדה אל צאנו

הפרסיים מקודשין ומזומנין לגיהנם, שנאמר...

הפרסיים מקודשין ומזומנין לגיהנם, שנאמר...

ישעיהו יג, ג אֲנִי צוֹיֵתִי לְמִקְדָּשִׁי גַם קָרָאתִי גְבוּרֵי לְאַפִּי עָלֵיזִי
גְּאֻתִּי

"אני צויתי" - שציוה הקב"ה את הפרסים שינצחו את
בבל.

ברכות ח:ב **(ישעיהו יג, ג)** אני צויתי למקודשי תני רב יוסף אלו
הפרסיים המקודשין ומזומנין לגיהנם

מנין שקורבן פסח נאכל עד חצות?

מנין שקורבן פסח נאכל עד חצות?

שמות יב, ח וְאָכְלוּ אֶת הַבָּשָׂר בִּלְלִילָהּ הַזֶּה צָלִי אֵשׁ וּמִצּוֹת עַל מַרְרִים יֹאכְלֶהוּ

שמות יב, יב וְעִבְרָתִי בָאָרֶץ מִצְרַיִם בִּלְלִילָהּ הַזֶּה וְהִכִּיתִי כָל בְּכוֹר בָּאָרֶץ מִצְרַיִם מֵאָדָם וְעַד בְּהֵמָה וּבְכָל אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֶעֱשֶׂה שְׁפָטִים אֲנִי יי

הפסוק השני - פסח מצרים, הפסוק הראשון פסח דורות,
ומגזירה שווה לומדים שגם בפסח דורות צריך לגמור
אכילת קורבן פסח לפני חצות.

ברכות ט:א דתניא (שמות יב, ח) ואכלו את הבשר בלילה הזה רבי
אלעזר בן עזריה אומר נאמר כאן בלילה הזה ונאמר
להלן (שמות יב, יב) ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה
מה להלן עד חצות אף כאן עד חצות

גזירה
שוה

כשנגאלו ישראל ממצרים לא נגאלו אלא בערב
וכשיצאו יצאו ביום, שנאמר...

כשנגאלו ישראל ממצרים לא נגאלו אלא בערב וכשיצאו יצאו ביום,
שנאמר...

דברים טז, א שְׁמֹר אֶת חֹדֶשׁ הָאָבִיב וְעָשִׂיתָ פֶּסַח לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ כִּי
בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב הוּצִיָּאָךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ מִמִּצְרַיִם לַיְלָה
במדבר לג, ג וַיִּסְעוּ מִרַעְמֶסֶס בְּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בְּחֹמְשָׁה עָשָׂר יוֹם
לְחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן מִמַּחֲרַת הַפֶּסַח יָצְאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּיַד
רָמָה לְעֵינֵי כָּל מִצְרַיִם

"ביד רמה" - ביום, לעיני כל מצרים, בלי לפחד.

ברכות ט:א א"ר אבא הכל מודים כשנגאלו ישראל ממצרים לא
נגאלו אלא בערב שנאמר (**דברים טז, א**) הוציאך ה'
אלהיך ממצרים לילה וכשיצאו לא יצאו אלא ביום שנא'
(**במדבר לג, ג**) ממחרת הפסח יצאו בני ישראל ביד רמה

מנין שמצוה להתפלל בנץ?

מנין שמצוה להתפלל בנץ?

תהלים עב, ה **יִירָאוּךָ עִם שָׁמֶשׁ וְלִפְנֵי יְרַח דּוֹר דּוֹרִים**

יִירָאוּךָ - יפחדו ממך (וגילו ברעדה), "עם שמש" - עם הנץ החמה.

ברכות ט:ב ותיקין היו גומרין אותה עם הנץ החמה כדי שיסמוך גאולה לתפלה ונמצא מתפלל ביום א"ר זירא מאי קראה (**תהלים עב, ה**) יִירָאוּךָ עִם שָׁמֶשׁ וְלִפְנֵי יְרַח דּוֹר דּוֹרִים

דוד לא אמר הללויה עד שראה במפלתן של רשעים,
שנאמר...

דוד לא אמר הללויה עד שראה במפלתן של רשעים, שנאמר...
תהלים קד, לה יִתְּמוּ חַטָּאִים מִן הָאָרֶץ וְרָשָׁעִים עוֹד אֵינָם בְּרָכִי נַפְשִׁי
אֶת יְיָ הַלְלוּ יְה

"יתמו חטאים..." , ואחר כך, "ברכו נפשי..." .

ברכות ט:ב ק"ג פרשיות אמר דוד ולא אמר הללויה עד שראה
במפלתן של רשעים שנאמר (**תהלים קד, לה**) יתמו
חטאים מן הארץ ורשעים עוד אינם ברכי נפשי את ה'
הללויה

מנין שסמוכין מן התורה?

מנין שסמוכין מן התורה?

תהלים קיא, ח סמוכין לעד לעולם עשויים באמת וישר

מכאן לימוד סמיכות בפסוקים.

ברכות י:א סמוכין מן התורה מנין שנא' **(תהלים קיא, ח)** סמוכין לעד לעולם עשויים באמת וישר

מנין שצריך להתפלל שיתמו החטאים לא החוטאים?

מנין שצריך להתפלל שיתמו החטאים לא החוטאים?

תהלים קד, לה יתמו חטאים מן הארץ ורשעים עוד אינם ברכי נפשי
את יי הללו יה

יתמו חטאים ולא חוטאים, כלומר שיחזרו החוטאים
בתשובה. (זאת אמרה ברוריה לרבי מאיר).

ברכות י:א אמרה לי' ברוריא דביתהו מאי דעתך משום דכתיב
(**תהלים קד, לה**) יתמו חטאים מי כתיב חוטאים חטאים
כתיב

מנין שדוד אמר שירה במעי אמו?

מנין שדוד אמר שירה במעי אמו?

משלי לא, כו פִּיהָ פִּתְחָהּ בְּחָכְמָה וְתוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָהּ
תהלים קג, א לְדָוִד בִּרְכֵי נַפְשִׁי אֶת יְיָ וְכָל קִרְבִּי אֶת שֵׁם קִדְשׁוֹ

"פיה פתחה בחכמה" - אמר שלמה כנגד דוד אביו שאמר
שירה לה' בחמישה עולמות. "וכל קרבי" - קרבי אמו שדר
בתוכו.

ברכות י:א מאי דכתיב (משלי לא, כו) פיה פתחה בחכמה ותורת
חסד על לשונה כנגד מי אמר שלמה מקרא זה לא אמרו
אלא כנגד דוד אביו שדר בחמשה עולמים ואמר שירה
דר במעי אמו ואמר שירה שנאמר (תהלים קג, א) ברכי
נפשי את ה' וכל קרבי את שם קדשו

יצא דוד לאויר העולם ונסתכל בכוכבים ומזלות ואמר
שירה, שנאמר...

יצא דוד לאויר העולם ונסתכל בכוכבים ומזלות ואמר שירה, שנאמר...
תהלים קג, כ בָּרְכוּ יְיָ מִלְּאֲכֹי גְבִירֵי כַח עֹשֵׂי דְבָרוֹ לְשִׁמְעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ

מהשמים רואים גדולת הבורא.

ברכות י:א יצא לאויר העולם ונסתכל בכוכבים ומזלות ואמר שירה
שנאמר (**תהלים קג, כ**) ברכו ה' מלאכיו גבורי כח עושי
דברו לשמוע בקול דברו ברכו ה' כל צבאיו

דוד ראה במפלתן של רשעים ואמר שירה, שנאמר...

דוד ראה במפלתן של רשעים ואמר שירה, שנאמר...

תהלים קד, לה יִתְּמוּ חַטָּאִים מִן הָאָרֶץ וְרָשָׁעִים עוֹד אֵינָם בְּרָכִי נַפְשִׁי
אֶת יְיָ הַלְלוּ יְה

ברכות י:א ראה במפלתן של רשעים ואמר שירה שנאמר (**תהלים**
קד, לה) יתמו חטאים מן הארץ ורשעים עוד אינם ברכי
נפשי את ה' הללויה

דוד נסתכל ביום המיתה ואמר שירה, שנאמר...

דוד נסתכל ביום המיתה ואמר שירה, שנאמר...

תהלים קד, א בְּרַכִּי נַפְשִׁי אֶת יְיָ אֱלֹהֵי גְדֻלַּת מְאֹד הוֹד וְהָדָר לְבָשֶׁת
תהלים קד, כט תַּסְתִּיר פָּנֶיךָ יְבֹהֵלוֹן תֹּסֵף רוּחַם יִגְוְעוֹן וְאֵל עֲפָרָם
יְשׁוּבוֹן

"הוד והדר לבשת" - ביום הדין, "תוסף רוחם יגועון" - יום
המיתה.

ברכות י:א נסתכל ביום המיתה ואמר שירה שנאמר (תהלים קד, א)
ברכי נפשי את ה' ה' אלהי גדלת מאד הוד והדר לבשת
מאי משמע דעל יום המיתה נאמר אמר רבה בר רב
שילא מסיפא דעניינא דכתיב (תהלים קד, כט) תסתיר
פניך יבהלון תוסף רוחם יגועון

הקב"ה צר צורה בתוך צורה ומטיל בה רוח ונשמה,
קרבים ובני מעים, שנאמר...

הקב"ה צר צורה בתוך צורה ומטיל בה רוח ונשמה, קרבים ובני מעים, שנאמר...

שמואל א ב, ב אין קדוש כִּי אין בְּלִתֵּךְ וְאֵין צור כְּאֱלֹהֵינוּ

"ואין צור כאלוקינו" - אין צייר כאלוקינו.

ברכות י:א שלא כמדת הקדוש ברוך הוא מדת בשר ודם מדת בשר ודם צר צורה על גבי הכותל ואינו יכול להטיל בה רוח ונשמה קרבים ובני מעים והקב"ה אינו כן צר צורה בתוך צורה ומטיל בה רוח ונשמה קרבים ובני מעים והיינו דאמרה חנה (**שמואל א ב, ב**) אין קדוש כה' כי אין בלתיך ואין צור כאלהינו מאי אין צור כאלהינו אין צייר כאלהינו

מנין שאפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם,
אל ימנע עצמו מן הרחמים?

מנין שאפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם, אל ימנע עצמו מן הרחמים?

הן יקטלני לו איחל אך דרכי אל פניו אוכיח איוב יג, טו

"יקטלני" - יהרגני. "לו איחל" - לו אתפלל. גם אם מגיע לי למות לא אפסיק להתפלל שיציל אותי.

ברכות י:א אפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים שנא' (איוב יג, טו) הן יקטלני לו איחל

מנין שאסור לאכל קודם התפילה?

מנין שאסור לאכל קודם התפילה?

ויקרא יט, כו לא תאכלו על הדם לא תנחשו ולא תעונונו

'על דמכם' - על נפשיכם - "כי הדם הוא הנפש".

ברכות י:ב מאי דכתיב (**ויקרא יט, כו**) לא תאכלו על הדם לא תאכלו קודם שתתפללו על דמכם

מנין שצריך להתפלל ממקום נמוך?

מנין שצריך להתפלל ממקום נמוך?

תהלים קל, א שִׁיר הַמַּעֲלוֹת מִמַּעַמְקִים קְרָאתִיךָ יי

מקום שהחזן מתפלל.

ברכות י:ב אל יעמוד אדם במקום גבוה ויתפלל אלא במקום נמוך
ויתפלל שנא' (**תהלים קל, א**) ממעמקים קראתיך ה'

לפי בית הלל קוראין שמע, בערב, בשעה שבני אדם
שוכבים ובבוקר, בשעה שבני אדם עומדים,
שנאמר...

לפי בית הלל קוראין שמע, בערב, בשעה שבני אדם שוכבים ובבוקר,
בשעה שבני אדם עומדים, שנאמר...

דברים ו, ז וְשִׁנְתָּם לְבָנִיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ וּבִלְכְּתְךָ
בְּדֶרֶךְ וּבְשֹׁכְבְּךָ וּבְקוּמְךָ

בית שמאי אומרים בערב קוראים שמע בשכיבה ובבוקר
בעמידה והלכה כבית הלל.

ברכות י:ב בית שמאי אומרים בערב כל אדם יטה ויקרא ובבקר
יעמוד שנאמר (**דברים ו, ז**) ובשכבך ובקומך ובית הלל
אומרים כל אדם קורא כדרכו שנאמר ובלכתך בדרך אם
כן למה נאמר ובשכבך ובקומך בשעה שבני אדם שוכבים
ובשעה שבני אדם עומדים

מנין שחזקיהו התפלל מקירות ליבו?

מנין שחזקיהו התפלל מקירות ליבו?

ישעיהו לח, ב וַיִּסַּב חֲזַקְיָהוּ פָּנָיו אֶל הַקִּיר וַיִּתְפַּלֵּל אֶל יְיָ
ירמיהו ד, יט מַעֲי מַעֲי אוֹחִילָה קִירוֹת לִבִּי הֲמָה לִי לִבִּי לֹא אַחֲרִישׁ
 כִּי קוֹל שׁוֹפָר שָׁמַעְתָּ נִפְשִׁי תִרְוַעַת מִלְחָמָה

שונמית עשתה עליית קיר לאלישע. 'אבי אבא' - שלמה
 המלך, שחזקיהו היה מצאצאיו.

ברכות י:ב מיד (**ישעיהו לח, ב**) ויסב חזקיהו פניו אל הקיר ויתפלל
 אל ה' מאי קיר אמר רשב"ל מקירות לבו שנא' (**ירמיהו**
ד, יט) מעי מעי אוחילה קירות לבי וגו' ר' לוי אמר על
 עסקי הקיר אמר לפניו רבונו של עולם ומה שונמית
 שלא עשתה אלא קיר אחת קטנה החיית את בנה אבי
 אבא שחפה את ההיכל כולו בכסף ובזהב על אחת כמה
 וכמה

קל וחומר

לפי רבי יוסי בר חנינה גיחזי אחזה בהוד יופיה,
שנאמר...

לפי רבי יוסי בר חנינה גיחזי אחזה בהוד יופיה, שנאמר...

מלכים ב ד, כז וַתָּבֹא אֶל אִישׁ הָאֱלֹהִים אֶל הָהָר וַתַּחֲזֶק בְּרַגְלָיו וַיִּגַּשׁ
גִּיחֲזִי לְהִדָּפָה וַיֹּאמֶר אִישׁ הָאֱלֹהִים הֲרַפָּה לָהּ כִּי נִפְשָׁה
מְרָה לָהּ וַיֵּי הָעֲלִים מִמֶּנִּי וְלֹא הִגִּיד לִי

'בהוד יופיה' - בדדיה.

ברכות י:ב א"ר יוסי בר רבי חנינא הוא קדוש ומשרתו אינו קדוש
שנא' (**מלכים ב ד, כז**) ויגש גיחזי להדפה א"ר יוסי בר
חנינא שאחזה בהוד יפיה

מנין שהמתפלל צריך שיכוין רגליו?

מנין שהמתפלל צריך שיכוין רגליו?

יחזקאל א, ז וְרַגְלֵיהֶם רָגַל יִשְׂרָאֵל וְכַף רַגְלֵיהֶם כְּכַף רֶגֶל עֶגְל וְנֹצְצִים
כְּעֵין נְחֹשֶׁת קָלָל

"רגל ישראל" - שיהיו צמודות כרגל אחת.

ברכות י:ב המתפלל צריך שיכוין את רגליו שנא' (**יחזקאל א, ז**)
ורגליהם רגל ישראל

אפילו אדם חולם שלמחר הוא מת, אל יתייאש
ויבקש רחמים, שנאמר...

אפילו אדם חולם שלמחר הוא מת, אל יתייאש ויבקש רחמים,
שנאמר...

קהלת ה, ו כִּי בָרַב חֲלוּמוֹת וְהַבְּלִים וְדִבְרֵי הָרֶבָה כִּי אֶת הָאֱלֹהִים
יֵרָא

ברכות י:ב בעל החלומות אומר לו לאדם למחר הוא מת אל ימנע
עצמו מן הרחמים שנאמר (**קהלת ה, ו**) כי ברוב חלומות
והבלים ודברים הרבה כי את האלהים ירא

לפי רבי יהודה, חזקיהו סמך גאולה לתפילה,
שנאמר...

לפי רבי יהודה, חזקיהו סמך גאולה לתפילה, שנאמר...

ישעיהו לח, ג וַיֹּאמֶר אָנָּה יְיָ זָכֹר נָא אֶת אֲשֶׁר הִתְהַלַּכְתִּי לִפְנֶיךָ
בְּאֶמֶת וּבְלֵב שָׁלֵם וְהַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ עָשִׂיתִי וַיִּבֶךְ חֲזַקְיָהוּ
בְּכִי גָדוֹל

"והטוב בעיניך עשיתי" - שסמך גאולה לתפילה.

ברכות י:ב (**ישעיהו לח, ג**) זכר נא את אשר התהלכתי לפניך באמת
ובלב שלם והטוב בעיניך עשיתי מאי והטוב בעיניך
עשיתי א"ר יהודה אמר רב שסמך גאולה לתפלה

כל האוכל ושותה ואח"כ מתפלל, עליו הכתוב
אומר...

כל האוכל ושותה ואח"כ מתפלל, עליו הכתוב אומר...

מלכים א יד, ט וַתֵּרַע לַעֲשׂוֹת מִכָּל אֲשֶׁר הָיוּ לְפָנָיו וַתִּלָּךְ וַתַּעֲשֶׂה לָּךְ
אֱלֹהִים אֲחֵרִים וּמִסְכּוֹת לְהַכְעִיסַנִי וְאֵתִי הִשְׁלַכְתָּ
אֲחֵרֵי גֹיֶךָ

"גוי" - גופך, שצריך להתפלל על החיים בגוף, קודם
שיאכל.

ברכות י:ב כל האוכל ושותה ואח"כ מתפלל עליו הכתוב אומר
(**מלכים א יד, ט**) ואותי השלכת אחרי גויך אל תקרי גויך
אלא גאיך אמר הקב"ה לאחר שנתגאה זה קבל עליו
מלכות שמים

מנין שמשה תלה בזכות אחרים?

מנין שמשה תלה בזכות אחרים?

שמות לב, יג זָכֹר לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיִשְׂרָאֵל עֶבְדֶּיךָ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ
לָהֶם בְּךָ וַתְּדַבֵּר אֱלֹהִים אֲרֻכָּה אֶת זִרְעֶכֶם כְּכֹכְבֵי
הַשָּׁמַיִם וְכָל הָאָרֶץ הַזֹּאת אֲשֶׁר אִמַּרְתִּי אֲתֵן לְזִרְעֶכֶם
וַנַּחֲלוּ לָעָלָם

משה התפלל בזכות אחרים (האבות), זכות האבות
תעמוד לו.

ברכות י:ב משה תלה בזכות אחרים שנא' (**שמות לב, יג**) זכור
לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך

כל התולה בזכות עצמו תולין לו בזכות אחרים וכל
התולה בזכות אחרים תולין לו בזכות עצמו,
שנאמר...

כל התולה בזכות עצמו תולין לו בזכות אחרים וכל התולה בזכות אחרים תולין לו בזכות עצמו, שנאמר...

שמות לב, יג זָכֹר לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיִשְׂרָאֵל עֶבְדֶּיךָ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לָהֶם בְּךָ וַתְּדַבֵּר אֱלֹהִים אֲרֻבָּה אֶת זִרְעֶכֶם כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וְכָל הָאָרֶץ הַזֹּאת אֲשֶׁר אָמַרְתִּי אֲתָן לְזִרְעֶכֶם וְנִחַלְוּ לָעָלָם

תהלים קו, כג וַיֹּאמֶר לְהַשְׁמִידָם לִוְלִי מֹשֶׁה בַּחֲרִירוֹ עֶמֶד בַּפֶּרֶץ לִפְנֵי לְהַשִּׁיב חֲמַתוֹ מִהַשְׁחִית

מלכים ב יט, לד וַגִּנּוּתִי אֶל הָעִיר הַזֹּאת לְהוֹשִׁיעָהּ לְמַעַנִי וּלְמַעַן דָּוִד עֶבְדִּי

חזקיהו התפלל בזכות עצמו, "זכור נא את אשר התהלכתי לפניך", מזכירים לו זכות אחרים "ולמען דוד עבדי". משה התפלל בזכות אחרים, "זכור לאברהם...", מזכירין לו בזכות עצמו, "לולי משה..."

ברכות י:ב א"ר יוחנן משום ר' יוסי בן זמרא כל התולה בזכות עצמו תולין לו בזכות אחרים וכל התולה בזכות אחרים תולין לו בזכות עצמו משה תלה בזכות אחרים שנא' ([שמות לב, יג](#)) זכור לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך תלו לו בזכות עצמו שנאמר ([תהלים קו, כג](#)) ויאמר להשמידם לולי משה בחירו עמד בפרץ לפניו להשיב חמתו מהשחית חזקיהו תלה בזכות עצמו דכתיב זכר נא את אשר התהלכתי לפניך תלו לו בזכות אחרים שנא' ([מלכים ב יט, לד](#)) וגנתי אל העיר הזאת להושיעה למעני ולמען דוד עבדי

מנין שצריך אדם להתפלל מתוך ענווה ושפלות?

מנין שצריך אדם להתפלל מתוך ענווה ושפלות?

תהלים קב, א תַּפִּלָּה לְעֹנִי כִּי יַעֲטֹף וְלִפְנֵי יְיָ יִשְׁפָּךְ שִׁיחוֹ

לעני אין במה להתגאות.

ברכות י:ב וכתוב (תהלים קב, א) תפלה לעני כי יעטוף

מנין שאשה מכירה את האורחים יותר מן האיש?

מנין שאשה מכירה את האורחים יותר מן האיש?

מלכים ב ד, ט וַתֹּאמֶר אֶל אִשָּׁה הֲנִי נָא יָדַעְתִּי כִּי אִישׁ אֱלֹהִים
קָדוֹשׁ הוּא עָבַר עָלֵינוּ תָּמִיד

האשה השונמית הבחינה באלישע שהוא איש אלוקים,
ולא אישה (בעלה).

ברכות י:ב וא"ר יוחנן שכל מקום שהלך שם ביתו עמו. (**מלכים ב ד, ט**)
וַתֹּאמֶר אֶל אִשָּׁה הֲנִי נָא יָדַעְתִּי כִּי אִישׁ אֱלֹהִים קָדוֹשׁ
הוא

מנין שאבל חייב בכל המצות האמורות בתורה חוץ
מן התפילין?

מנין שאבל חייב בכל המצות האמורות בתורה חוץ מן התפילין?

יחזקאל כד, יז הָאֵנֶק דָּם מֵתִים אֲבָל לֹא תַעֲשֶׂה פְּאֶרֶךְ חֲבוּשׁ עָלֶיךָ
וְנַעֲלִיךָ תְּשִׁים בְּרִגְלֶיךָ וְלֹא תַעֲטֶה עַל שִׁפְּם וְלֶחֶם
אֲנָשִׁים לֹא תֹאכַל

אבל פטור מן התפילין כי הם פאר.

ברכות יא:א אמר רב אבל חייב בכל המצות האמורות בתורה חוץ מן
התפילין שהרי נאמר בהם פאר שנאמר (**יחזקאל כד, יז**)
פארך חבוש עליך

לפי חכמים, אומרים אהבת עולם, שנאמר...

לפי חכמים, אומרים אהבת עולם, שנאמר...

ירמיהו לא, ב מרחוק יי נראה לי ואהבת עולם אהבתיך על כן
משכתיך חסד

מכאן ההבדל בנוסח בין אשכנזים לספרדים.

ברכות יא:ב אמר רב יהודה אמר שמואל אהבה רבה וכן אורי ליה
רבי אלעזר לר' פדת בריה אהבה רבה תניא נמי הכי אין
אומרים אהבת עולם אלא אהבה רבה ורבנן אמרי אהבת
עולם וכן הוא אומר (ירמיהו לא, ג) ואהבת עולם
אהבתיך על כן משכתיך חסד

כל שלא אמר אמת ויציב שחרית ואמת ואמונה
ערבית, לא יצא ידי חובתו, שנאמר...

כל שלא אמר אמת ויציב שחרית ואמת ואמונה ערבית, לא יצא ידי חובתו, שנאמר...

תהלים צב, ג **לְהַגִּיד בַּבֶּקֶר חֶסֶדְךָ וְאֱמוּנָתְךָ בְּלֵילוֹת**

ברכות יב:א כל שלא אמר אמת ויציב שחרית ואמת ואמונה ערבית לא יצא ידי חובתו שנאמר (**תהלים צב, ג**) להגיד בבקר חסדך ואמונתך בלילות

מנין שהמתפלל כורע בברוך וזוקף בה'?

מנין שהמתפלל כורע בברוך וזוקף בה'?

תהלים קמו, ח יי פִּקַּח עֲוִרִים יי זָקַף כְּפופִים יי אֶהֱב צַדִּיקִים

ברכות יב:א המתפלל כשהוא כורע כורע בברוך וכשהוא זוקף זוקף
בשם אמר שמואל מאי טעמא דרב דכתיב ([תהלים קמו](#),
[ח](#)) ה' זוקף כפופים

כל שאפשר לו לבקש רחמים על חבירו ואינו מבקש,
נקרא חוטא, שנאמר...

כל שאפשר לו לבקש רחמים על חבירו ואינו מבקש, נקרא חוטא, שנאמר...

שמואל א יב, גם אנכי חלילה לי מחטא ליי מחדל להתפלל בעדכם
כג והוריתי אתכם בדרך הטובה והישרה

שמואל הנביא אמר לעם ישראל.

ברכות יב:ב כל שאפשר לו לבקש רחמים על חבירו ואינו מבקש
נקרא חוטא שנאמר (שמואל א יב, כג) גם אנכי חלילה לי
מחטא לה' מחדול להתפלל בעדכם

אחרי לבבכם זו מינות, שנאמר...

אחרי לבבכם זו מינות, שנאמר...

תהלים יד, א לְמִנְצָח לְדָוִד אָמַר נָבַל בְּלָבוֹ אֵין אֱלֹהִים הַשְׁחִיתוּ
הַתְּעִיבוּ עָלֶיָּהּ אֵין עֲשֵׂה טוֹב

'מינות' - אפיקורסות.

ברכות יב:ב ע"ז מנלן דתניא אחרי לבבכם זו מינות וכן הוא אומר
(**תהלים יד, א**) אמר נבל בלבו אין אלהים

אחרי עיניכם, זה הרהור עבירה, שנאמר...

אחרי עיניכם, זה הרהור עבירה, שנאמר...

שופטים יד, ג וַיֹּאמֶר לוֹ אָבִיו וְאִמּוֹ הֲאִין בְּבָנוֹת אַחֶיךָ וּבְכָל עַמִּי
אֵשָׁה כִּי אַתָּה הוֹלֵךְ לְקַחַת אֵשָׁה מִפְּלִשְׁתִּים הָעֲרָלִים
וַיֹּאמֶר שְׁמִשׁוֹן אֶל אָבִיו אוֹתָהּ קַח לִי כִּי הִיא יְשָׁרָה
בְּעֵינַי

עריכות.

ברכות יב:ב אחרי עיניכם זה הרהור עבירה שנאמר (**שופטים יד, ג**)
ויאמר שמשון אל אביו אותה קח לי כי היא ישרה בעיני

אתם זונים, זה הרהור עבודה זרה, שנאמר...

אתם זונים, זה הרהור עבודה זרה, שנאמר...

שופטים ח, לג וַיְהִי כַּאֲשֶׁר מֵת גִּדְעוֹן וַיָּשׁוּבוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּזְנוּ אַחֲרֵי הַבָּעִלִּים וַיִּשְׁימוּ לָהֶם בַּעַל בְּרִית לֵאלֹהִים

ברכות יב:ב אתם זונים זה הרהור ע"ז וכן הוא אומר (**שופטים ח, לג**) ויזנו אחרי הבעלים

צריך לזכור יציאת מצרים, גם ביום וגם בלילה,
שנאמר...

צריך לזכור יציאת מצרים, גם ביום וגם בלילה, שנאמר...

דברים טז, ג לא תאכל עליו חמץ שבִּעַת יָמִים תֹּאכַל עָלָיו מִצּוֹת
לֶחֶם עֲנִי כִּי בְּחֶפְזוֹן יֵצְאֶת מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְמַעַן תִּזְכֹּר
אֶת יוֹם צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ

ברכות יב:ב (**דברים טז, ג**) למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים
כל ימי חיך ימי חיך הימים כל ימי חיך הלילות וחכ"א
ימי חיך העוה"ז כל להביא לימות המשיח

מנין שכל העושה דבר עבירה ומתבייש בו, מוחלין לו
על כל עונותיו?

מנין שכל העושה דבר עבירה ומתבייש בו, מוחלין לו על כל עונותיו?

יחזקאל טז, סג לְמַעַן תִּזְכְּרִי וּבִשְׁתִּי וְלֹא יִהְיֶה לָךְ עוֹד פֶּתַח חוֹן פֶּה מִפְּנֵי
כְּלַמְתְּךָ בְּכַפְרִי לָךְ לְכָל אֲשֶׁר עָשִׂית נָאֻם יְיָ יְיָ

ברכות יב:ב כל העושה דבר עבירה ומתבייש בו מוחלין לו על כל
עונותיו שנאמר (**יחזקאל טז, סג**) למען תזכרי ובשת ולא
יהיה לך עוד פתחון פה מפני כלמתך בכפרי לך לכל אשר
עשית

מנין שבמצות ציצית יש קבלת עול מצוות?

מנין שבמצות ציצית יש קבלת עול מצוות?

במדבר טו, לט וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִית וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת
יְיָ וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא תִתְּרוּ אַחֲרָי לְבַבְכֶּם וְאַחֲרָי
עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר אֲתֶם זֵנִים אַחֲרֵיהֶם

ברכות יב:ב חמשה דברים מצות ציצית יציאת מצרים עול מצות
ודעת מינים הרהור עבירה והרהור ע"ז בשלמא הני תלת
מפרשן עול מצות דכתיב (**במדבר טו, לט**) וראיתם אותו
וזכרתם את כל מצות ה'

לפי רבי אלעזר, גם אם אמר האל הקדוש בעשרת
ימי תשובה, יצא, שנאמר...

לפי רבי אלעזר, גם אם אמר האל הקדוש בעשרת ימי תשובה, יצא, שנאמר...

ישעיהו ה, טז וַיִּגְבֹּהַ יְיָ צְבָאוֹת בַּמִּשְׁפָּט וְהָאֵל הַקֹּדֶשׁ נִקְדָּשׁ בַּצְדָּקָה

פסוק זה נאמר על עשרת ימי תשובה.

ברכות יב:ב ואמר רבה בר חנינא סבא משמיה דרב כל השנה כולה אדם מתפלל האל הקדוש מלך אוהב צדקה ומשפט חוץ מעשרה ימים שבין ראש השנה ויום הכפורים שמתפלל המלך הקדוש והמלך המשפט ורבי אלעזר אמר אפילו אמר האל הקדוש יצא שנאמר (**ישעיהו ה, טז**) ויגבה ה' צבאות במשפט והאל הקדוש נקדש בצדקה

אלו פסוקים מרמזים על שעבוד מלכויות ויציאת
מצרים ?

אלו פסוקים מרמזים על שעבוד מלכויות ויציאת מצרים ?

ישעיהו מג, יח אֶל תִּזְכְּרוּ רֵאשֻׁנוֹת וְקִדְמוֹנוֹת אֶל תִּתְבַּנְּנוּ

'שעבוד מלכויות' - בבל, פרס, יון ורומי.

ברכות יג:א אלא ישראל עיקר ויעקב טפל לו וכן הוא אומר (**ישעיהו**

מג, יח) אל תזכרו ראשונות וקדמוניות אל תתבוננו אל

תזכרו ראשונות זה שעבוד מלכויות וקדמוניות אל

תתבוננו זו יציאת מצרים

כל הקורא לאברהם אברם עובר בעשה, שנאמר...

כל הקורא לאברהם אברם עובר בעשה, שנאמר...

בראשית יז, ה וְלֹא יִקְרָא עוֹד אֶת שְׁמִי אֲבֶרָם וְהָיָה שְׁמִי אֲבִרָהָם כִּי אֲבִי הַמּוֹן גּוֹיִם נִתְּתִיךָ

'עובר בעשה' - כי הקב"ה נתן לו את השם הזה.

ברכות יג:א כל הקורא לאברהם אברם עובר בעשה שנאמר (**בראשית יז, ה**) והיה שמך אברהם רבי אליעזר אומר עובר בלאו שנאמר (**בראשית יז, ה**) ולא יקרא עוד [את] שמך אברם

כל הקורא לשרה שרי עובר בעשה, שנאמר...

כל הקורא לשרה שרי עובר בעשה, שנאמר...

בראשית יז, טו וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל אַבְרָהָם שְׂרִי אֶשְׁתְּךָ לֹא תִקְרָא אֶת שְׁמָהּ שְׂרִי כִּי שָׂרָה שְׁמָהּ

'עובר בעשה' - כי הקב"ה נתן לה את השם הזה.

ברכות יג:א אלא מעתה הקורא לשרה שרי הכי נמי התם קודשא בריך הוא אמר לאברהם (**בראשית יז, טו**) שרי אשתך לא תקרא את שמה שרי כי שרה שמה

הקורא ליעקב ישראל אינו עובר בעשה, שנאמר...

הקורא ליעקב ישראל אינו עובר בעשה, שנאמר...

בראשית מו, ב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְיִשְׂרָאֵל בְּמִרְאֵת הַלַּיְלָה וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב
יַעֲקֹב וַיֹּאמֶר הֲנִי

אינו עובר בעשה, כי הכתוב קרא לו יעקב לאחר שקרא לו
ישראל.

ברכות יג:א אלא מעתה הקורא ליעקב יעקב ה"נ שאני התם דהדר
אהדריה קרא דכתיב (**בראשית מו, ב**) ויאמר אלהים
לישראל במראות הלילה ויאמר יעקב יעקב

לפי רב יוסף, איזה פסוק מרמז על מלחמת גוג ומגוג?

לפי רב יוסף, איזה פסוק מרמז על מלחמת גוג ומגוג?

ישעיהו מג, יט הַנְּנִי עוֹשֶׂה חֲדָשָׁה עִתָּה תִצְמַח הָלֹוא תִדְעוּהָ אֶף אֲשֵׁים
בַּמִּדְבָּר דֶּרֶךְ בִּישְׁמוֹן נְהָרוֹת

ברכות יג:א: (**ישעיהו מג, יט**) הנני עושה חדשה עתה תצמח תני רב
יוסף זו מלחמת גוג ומגוג משל למה הדבר דומה לאדם
שהיה מהלך בדרך ופגע בו זאב וניצל ממנו והיה מספר
והולך מעשה זאב פגע בו ארי וניצל ממנו והיה מספר
והולך מעשה ארי פגע בו נחש וניצל ממנו שכח מעשה
שניהם והיה מספר והולך מעשה נחש אף כך ישראל
צרות אחרונות משכחות את הראשונות

לפי רבי עקיבא, כל קריאת שמע צריכה כוונה,
שנאמר...

לפי רבי עקיבא, כל קריאת שמע צריכה כוונה, שנאמר...

דברים ו, ו וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוְךָ הַיּוֹם עַל לְבָבְךָ

"והיו הדברים האלה" - הפסוקים הבאים. "על לבבך" -

צריכים כוונה.

ברכות יג:ב **(דברים ו, ו)** אשר אנכי מצוך היום על לבבך מכאן אתה
למד שכל הפרשה כולה צריכה כוונה

לפי רבי יצחק, קריאת שמע צריכה כוונה, שנאמר...

לפי רבי יצחק, קריאת שמע צריכה כוונה, שנאמר...

דברים יא, יח וּשְׁמַתֶּם אֶת דְּבָרֵי אֱלֹהֵי לְבַבְכֶּם וְעַל נַפְשְׁכֶם
וְקִשְׁרֶתֶם אֹתָם לְאוֹת עַל יְדְכֶם וְהָיוּ לְטוֹטַפֹּת בֵּין
עֵינֵיכֶם

ברכות יג:ב לכדרבי יצחק דאמר (**דברים יא, יח**) ושמתם את דברי
אלה צריכה שתהא שימה כנגד הלב

לפי רבי מאיר, רק פסוק ראשון של שמע צריך
כוונה, שנאמר...

לפי רבי מאיר, רק פסוק ראשון של שמע צריך כוונה, שנאמר...

דברים ו, ד **שְׁמַע** יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד

"שמע" - צריך להשמיע לאוזנו ולהתכוון.

ברכות יג:ב (**דברים ו, ד**) שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד עד כאן
צריכה כוונת הלב דברי ר"מ

מנין שכל הנותן שלום לחבירו קודם שיתפלל, כאלו
עשאו במה?

מנין שכל הנותן שלום לחבירו קודם שיתפלל, כאלו עשאו במה?
ישעיהו ב, כב חָדְלוּ לָכֶם מִן הָאָדָם אֲשֶׁר נִשְׁמָה בְּאָפוֹ כִּי בִמָּה נַחֲשָׁב
הוא

ברכות יד:א כל הנותן שלום לחבירו קודם שיתפלל כאלו עשאו במה
שנאמר (**ישעיהו ב, כב**) חדלו לכם מן האדם אשר נשמה
באפו כי במה נחשב הוא אל תקרי במה אלא במה

אסור לו לאדם לעשות חפציו קודם שיתפלל,
שנאמר...

אסור לו לאדם לעשות חפציו קודם שיתפלל, שנאמר...

תהלים פה, יד צֶדֶק לְפָנָיו יִהְיֶה וְיָשֶׁם לְדֶרֶךְ פְּעָמָיו

כל המתפלל ואחר כך עושה חפציו (יוצא לדרך), הקב"ה

עושה עמו צדק (משלם גמול לעושי רצונו).

ברכות יד:א אסור לו לאדם לעשות חפציו קודם שיתפלל שנאמר

(**תהלים פה, יד**) צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו

כל המשביע עצמו מדברי תורה ואחר כך לן, לא
חולם חלום רע, שנאמר...

כל המשביע עצמו מדברי תורה ואחר כך לן, לא חולם חלום רע,
שנאמר...

משלי יט, כג יראת יי לחיים ושבע ילין בל יפקד רע

"ושבע ילין בל יפקד רע" - שבע מדברי תורה ואחר כך לן
לא יראה חלום רע.

ברכות יד:א א"ר יוחנן כל המשביע עצמו מדברי תורה ולן אין
מבשרין אותו בשורות רעות שנאמר ושבע ילין בל יפקד
רע

מנין שמותר להפסיק בהלל ובמגילה, לשאול מפני
היראה ולהשיב מפני הכבוד?

מנין שמותר להפסיק בהלל ובמגילה, לשאול מפני היראה ולהשיב
מפני הכבוד?

במגילה, מותר להפסיק מקל וחומר ואפילו שיש בזה
פרסום הנס.

ברכות יד:א דבי רבי חייא מרבי חייא בהלל ובמגילה מהו שיפסיק
אמרינן ק"ו ק"ש דאורייתא פוסק הלל דרבנן מבעיא או
דלמא פרסומי ניסא עדיף א"ל פוסק ואין בכך כלום

קל וחומר

על איזה פסוק חולקים האמוראים אם חוזר ואומר
"אמת"?

על איזה פסוק חולקים האמוראים אם חוזר ואומר "אמת"?

ירמיהו י, י וַיֵּי אֱלֹהִים אֶמֶת הוּא אֱלֹהִים חַיִּים וּמֶלֶךְ עוֹלָם מְקַצֵּפוֹ
תִּרְעַשׂ הָאָרֶץ וְלֹא יָכֻלוּ גוֹיִם זַעֲמוּ

פרשת ציצית מסתיימת ב"אני ה' אלוקיכם" מוסיפים
אמת מ"אמת ואמונה" כדי להסמיך אלוקיכם לאמת כפי
שמזכיר הפסוק בירמיהו "ה' אלוקיכם אמת".

ברכות יד:ב וה' אלהים אמת חוזר ואומר אמת או אינו חוזר ואומר
אמת א"ר אבהו א"ר יוחנן חוזר ואומר אמת רבה אמר
אינו חוזר ואומר אמת

כל הנפנה ונוטל ידיו ומניח תפילין וקורא ק"ש
ומתפלל, מעלה עליו הכתוב כאלו בנה מזבח
והקריב עליו קרבן, שנאמר...

כל הנפנה ונוטל ידיו ומניח תפילין וקורא ק"ש ומתפלל, מעלה עליו
הכתוב כאלו בנה מזבח והקריב עליו קרבן, שנאמר...

תהלים כו ו אֶרְחֹץ בְּנִקְיוֹן כִּפִּי וְאֶסְבֶּבֶה אֶת מִזְבִּיחֲךָ יי

ברכות טו:א כל הנפנה ונוטל ידיו ומניח תפילין וקורא ק"ש ומתפלל
מעלה עליו הכתוב כאלו בנה מזבח והקריב עליו קרבן
דכתיב (**תהלים כו ו**) ארחץ בנקיון כפי ואסובבה את
מזבחך ה'

לפי רבי יוסי, הקורא את שמע צריך שישמיע לאזנו,
שנאמר...

לפי רבי יוסי, הקורא את שמע צריך שישמיע לאזנו, שנאמר...

דברים ו, ד **שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד**

ברכות טו:א מאי טעמא דר' יוסי משום דכתיב שמע השמע לאזנך מה
שאתה מוציא מפיו

הקורא את שמע צריך שישמיע לאזנו שנאמר **(דברים ו, ד)**
שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד

לפי רב יוסף, מחלוקת בקריאת שמע, אבל בשאר
מצוות אם לא כוון לא יצא, דכתיב...

לפי רב יוסף, מחלוקת בקריאת שמע, אבל בשאר מצוות אם לא כוון לא יצא, דכתיב...

דברים כז, ט וַיִּדְבֹּר מֹשֶׁה וְהַלֵּהנִים הַלְוִים אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הַסֵּכֶת וּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל הַיּוֹם הַזֶּה נִהְיִיתָ לְעַם לַיְי אֱלֹהֶיךָ

לפי רב יוסף, מחלוקת בקריאת שמע, אם לא השמיע לאזנו, אם יצא או לא, אבל בשאר מצוות אין מחלוקת, חייב להשמיע לאוזנו ואם לא השמיע, לא יצא.

ברכות טו:ב אמר רב יוסף מחלוקת בק"ש אבל בשאר מצוות דברי הכל לא יצא דכתיב (**דברים כז, ט**) הסכת ושמע ישראל

מנין שכל הקורא ק"ש ומדקדק באותיותיה, מצננין
לו גיהנם?

מנין שכל הקורא ק"ש ומדקדק באותיותיה, מצננין לו גיהנם?

תהלים סח, טו **בְּפֶרֶשׁ שְׁדֵי מַלְכִים בָּהּ תִּשְׁלַג בְּצַלְמוֹן**

אם תפרש - תדקדק ב"שדי" - קבלת עול מלכות שמים,
התורה שכתוב עליה "בה מלכים ימלוכו", "תשלג" - תצנן
לך, "צלמון" - צלמוות שזה גיהנום.

ברכות טו:ב א"ר חמא ברבי חנינא כל הקורא ק"ש ומדקדק
באותיותיה מצננין לו גיהנם שנאמר **(תהלים סח, טו)**
בפרש שדי מלכים בה תשלג בצלמון אל תקרי בפרש
אלא בפרש אל תקרי בצלמון אלא בצלמות

תשובה לאומרים אין תחיית המתים מן התורה,
מהפסוק...

תשובה לאומרים אין תחיית המתים מן התורה, מהפסוק...

משלי ל, טו לַעֲלוֹקָה שְׁתִּי בָנוֹת הַבַּיִת שְׁלוֹשׁ הָנָה לֹא תִשְׁבַּעְנָה
אֲרֻבֶּעַ לֹא אֶמְרוּ הוּא
משלי ל, טז שְׂאוֹל וְעֶצֶר רַחֵם אֶרֶץ לֹא שְׁבַעָה מִיָּם וְאֵשׁ לֹא אֶמְרָה
הוּא

'רחם שמוציאין ממנו בקולי קולות' - קולות של שמחה
שהתינוק נולד. 'שאוול(קבר), שמכניסין בו בקולי קולות' -
קולות של בכי. 'אינו דין שמוציאין ממנו בקולי קולות' -
בתחיית המתים.

ברכות טו:ב מאי דכתיב (משלי ל, טו) שלש הנה לא תשבענה שאול
ועוצר רחם וכי מה ענין שאול אצל רחם אלא לומר לך
מה רחם מכניס ומוציא אף שאול מכניס ומוציא והלא
דברים ק"ו ומה רחם שמכניסין בו בחשאי מוציאין ממנו
בקולי קולות שאול שמכניסין בו בקולי קולות אינו דין
שמוציאין ממנו בקולי קולות מכאן תשובה לאומרים אין
תחיית המתים מן התורה

קל וחומר

בתפילין ומזוזות שלא כמו בסוטה, צוואות גם כן
צריך שיהיו כתובות, שנאמר...

בתפילין ומזוזות שלא כמו בסוטה, צוואות גם כן צריך שיהיו כתובות, שנאמר...

במדבר ה, כג וְכָתַבְתָּ אֶת הָאֱלֹת הָאֵלֶּה הַכֹּהֵן בְּסֵפֶר וּמָחָה אֶל מִי הַמְּרִים
דברים ו, ט וְכָתַבְתֶּם עַל מְזוּזַת בֵּיתְךָ וּבִשְׁעֶיךָ

"אלות" - הקללות שבפרשת סוטה כגון "יתן ה' את בטנך צבה". צוואות- הצוויים בפרשה כגון "והשביע אותה הכהן". כיון שבסוטה כתוב "האלות האלה" בסוטה כותבים רק את האלות ומג"ש הייתי חושב שגם במזוזה כותבים רק את האלות, קא משמע לן שבמזוזה כותבים גם את הצוואות כיון שכתוב בהן "וכתבתם", באופן כללי ולא "וכתבתם את האלות".

ברכות טו:ב תני ר' אושעיא קמיה דרבא וכתבתם הכל בכתב אפילו צוואות א"ל דאמר לך מני ר' יהודה היא דאמר גבי סוטה אלות כותב צוואות אינו כותב והתם הוא דכתיב **(במדבר ה, כג)** וכתב את האלות האלה אבל הכא דכתיב וכתבתם אפי' צוואות נמי אטו טעמיה דר' יהודה משום דכתיב וכתב טעמיה דר' יהודה משום דכתיב אלות אלות אין צוואות לא אצטריך סד"א נילף כתיבה כתיבה מהתם מה התם אלות אין צוואות לא אף הכא נמי צוואות לא כתב רחמנא וכתבתם אפי' צוואות

גזירה
שורה

מנין שבתי מדרשות מעלין את האדם מכף חובה
לכף זכות?

מנין שבתי מדרשות מעלין את האדם מכף חובה לכף זכות?

במדבר כד, ו כְּנַחֲלִים נָטְיוֹ כְּגִנֹּת עָלֵי נֶהָר כְּאֶהָלִים נָטַע יְיָ בְּאֶרְצֵים
עָלֵי מַיִם

'אף אוהלים מעלין' - אוהלה של תורה. כמו "זאת התורה
אדם כי ימות באוהל". - אין דברי תורה מתקיימין אלא במי
שממית עצמו עליה.

ברכות טז:א ואמר רבי חמא ברבי חנינא למה נסמכו דכתיב (**במדבר
כד, ו**) כְּנַחֲלִים נָטְיוֹ כְּגִנֹּת עָלֵי נֶהָר כְּאֶהָלִים נָטַע יְיָ וְגו' סמיכות
לומר לך מה נחלים מעלין את האדם מטומאה לטהרה
אף אהלים מעלין את האדם מכף חובה לכף זכות

מנין שהקורא את שמע צריך שיכוין את לבו?

מנין שהקורא את שמע צריך שיכוין את לבו?

דברים ו, ד **שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד**

דברים כז, ט **וַיִּדְבֹּר מֹשֶׁה וְהַכֹּהֲנִים הַלְוִים אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר
הַסֵּכֶת וּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל הַיּוֹם הַזֶּה נִהְיִיתָ לְעַם לַיְיָ אֱלֹהֶיךָ**

"הסכת" - בכוונת הלב. ומג"ש לומדים שגם בקריאת
שמע צריך כוונת הלב.

ברכות טז:א הקורא את שמע צריך שיכוין את לבו שנאמר **שמע**
ישראל ולהלן הוא אומר (**דברים כז, ט**) **הסכת ושמע**
ישראל מה להלן בהסכת אף כאן בהסכת

גזירה
שזה

אבל חייב בכל המצות האמורות בתורה חוץ מן
התפילין, שנאמר...

אבל חייב בכל המצות האמורות בתורה חוץ מן התפילין, שנאמר...

יחזקאל כד, יז הָאֵיִךְ דָּם מֵתִים אֵבֶל לֹא תַעֲשֶׂה פֶּאֶרְךָ חֲבוּשׁ עָלֶיךָ
וְנָעֲלִיךָ תְּשִׁים בְּרִגְלֶיךָ וְלֹא תַעֲטֶה עַל שִׁפְּם וְלֶחֶם
אֲנָשִׁים לֹא תֹאכַל

בפסוק זה ה' מודיע לנביא יחזקאל שאשתו תמות ושלא
ינהג כמנהג האבלים ושיניח תפילין כרגיל, מכאן שאבל
פטור מן התפילין וזה משום שהן פאר.

ברכות טז:ב אבל חייב בכל מצות האמורות בתורה חוץ מן
התפילין שהרי נאמר בהן פאר שנאמר (**יחזקאל כד, יז**)
פארך חבוש עליך

הנזהר בקריאת שמע ותפילה, כאילו מקריב חלב על
המזבח ונוחל שני עולמות, שנאמר...

הנזהר בקריאת שמע ותפילה, כאילו מקריב חלב על המזבח ונוחל שני עולמות, שנאמר...

תהלים סג, ה **כֵּן אֲבָרְכְּךָ בְּחַיֵּי בְשִׁמְךָ אֱשָׂא כִפִּי**
תהלים סג, ו **כִּמוֹ חֵלֶב וְדֶשֶׁן תִּשְׁבַּע נַפְשִׁי וְשִׁפְתֵי רִנָּנוֹת יִהְלֵל פִּי**

הפסוק הראשון- תפילה, הפסוק השני - קורבנות.
התפילה היום במקום קורבנות, "ושפתי רננות" - ברבים -
עולם הזה ועולם הבא.

ברכות טז:ב א"ר אלעזר מאי דכתיב **(תהלים סג, ה)** כן אברכך בחיי
בשמך אשא כפי כן אברכך בחיי זו ק"ש בשמך אשא כפי
זו תפלה ואם עושה כן עליו הכתוב אומר **(תהלים סג, ו)**
כמו חלב ודשן תשבע נפשי ולא עוד אלא שנוחל שני
עולמים העוה"ז והעולם הבא שנאמר **(תהלים סג, ו)**
ושפתי רננות יהלל פי

אשרי מי שגדל בתורה ועמלו בתורה ועושה נחת
רוח ליוצרו וגדל בשם טוב ונפטר בשם טוב מן
העולם ועליו אמר שלמה...

אשרי מי שגדל בתורה ועמלו בתורה ועושה נחת רוח ליוצרו וגדל בשם טוב ונפטר בשם טוב מן העולם ועליו אמר שלמה...

קהלת ז, א טוב שם משמן טוב ויום המות מיום הולדו

שם טוב ישמור על הזכרון שיש מהאדם, יותר משמן שמשמר דברים לאורך זמן.

ברכות יז:א אשרי מי שגדל בתורה ועמלו בתורה ועושה נחת רוח ליוצרו וגדל בשם טוב ונפטר בשם טוב מן העולם ועליו אמר שלמה (**קהלת ז, א**) טוב שם משמן טוב ויום המות מיום הולדו

תכלית חכמה תשובה ומעשים טובים, שלא יהא
אדם קורא ושונה ובוועט באביו ובאמו ובמי שגדול
ממנו בחכמה ובמנין, שנאמר...

תכלית חכמה תשובה ומעשים טובים, שלא יהא אדם קורא ושונה
ובועט באביו ובאמו ובמי שגדול ממנו בחכמה ובמנין, שנאמר...
תהלים קיא, י **רֵאשִׁית חֶכְמָה יִרְאֵת יְיָ שֶׁכֶּל טוֹב לְכָל עֹשִׂיהֶם תְּהִלָּתוֹ**
עֲמֻדַת לֵעָד

'לעושים לשמה' - שלומדים תורה כדי לקיימה.

ברכות יז:א תכלית חכמה תשובה ומעשים טובים שלא יהא אדם
קורא ושונה ובוועט באביו ובאמו וברבו ובמי שהוא גדול
ממנו בחכמה ובמנין שנאמר (**תהלים קיא, י**) ראשית
חכמה יראת ה' שכל טוב לכל עושיהם לעושים לא נאמר
אלא לעושיהם לעושים לשמה ולא לעושים שלא לשמה
וכל העושה שלא לשמה נוח לו שלא נברא

לעולם יהא אדם ערום ביראה, שנאמר...

לעולם יהא אדם ערום ביראה, שנאמר...

משלי טו, א **מַעֲנֶה רֶךְ יָשִׁיב חֵמָה וְדָבָר עֶצֶב יַעֲלֶה אָף**

'ערום בחכמה' - להערים בכל מיני ערמה ליראת בוראו
ולמצא חן ושכל טוב בעיני אלוקים ואדם.

ברכות יז:א לעולם יהא אדם ערום ביראה (**משלי טו, א**) מענה רך
משיב חמה ומרבה שלום עם אחיו ועם קרוביו ועם כל
אדם ואפילו עם נכרי בשוק כדי שיהא אהוב למעלה
ונחמד למטה ויהא מקובל על הבריות אמרו עליו על רבן
יוחנן בן זכאי שלא הקדימו אדם שלום מעולם ואפילו
נכרי בשוק

העולם הבא אין בו לא אכילה ולא שתיה ולא פריה
ורביה, אלא צדיקים יושבין ועטרותיהם בראשיהם
ונהנים מזיו השכינה, שנאמר...

העולם הבא אין בו לא אכילה ולא שתיה ולא פריה ורביה, אלא צדיקים יושבין ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה, שנאמר...

שמות כד, יא וְאֶל אֲצִילֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא שָׁלַח יְדֹ וַיַּחֲזֹ אֶת הָאֱלֹהִים וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ

"אצילי בני ישראל" - נדב ואביהוא וזקני ישראל. "לא

שלח ידו" - לא גער בהם משה שנהנו מזיו השכינה.

ברכות יז:א העולם הבא אין בו לא אכילה ולא שתיה ולא פריה ורביה ולא משא ומתן ולא קנאה ולא שנאה ולא תחרות אלא צדיקים יושבין ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה שנאמר (**שמות כד, יא**) ויחזו את האלהים ויאכלו וישתו

מנין שגדולה הבטחה שהבטיחן הקב"ה לנשים יותר
מן האנשים?

מנין שגדולה הבטחה שהבטיחן הקב"ה לנשים יותר מן האנשים?

ישעיהו לב, ט נָשִׁים שְׂאֲנָנוֹת קִמְּנָה שְׁמִיעָנָה קוֹלִי בָּנוֹת בְּטָחוֹת
הָאֲזָנָה אָמַרְתִּי

כפל בהן שאננות ובטחות, מכאן ששכרן גדול מן
האנשים.

ברכות יז:א גדולה הבטחה שהבטיחן הקב"ה לנשים יותר מן
האנשים שנא' (**ישעיהו לב, ט**) נשים שאננות קומנה
שמענה קולי בנות בטחות האזנה אמרתי

לא יהלך אדם בבית הקברות ותפילין בראשו וספר
תורה בזרועו וקורא, משום שנאמר...

לא יהלך אדם בבית הקברות ותפילין בראשו וספר תורה בזרועו
וקורא, משום שנאמר...

משלי יז, ה **לַעֲגַ לְרֶשַׁע חֵרֶף עֹשֶׂהוּ שְׂמִיחַ לְאִיד לֹא יִנָּקָה**

"לועג לרש חרף עושהו" - מחרף את ה' שעשהו, הרש
הוא המת ששוכב בבית הקברות ואינו יכול לקיים מצוות.
ברכות יח:א לא יהלך אדם בבית הקברות ותפילין בראשו וספר תורה
בזרועו וקורא ואם עושה כן עובר משום ([משלי יז, ה](#))
לועג לרש חרף עושהו

מנין שהמלוה את המת יש לו שכר?

מנין שהמלוה את המת יש לו שכר?

משלי יט, יז מְלוֹה יִי חוֹנֵן דָּל וְגָמְלוּ יִשְׁלָם לוֹ
משלי יד, לא עֲשֵׂק דָּל חֶרֶף עֲשֵׂהוּ וּמְכַבְּדוֹ חֵן אָבִיוֹן

מי שמלוה את המת כאילו מלוה את ה' וה' ישיב לו גמולו
והמכבד את ה' הוא מי שחונן את האביון.

ברכות יח:א כל הרואה המת ואינו מלוהו עובר משום לועג לרש חרף
עושהו ואם הלוהו מה שכרו אמר רב אסי עליו הכתוב
אומר (משלי יט, יז) מלוה ה' חונן דל (משלי יד, לא)
ומכבדו חונן אביון

מנין שצדיקים במיתתן קרואין חיים?

מנין שצדיקים במיתתן קרואין חיים?

קהלת ט, ה כִּי הַחַיִּים יוֹדְעִים שְׂיָמְתוּ וְהַמֵּתִים אֵינָם יוֹדְעִים
מְאוּמָּה וְאֵין עוֹד לָהֶם שָׂכָר כִּי נִשְׁכַּח זְכָרָם
שמואל ב כג, כ וּבְנִיָּהוּ בֶן יְהוֹיָדָע בֶּן אִישׁ חַי רַב פְּעָלִים מְקַבְּצָאֵל הוּא
הָכָה אֶת שְׁנֵי אֲרָאֵל מוֹאֵב וְהוּא יָרַד וְהָכָה אֶת הָאָרִי
בְּתוֹךְ הַבָּאָר בַּיּוֹם הַשְּׁלֵג

"החיים יודעים שימותו" - שנותנים אל ליבם יום המיתה
ואינם חוטאים ומנין שצדיקים במיתתן קרויין חיים
שיהוידע שהיה צדיק גם לאחר מותו נקרא חי, לכן בנייהו
בנו נקרא בן איש חי.

ברכות יח:א (**קהלת ט, ה**) כי החיים יודעים שימותו אלו צדיקים
שבמיתתן נקראו חיים שנאמר (**שמואל ב כג, כ**) ובניהו
בן יהוידע בן איש חי רב פעלים מקבצאל הוא הכה את
שני אריאל מואב והוא ירד והכה את הארי בתוך הבור
ביום השלג

לפי רב אשי, מי שמוטל עליו לקבור את המת כמוטל
לפניו דמי, שנאמר...

לפי רב אשי, מי שמוטל עליו לקבור את המת כמוטל לפניו דמי,
שנאמר...

בראשית כג, ג וַיָּקָם אַבְרָהָם מֵעַל פְּנֵי מֵתוֹ וַיֵּדְבֶר אֶל בְּנֵי חֵת לֵאמֹר
בראשית כג, ד גֵּר וְתוֹשֵׁב אֲנֹכִי עִמָּכֶם תָּנוּ לִי אֶחָזֶזֶת קֶבֶר עִמָּכֶם
וְאֶקְבְּרָה מֵתִי מִלְפָּנַי

ומי שמתו מוטל לפניו פטור מקריאת שמע ומכל מצוות
שבתורה, שהעוסק במצווה פטור מן המצווה.

ברכות יח:א רב אשי אמר כיון שמוטל עליו לקבורו כמוטל לפניו דמי
שנאמר (בראשית כג, ג) ויקם אברהם מעל פני מתו
ונאמר ואקברה מתי מלפני כל זמן שמוטל עליו לקבורו
כמוטל לפניו דמי

מנין שרשעים בחייהן קרויין מתיים?

מנין שרשעים בחייהן קרויין מתים?

יחזקאל כא, ל וְאַתָּה חָלַל רָשָׁע נָשִׂיא יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּא יוֹמוֹ בְּעֵת עוֹן קָץ

הרשעים אינם יודעים מאומה, שמתנהגים כמי שלא יודעים שימותו ומנין שרשעים בחייהם קרויים מתים, שיחזקאל ניבא על צדקיהו המלך וקרא לו חלל רשע בעודו חי.

ברכות יח:ב והמתים אינם יודעים מאומה אלו רשעים שבחייהן קרויין מתים שנאמר (**יחזקאל כא, ל**) ואתה חלל רשע נשיא ישראל

מנין שהמתים מספרים זה עם זה?

מנין שהמתים מספרים זה עם זה?

דברים לד, ד וַיֹּאמֶר יי אֱלֹהֵי זֶה אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם
לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לֵאמֹר לְזֶרַעְךָ אֶתְנַנָּה הָרְאִיתִיךָ בְּעֵינַיִךְ
וְשָׁמָּה לֹא תַעֲבֹר

"לך אמור להם לאברהם יצחק ויעקב..." מכאן שמושה
דיבר עם האבות כשהיו מתים.

ברכות יח:ב מנין למתים שמספרים זה עם זה שנאמר (**דברים לד, ד**)
ויאמר ה' אליו זאת הארץ אשר נשבעתי לאברהם ליצחק
וליעקב לאמר מאי לאמר אמר הקדוש ברוך הוא למושה
לך אמור להם לאברהם ליצחק וליעקב שבועה שנשבעתי
לכם כבר קיימתיה לבניכם

מנין שכל המספר אחר מטתן של תלמידי חכמים,
נופל בגיהנם?

מנין שכל המספר אחר מטתן של תלמידי חכמים, נופל בגיהנם?
תהלים קכה, ה **וְהַמָּטִים עֲקֻלְקֻתָם יוֹלִיכֵם יְיָ אֶת פְּעָלֵי הָאָוֶן שְׁלוֹם**
עַל יִשְׂרָאֵל

"והמטים עקלקלותם" - רשעים המטים את דבריהם של
 צדיקים לאחר מותם והם אינם יכולים להשיב להם,
 הקב"ה יפרע מהם.

ברכות יט:א כל המספר אחר מטתן של תלמידי חכמים נופל בגיהנם
 שנא' (**תהלים קכה, ה**) והמטים עקלקלותם יוליכם ה'
 את פועלי האון שלום על ישראל אפילו בשעה ששלום
 על ישראל יוליכם ה' את פועלי האון

בן המתחטא לפני אביו ואביו עושה רצונו, עליו
הכתוב אומר...

בן המתחטא לפני אביו ואביו עושה רצונו, עליו הכתוב אומר...

משלי כג, כה **יִשְׁמַח אָבִיךָ וְאִמְךָ וְתִגַּל יוֹלְדֶתְךָ**

מתחטא - חוטא - מתפנק, חוני חג מעגל וכביכול הכריח
את אביו שבשמים להוריד גשם, וכיון שהיה צדיק,
הקב"ה שמע לו.

ברכות יט:א מאי היא דתנן שלח לו שמעון בן שטח לחוני המעגל
צריך אתה להתנדות ואלמלא חוני אתה גוזרני עליך נדוי
אבל מה אעשה שאתה מתחטא לפני המקום ועושה לך
רצונך כבן שמתחטא לפני אביו ועושה לו רצונו ועליך
הכתוב אומר (**משלי כג, כה**) **יִשְׁמַח אָבִיךָ וְאִמְךָ וְתִגַּל**
יֹלְדֶתְךָ

מנין שלעולם אל יפתח אדם פיו לשטן?

מנין שלעולם אל יפתח אדם פיו לשטן?

ישעיהו א, ט לולי יי צבאות הוֹתִיר לָנוּ שָׁרִיד כְּמַעַט כְּסָדָם הַיִּינוּ
לְעַמָּה דְּמִינוּ

ישעיהו א, י שָׁמְעוּ דְּבַר יי קְצִינֵי סָדָם הָאֲזִינוּ תוֹרַת אֱלֹהֵינוּ עִם
עַמָּה

"כמעט כסדום היינו" - תושבי ירושלים אמרו את זה על
עצמם ובכך עוררו על עצמם את מידת הדין, והנביא עונה
להם באותה הלשון - "קציני סדום..."

ברכות יט:א לעולם אל יפתח אדם פיו לשטן ואמר רב יוסף מאי
קראה שנאמר (**ישעיהו א, ט**) כמעט כסדום היינו

המוצא כלאים בבגדו פושטן אפילו בשוק, שנאמר...

המוצא כלאים בבגדו פושטן אפילו בשוק, שנאמר...

משלי כא, ל **אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד יי**

אין חכמה, תבונה או עצה נגד ה' (נגד מה שכתוב בתורת
ה') ולכן צריך להסיר בגדו, אפילו אם הדבר פוגע בכבוד
הבריות.

ברכות יט:ב המוצא כלאים בבגדו פושטן אפי' בשוק מ"ט (**משלי כא,**
ל) אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה'

אם היה כהן ומצא אבידה והיא בבית הקברות אינו
חייב להשיב, שנאמר...

אם היה כהן ומצא אבידה והיא בבית הקברות אינו חייב להשיב,
שנאמר...

דברים כב, א לא תראה את שור אחיך או את שיו נדחים
והתעלמת מהם השב תשיבם לאחריך

כיון שכתוב "והתעלמת מהם" לא אומרים "אין חכמה..."
"ומצוה להתעלם ולא להחזיר את האבידה."

ברכות יט:ב ת"ש (**דברים כב, א**) והתעלמת מהם פעמים שאתה
מתעלם מהם ופעמים שאין אתה מתעלם מהם הא כיצד
אם היה כהן והיא בבית הקברות או היה זקן ואינה לפי
כבודו או שהיתה מלאכתו מרובה משל חברו לכך נאמר
והתעלמת אמאי לימא אין חכמה ואין תבונה ואין עצה
לנגד ה' שאני התם דכתיב והתעלמת מהם

מנין שמצוה לנזיר להטמא למת מצוה?

מנין שמצוה לנזיר להטמא למת מצוה?

במדבר ו, ז לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לְאָחִיו וּלְאֲחָתוֹ לֹא יִטְמָא לָהֶם בְּמָתָם כִּי נָזֵר אֱלֹהִיו עַל רָאשׁוֹ

צריך להטמא למת מצוה, גם אם מפסיד מצות קורבן

פסח ומילת הבן.

ברכות יט:ב ת"ש (**במדבר ו, ז**) ולאחותו מה תלמוד לומר הרי שהיה הולך לשחוט את פסחו ולמול את בנו ושמע שמת לו מת יכול יחזור ויטמא אמרת לא יטמא יכול כשם שאינו מטמא להם כך אינו מטמא למת מצוה ת"ל ולאחותו לאחותו הוא דאינו מטמא אבל מטמא הוא למת מצוה

מנין שזרעו של יוסף אין עין הרע שולטת בהם?

מנין שזרעו של יוסף אין עין הרע שולטת בהם?

בראשית מט, כב בֶּן פֶּרֶת יוֹסֵף בֶּן פֶּרֶת עָלֵי עֵין בָּנוֹת צָעָדָה עָלֵי שׁוּר

"עלי עין" - עין הרע.

ברכות כ: א אַנָּא מַזְרַעָא דְיוֹסֵף קָא אַתִּינָא דְלֹא שְׁלֵטָא בִּיה עֵינָא
בִּישָׂא דְכְּתִיב (**בראשית מט, כב**) בֶּן פֶּרֶת יוֹסֵף בֶּן פֶּרֶת
עַל עֵין

כשם שדגים שבים מים מכסין עליהם ואין עין הרע
שולטת בהם, אף זרעו של יוסף אין עין הרע שולטת
בהם, שנאמר...

כשם שדגים שבים מים מכסין עליהם ואין עין הרע שולטת בהם, אף זרעו של יוסף אין עין הרע שולטת בהם, שנאמר...

בראשית מח, טז הַמֶּלֶאךָ הַגָּאֵל אֶתִּי מִכָּל רָע יְבָרֶךְ אֶת הַנְּעָרִים וַיִּקְרָא
בָּהֶם שְׁמִי וְשֵׁם אֲבֹתִי אֲבֹרָהֶם וַיִּצְחַק וַיִּדְגּוּ לָרֹב בְּקֶרֶב
הָאָרֶץ

ברכה זו ברך יעקב את זרעו של יוסף (בניו).

ברכות כ: א רבי יוסי ברבי חנינא אמר מהכא (**בראשית מח, טז**) וידגו
לרוב בקרב הארץ מה דגים שבים מים מכסין עליהם
ואין עין הרע שולטת בהם אף זרעו של יוסף אין עין
הרע שולטת בהם

היה מקום לומר שנשים פטורות מתפילה, כיון שזה
מצות עשה שזמן גרמא, שנאמר...

היה מקום לומר שנשים פטורות מתפילה, כיון שזה מצות עשה שזמן
גרמא, שנאמר...

תהלים נה, יח עֶרֶב וּבֹקֶר וְצֹהֲרִים אֲשִׁיחָה וְאַהֲמָה וַיִּשְׁמַע קוֹלִי

קמ"ל שלא כן, ונשים חייבות כי מהתורה אין זמן לתפילה,
אלא שחז"ל קבעו זמנים.

ברכות כ:ב וחייבין בתפלה דרחמי ניהו מהו דתימא הואיל וכתוב
בה (**תהלים נה, יח**) ערב ובקר וצהרים כמצות עשה
שהזמן גרמא דמי קמ"ל

היה מקום לומר שנשים פטורות מברכת המזון, כיון
שזה מצות עשה שזמן גרמא, שנאמר...

היה מקום לומר שנשים פטורות מברכת המזון, כיון שזה מצות עשה
שזמן גרמא, שנאמר...

שמות טז, ח וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה בְּתַת יְיָ לָכֶם בְּעֶרְבַּ בָּשָׂר לֶאֱכֹל וְלֶחֶם
בַּבֹּקֶר לְשִׁבְעַ בְּשָׁמַע יְיָ אֶת תַּלְוֹתֵיכֶם אֲשֶׁר אַתֶּם
מַלְיִנִם עָלָיו וְנִחְנוּ מָה לֹא עָלִינוּ תַלְוֹתֵיכֶם כִּי עַל יְיָ

מהפסוק נראה שאכילה זה זמן גרמא כי נאמר ערב
ובוקר, קמ"ל שלא ונשים חייבות (כי אכילה יכולה להיות
בכל זמן).

ברכות כ:ב ובברכת המזון: פשיטא מהו דתימא הואיל וכתיב (**שמות
טז, ח**) בתת ה' לכם בערב בשר לאכל ולחם בבקר לשבע
כמצות עשה שהזמן גרמא דמי קמ"ל

מנין שנשים חייבות בקידוש בשבת?

מנין שנשים חייבות בקידוש בשבת?

שמות כ, ז זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ
דברים ה, יא שָׁמֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְיָ אֱלֹהֶיךָ

שנאמר שמור וזכור בדיבור אחד ולכן נשים כיון שישנם
בשמור ישנם בזכור וחייבות בקידוש בשבת.

ברכות כ:ב אמר רבא אמר קרא (שמות כ, ז) זָכוֹר (דברים ה, יא)
ושמור כל שישנו בשמירה ישנו בזכירה והני נשי הואיל
ואיתנהו בשמירה איתנהו בזכירה

מנין שהקב"ה נושא פנים לישראל?

מנין שהקב"ה נושא פנים לישראל?

דברים י, יז כִּי יִי אֱלֹהֵיכֶם הוּא אֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים וְאֲדֹנֵי הָאֲדָנִים הָאֵל
הַגָּדֹל הַגִּבֹּר וְהַנּוֹרָא אֲשֶׁר לֹא יֵשָׁא פָנִים וְלֹא יִקַּח שָׁחַד
במדבר ו, כו יֵשָׁא יְיָ פָנָיו אֵלֶיךָ וַיִּשֶׁם לְךָ שָׁלוֹם

ברכות כ:ב אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבש"ע כתוב בתורתך
(**דברים י, יז**) אשר לא ישא פנים ולא יקח שחד והלא
אתה נושא פנים לישראל דכתיב (**במדבר ו, כו**) ישא ה'
פניו אליך

מנין שמדאוריתא חייבים בברכת המזון רק אחרי
שביעה?

מנין שמדאוריתא חייבים בברכת המזון רק אחרי שביעה?

דברים ח, י **וְאָכַלְתָּ וּשְׂבַעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ עַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה**
אֲשֶׁר נָתַן לָךְ

ברכות כ:ב אמר להם וכי לא אשא פנים לישראל שכתבתי להם
בתורה (**דברים ח, י**) ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלהיך
והם מדקדקים [על] עצמם עד כזית ועד כביצה

מנין שברכת המזון לאחריה מן התורה?

מנין שברכת המזון לאחריה מן התורה?

דברים ח, י וְאָכַלְתָּ וְשִׁבַּעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ עַל הָאָרֶץ
הַטֹּבָה אֲשֶׁר נָתַן לָךְ

ברכות כא:א אמר רב יהודה מנין לברכת המזון לאחריה מן התורה
שנאמר (**דברים ח, י**) ואכלת ושבעת וברכת

מנין שברכת התורה לפניה מן התורה?

מנין שברכת התורה לפניה מן התורה?

דברים לב, ג **כִּי שֵׁם יְיָ אֱקַרָא הָבוּ גִדֹּל לֵאלֹהֵינוּ**

ברכות כא: אמנין לברכת התורה לפניה מן התורה שנאמר **(דברים לב, ג)** **כִּי שֵׁם ה' אֱקַרָא הָבוּ גִדֹּל לֵאלֹהֵינוּ**

מנין שצריך לברך אחר קריאה התורה?

מנין שצריך לברך אחר קריאה התורה?

דברים ח, י וְאָכַלְתָּ וְשָׂבַעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ עַל הָאָרֶץ
הַטֹּבָה אֲשֶׁר נָתַן לָךְ

טעון לאחריו - שנאמר "ואכלת ושבעת וברכת", תורה
שטעונה לפנייה - שנאמר "כי שם ה' אקרא הבו גודל
לאלוקינו".

ברכות כא:א למדנו ברכת התורה לאחריה מן ברכת המזון מקל וחומר
וברכת המזון לפנייה מן ברכת התורה מקל וחומר ברכת
התורה לאחריה מן ברכת המזון **מקל וחומר** ומה מזון
שאין טעון לפניו טעון לאחריו תורה שטעונה לפנייה אינו
דין שטעונה לאחריה

קל וחומר

מנין שצריך לברך לפני אכילת פת?

מנין שצריך לברך לפני אכילת פת?

דברים לב, ג **כִּי שֵׁם יְיָ אֶקְרָא הָבוּ גִדְל לַאלֹהֵינוּ**

מזון שהוא טעון לאחריו - שנאמר "ואכלת ושבעת
וברכת". אינו דין שיהא טעון לפניו - ברכת המוציא.

ברכות כא: אוברכת המזון לפניו מן ברכת התורה **מק"ו** ומה תורה
שאינ טעונה לאחריה טעונה לפניו מזון שהוא טעון
לאחריו אינו דין שיהא טעון לפניו

קל וחומר

מנין שכל דבר שבקדושה, לא יהא פחות מעשרה?

מנין שכל דבר שבקדושה, לא יהא פחות מעשרה?

ויקרא כב, לב וְלֹא תַחֲלֹלוּ אֶת שֵׁם קִדְשִׁי וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
אֲנִי יְיָ מְקַדְּשְׁכֶם

במדבר טז, כא הַבְּדִלּוּ מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת וְאֹכְלָה אֹתָם כְּרָגַע
במדבר יד, כז עַד מָתִי לְעֵדָה הָרָעָה הַזֹּאת אֲשֶׁר הִמָּה מְלִינִים עָלַי
אֶת תְּלִנּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הִמָּה מְלִינִים עָלַי שְׁמַעְתִּי

עדה שהם עשרה לומדים מחטא המרגלים (הפסוק השלישי) שהיו עשרה בלי יהושע וכלב ולכן בפסוק השני כתוב "מתוך העדה" ומג"ש לומדים שגם הפסוק הראשון (דבר שבקדושה) צריך עשרה.

ברכות כא:ב מנין שאין היחיד אומר קדושה שנאמר **(ויקרא כב, לב)** וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כל דבר שבקדושה לא יהא פחות מעשרה מאי משמע דתני רבנאי אחוה דרבי חייא בר אבא אתיא תוך תוך כתיב הכא וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וכתוב התם **(במדבר טז, כא)** הַבְּדִלּוּ מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת מה להלן עשרה אף כאן עשרה

גזירה
שוה

מנין שבעל קרי אסור בדברי תורה?

מנין שבעל קרי אסור בדברי תורה?

דברים ד, ט רק השמר לך ושמר נפשך מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך ופן יסורו מלבבך כל ימי חיך והודעתם לבניך ולבני בניך

דברים ד, י יום אשר עמדת לפני יי אלהיך בחרב באמר יי אלי הקהל לי את העם ואשמעם את דברי אשר ילמדון ליראה אתי כל הימים אשר הם חיים על האדמה ואת בניהם ילמדון

"והודעתם" - ולמדתם, כמו בהר סיני שפרשו מנשותיהם.

ברכות כא:ב והאמר ריב"ל מנין לבעל קרי שאסור בדברי תורה שנאמר (**דברים ד, ט**) והודעתם לבניך ולבני בניך וסמך ליה יום אשר עמדת וגו' מה להלן בעלי קריין אסורין אף כאן בעלי קריין אסורין

סמיכות

מנין שמכשפה נענשת בסקילה?

מנין שמכשפה נענשת בסקילה?

שמות כב, יז **מְכַשֶּׁפָּה** לא תַחֲיֶה
שמות כב, יח **כָּל שֹׁכֵב עִם בְּהֵמָה מוֹת יוֹמָת**

ושוכב עם בהמה מיתתו בסקילה, לומדים מגזירה שווה
ממסית ומדיח שגם הוא בסקילה.

ברכות כא:ב נאמר (**שמות כב, יז**) מכשפה לא תחיה ונאמר כל שוכב
עם בהמה מות יומת **סמכו** ענין לו לומר מה שוכב עם
בהמה בסקילה אף מכשפה נמי בסקילה

סמיכות

רבי יהודה אוסר באנוסת אביו ומפותת אביו,
שכתוב...

רבי יהודה אוסר באנוסת אביו ומפותת אביו, שכתוב...

דברים כג, א לא יקח איש את אשת אביו ולא יגלה כנף אביו
דברים כב, כט ונתן האיש השכב עמה לאבי הנערה חמשים כסף ולו
תהיה לאשה תחת אשר ענה לא יוכל שלחה כל ימיו

מסמיכות הפסוקים לומדת הגמרא שמדובר באנוסת או
מפותת אביו ולכן סובר רבי יהודה שגם אם היא לא אשת
אביו היא אסורה לבן, 'כנף שאביו ראה לא יגלה'.

ברכות כא:ב דתניא רבי אליעזר אומר נושא אדם אנוסת אביו
ומפותת אביו אנוסת בנו ומפותת בנו ר' יהודה אוסר
באנוסת אביו ובמפותת אביו ואמר רב גידל אמר רב
מאי טעמא דר' יהודה דכתיב (דברים כג, א) לא יקח איש
את אשת אביו ולא יגלה (את) כנף אביו כנף שראה אביו
לא יגלה

סמיכות

מנין שכל המלמד לבנו תורה, מעלה עליו הכתוב
כאלו קבלה מהר חורב?

מנין שכל המלמד לבנו תורה, מעלה עליו הכתוב כאלו קבלה מהר חורב?

דברים ד, ט רק השמר לך ושמר נפשך מאד פן תשכח את הדברים אשר ראוי עיניך ופן יסורו מלבבך כל ימי חיך והודעתם לבניך ולבני בניך

דברים ד, י יום אשר עמדת לפני יי אלהיך בחורב באמר יי אלי הקהל לי את העם ואשמעם את דברי אשר ילמדון ליראה אתי כל הימים אשר הם חיים על האדמה ואת בניהם ילמדון

ברכות כא:ב כל המלמד לבנו תורה מעלה עליו הכתוב כאלו קבלה מהר חורב שנאמר (**דברים ד, ט**) והודעתם לבניך ולבני בניך וכתוב בתורה יום אשר עמדת לפני ה' אלהיך בחורב

סמיכות

שמכשפה דינה בסקילה?

שמכשפה דינה בסקילה?

שמות כב, יז מְכַשֶּׁפָּה לֹא תַחֲיֶה
ויקרא כ, כז וְאִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יִהְיֶה בָהֶם אוֹב אוֹ יִדְעֹנִי מוֹת יוֹמָתוֹ
בְּאָבֶן יִרְגְּמוּ אֹתָם דְּמִיָּהֶם בָּם

אוב וידעוני דינם בסקילה שכתוב "באבן ירגמו אתם" וכן
מכשיפה.

ברכות כא:ב אלא אוב וידעוני בכלל כל המכשפים היו ולמה יצאו
להקיש להן ולומר לך מה אוב וידעוני בסקילה אף
מכשפה בסקילה

היקש

מנין שאין דברי תורה מקבלין טומאה?

מנין שאין דברי תורה מקבלין טומאה?

ירמיהו כג, כט הָלוֹא כֹה דְבַרִּי כָאֵשׁ נֹאֵם יְיָ וּכְפָטִישׁ יִפְצֹץ סֶלַע

ברכות כב:א אמר ליה בני פתח פיק ויאירו דבריך שאין דברי תורה
מקבלין טומאה שנאמר (**ירמיהו כג, כט**) הלא כה דברי
כאש נאם ה' מה אש אינו מקבל טומאה אף דברי תורה
אינן מקבלין טומאה

מנין שראשית הגז אינו נוהג אלא בארץ?

מנין שראשית הגז אינו נוהג אלא בארץ?

דברים כב, ט לא תזרע כרמך כלאים פן תקדש המלאה הזרע אשר
תזרע ותבואת הכרם

לפי רבי יאשיה, הגמרא לומדת במסכת חולין בגזירה
שווה מתרומה שראשית הגז נוהג רק בארץ, וכן בכלאים.
ברכות כב:א ראשית הגז אינו נוהג אלא בארץ כרבי יאשיה בכלאים
כדכתיב (**דברים כב, ט**) כרמך לא תזרע כלאים

מנין שהנצרך לנקביו לא יתפלל?

מנין שהנצרך לנקביו לא יתפלל?

עמוס ד, יב לָכֵן כֹּה אֶעֱשֶׂה לְךָ יִשְׂרָאֵל עֵקֶב כִּי זֹאת אֶעֱשֶׂה לְךָ הַכּוֹן
לְקִרְאָת אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל

"הכון" - צריך להכין גופו לפני התפילה.

ברכות כג: א הנצרך לנקביו הרי זה לא יתפלל משום שנאמר (**עמוס ד,**
יב) הכון לקראת אלהיך ישראל

שמור עצמך שלא תחטא ואם תחטא הבא קרבן
לפני, שנאמר...

שמור עצמך שלא תחטא ואם תחטא הבא קרבן לפני, שנאמר...

קהלת ד, יז שְׁמֹר רִגְלְךָ כַּאֲשֶׁר תֵּלֵךְ אֶל בֵּית הָאֱלֹהִים וְקָרֹב לְשִׁמְעַ
מִתֵּת הַכִּסִּיּוֹת זָבַח כִּי אֵינָם יוֹדְעִים לַעֲשׂוֹת דָּעַ

"כסילים" - שמביאין קורבן ושבים לחטאם.

ברכות כג:א אמר רבי יונתן מ"ד (**קהלת ד, יז**) שמור רגלך כאשר תלך
אל בית האלהים שמור עצמך שלא תחטא ואם תחטא
הבא קרבן לפני

מנין ששוק באשה ערוה?

מנין ששוק באשה ערוה?

ישעיהו מז, ב קָחִי רַחֲמִים וְטַחֲנִי קֶמַח גָּלִי צִמְתְּךָ חֲשָׁפִי שֹׁבֶל גָּלִי שׁוּק
עֲבָרֵי נְהָרוֹת

ישעיהו מז, ג תִּגְלַעְתְּךָ גַּם תִּרְאֶה חֲרָפְתְּךָ נָקָם אֶקַּח וְלֹא אֶפְגַּע
אָדָם

בפסוק הראשון - "גלי שוק" בפסוק השני "תגל ערוותך"
וכיון שפסוקים אלה סמוכים לומדת הגמרא שגילוי השוק
נחשב לערוה ואסור.

ברכות כד:א אמר רב חסדא שוק באשה ערוה שנאמר (**ישעיהו מז, ב**)
גלי שוק עברי נהרות וכתוב (**ישעיהו מז, ג**) תגל ערוותך
וגם תראה חרפת

סמיכות

מנין שקול באשה ערוה?

מנין שקול באשה ערוה?

שיר השירים יונתי בחגוי הסלע בסתר המדרגה הראיני את מראיך
ב, יד השמיניני את קולך כי קולך ערב ומראיך נאווה

"כי קולך ערב ומראך נאווה" - לכן מביא לידי הרהור עבירה.

ברכות כד: א אמר שמואל קול באשה ערוה שנא' ([שיר השירים ב, יד](#))
כי קולך ערב ומראך נאווה

מנין ששער באשה ערוה?

מנין ששער באשה ערוה?

שיר השירים הַנָּךְ יָפָה רַעֲיָתִי הַנָּךְ יָפָה עֵינֶיךָ יוֹנִים מִבַּעַד לְצַמָּתְךָ
ד, א שְׁעָרְךָ כְּעֶדֶר הָעִזִּים שְׁגָלְשׁוּ מֵהָר גִּלְעָד

"שערך כעדר העיזים" - משבח הכתוב את שער האשה,

מכאן שמביא לידי הרהור עבירה.

ברכות כד:א אמר רב ששת שער באשה ערוה שנא' (שיר השירים ד,
א) שערך כעדר העיזים

מנין שכל העולה מבבל לא"י עובר בעשה?

מנין שכל העולה מבבל לא"י עובר בעשה?

ירמיהו כז, כב בְּבִלָּהּ יֹבְאוּ וְשָׁמָּה יִהְיוּ עַד יוֹם פְּקֻדֵי אֲתָם נְאֻם יְיָ
וְהָעֲלִיתִים וְהִשְׁיבְתִּים אֶל הַמָּקוֹם הַזֶּה

שעולה לארץ ישראל, לפני "יום פקדי".

ברכות כד:ב כל העולה מבבל לא"י עובר בעשה שנאמר (**ירמיהו כז, כב**,
כב) בבִּלָּהּ יֹבְאוּ וְשָׁמָּה יִהְיוּ עַד יוֹם פְּקֻדֵי אֲתָם נְאֻם ה'

מנין שהמהלך במבואות המטונפות, לא יקרא ק"ש?

מנין שהמהלך במבואות המטונפות, לא יקרא ק"ש?

יחזקאל כ, כה וגם אני נתתי להם חקים לא טובים ומשפטים לא יחיו בהם

ישעיהו ה, יח הוי משכי העון בחבלי השוא וכעבות העגלה חטאה

במדבר טו, לא כי דבר יי בזה ואת מצותו הפר הכרת תכרת הנפש ההוא עונה בה

ברכות כד:ב היה מהלך במבואות המטונפות לא יקרא ק"ש ולא עוד
אלא שאם היה קורא ובא פוסק לא פסק מאי אמר ר'
מיאשה בר בריה דריב"ל עליו הכתוב אומר (**יחזקאל כ,**
כה) וגם אני נתתי להם חוקים לא טובים ומשפטים לא
יחיו [בהם] ר' אסי אמר (**ישעיהו ה, יח**) הוי מושכי העון
בחבלי השוא רב אדא בר אהבה אמר מהכא (**במדבר טו,**
לא) כי דבר ה' בזה

צואה על בשרו או ידו מונחת בבית הכסא, רב הונא
אמר מותר לקרות ק"ש, רב חסדא אמר אסור
לקרות ק"ש, אמר רבא מ"ט דרב הונא, דכתיב...

צואה על בשרו או ידו מונחת בבית הכסא, רב הונא אמר מותר לקרות ק"ש, רב חסדא אמר אסור לקרות ק"ש, אמר רבא מ"ט דרב הונא, דכתיב...

תהלים קנ, ו כל הנשמה תהלל יה הללו יה
תהלים לה, י כל עצמותי תאמרנה יי מי כמוך מציל עני מחזק
מפנו ועני ואביון מגזלו

לפי רב הונא רק הפה והחוטם צריכים להיות נקיים שהם בכלל "כל הנשמה..." ולפי רב חסדא כל הגוף צריך להיות נקי שכתוב "כל עצמותי..."

ברכות כה:א אתמר צואה על בשרו או ידו מונחת בבית הכסא רב הונא אמר מותר לקרות ק"ש רב חסדא אמר אסור לקרות ק"ש אמר רבא מ"ט דרב הונא דכתיב (תהלים קנ, ו) כל הנשמה תהלל יה ורב חסדא אמר אסור לקרות ק"ש מ"ט דרב חסדא דכתיב (תהלים לה, י) כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך

מנין שערוה בעששית, אסור לקרות ק"ש כנגדה?

מנין שערוה בעששית, אסור לקרות ק"ש כנגדה?

דברים כג, טו כִּי יִי אֱלֹהֶיךָ מִתְּהַלֵּךְ בְּקֶרֶב מַחֲנֶךָ לְהַצִּילְךָ וּלְתַתּ אִיבֶיךָ
לִפְנֶיךָ וְהָיָה מַחֲנֶיךָ קָדוֹשׁ וְלֹא יֵרָאֶה בְּךָ עֲרוֹת דָּבָר וְשָׁב
מֵאַחֲרֶיךָ
דברים כג, יד וַיִּתֵּן תְּהִיָּה לָךְ עַל אֲזָנְךָ וְהָיָה בְּשִׁבְתְּךָ חוּץ וְחִפְרָתָה בָּהּ
וְשָׁבַת וְכִסִּיתָ אֶת צִאָתְךָ

עששית- זכוכית, צואה מותרת דרך זכוכית כי היא מכוסה
וכתוב "ושבת וכיסית", ערוה אסורה דרך זכוכית כי היא
נראית וכתוב "ולא יראה..."

ברכות כה:ב אמר רבא צואה בעששית מותר לקרות ק"ש כנגדה ערוה
בעששית אסור לקרות ק"ש כנגדה צואה בעששית מותר
לקרות ק"ש כנגדה דצואה בכסוי תליא מילתא והא
מיכסיא ערוה בעששית אסור לקרות ק"ש כנגדה ([דברים](#)
[כג, טו](#)) ולא יראה בך ערות דבר

ערות עכו"ם ערוה ואסור לקרא קריאת שמע כנגדם,
שנאמר...

ערות עכו"ם ערוה ואסור לקרא קריאת שמע כנגדם, שנאמר...

יחזקאל כג, כ וַתַּעֲגֹבָה עַל פְּלִגְשִׁיהֶם אֲשֶׁר בָּשָׂר חֲמוּרִים בָּשָׂרָם
וַזְרִמְתָּ סוּסִים זָרְמָתָם

בראשית ט, כג וַיִּקַּח שָׁם וַיָּפֶת אֶת הַשְּׂמֶלָה וַיְשִׁימוּ עַל שְׂכָם שְׁנֵיהֶם
וַיֵּלְכוּ אַחֲרָנִית וַיִּכְסּוּ אֶת עֶרְוַת אֲבִיהֶם וּפְנֵיהֶם
אַחֲרָנִית וְעֶרְוַת אֲבִיהֶם לֹא רָאוּ

על אף שכתוב בשר חמורים בשרם והייתי חושב שאולי
זה לא ערוה, מכיון שאצל נוח כתוב "ערות אביהם" אסור
לקרא את שמע כנגדם.

ברכות כה:ב עכו"ם ערום אסור לקרות ק"ש כנגדו מאי איריא עכו"ם
אפילו ישראל נמי ישראל פשיטא ליה דאסור אלא עכו"ם
אצטריכא ליה מהו דתימא הואיל וכתיב בהו ([יחזקאל](#)
[כג, כ](#)) אשר בשר חמורים בשרם אימא כחמור בעלמא
הוא קמ"ל דאינהו נמי איקרו ערוה דכתיב ([בראשית ט, כג](#)),
[כג](#)) וערות אביהם לא ראו

טעה ולא התפלל ערבית מתפלל שחרית ב' משום
שזה אותו היום, שנאמר...

טעה ולא התפלל ערבית מתפלל שחרית ב' משום שזה אותו היום,
שנאמר...

בראשית א, ה וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאוֹר יוֹם וּלְחֹשֶׁךְ קָרָא לַיְלָה וַיְהִי עֶרֶב
וַיְהִי בֹקֶר יוֹם אֶחָד

ברכות כו:א טעה ולא התפלל ערבית מתפלל שחרית ב' משום דחד
יומא הוא דכתיב (**בראשית א, ה**) ויהי ערב ויהי בקר יום
אחד

ביטל (במזיד) ק"ש של ערבית וק"ש של שחרית, או
תפלה של ערבית או תפלה של שחרית, לא יכול
לתקן, שנאמר...

ביטל (במזיד) ק"ש של ערבית וק"ש של שחרית, או תפלה של ערבית או תפלה של שחרית, לא יכול לתקן, שנאמר...

קהלת א, טו מעות לא יוכל לתקן וחסרון לא יוכל להמנות

ברכות כו: א מיתיבי (**קהלת א, טו**) מעות לא יוכל לתקן וחסרון לא יוכל להמנות מעות לא יוכל לתקן זה שבטל ק"ש של ערבית וק"ש של שחרית או תפלה של ערבית או תפלה של שחרית וחסרון לא יוכל להמנות זה שנמנו חביריו לדבר מצוה ולא נמנה עמהם

אברהם תקן תפלת שחרית ואין עמידה אלא תפילה,
שנאמר...

אברהם תקן תפלת שחרית ואין עמידה אלא תפילה, שנאמר...

בראשית יט, כז וַיֵּשְׁכֻם אַבְרָהָם בַּבֶּקֶר אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר עֹמֵד שָׁם אֶת
פְּנֵי יְיָ

תהלים קו, ל וַיַּעֲמֵד פִּינָחָס וַיַּפְלֵל וַתַּעֲצֹר הַמַּגֵּפָה

שחרית ועמידה לומדים מאברהם, תפילה מפנחס.

ברכות כו:ב אברהם תקן תפלת שחרית שנא' (**בראשית יט, כז**)
וישכם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם ואין
עמידה אלא תפלה שנאמר (**תהלים קו, ל**) ויעמד פינחס
ויפלל

מנין שיצחק תיקן תפילת מנחה?

מנין שיצחק תיקן תפילת מנחה?

בראשית כד, וַיֵּצֵא יִצְחָק לְשׁוֹחַ בִּשְׂדֵה לַפְּנוֹת עֶרֶב וַיֵּשָׂא עֵינָיו
סג וַיֵּרָא וְהִנֵּה גַמְלִים בָּאִים
תהלים קב, א תִּפְלֶה לְעֵנִי כִּי יַעֲטֹף וְלִפְנֵי יְיָ יִשְׁפֹךְ שִׁיחוֹ

תפילת מנחה מיצחק, שיחה נקראת תפילה לומדים
מתהלים "תפילה לעני..."

ברכות כו:ב יצחק תקן תפלת מנחה שנאמר (בראשית כד, סג) ויצא
יצחק לשוח בשדה לפנות ערב ואין שיחה אלא תפלה
שנאמר (תהלים קב, א) תפלה לעני כי יעטף ולפני ה'
ישפוך שיחו

מנין שיעקב תיקן תפילת ערבית?

מנין שיעקב תיקן תפילת ערבית?

בראשית כח, יא **וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם וַיֵּלֶן שֵׁם כִּי בָא הַשֹּׁמֶשׁ וַיִּקַּח מֵאֲבְנֵי הַמָּקוֹם וַיִּשֶׂם מְרֹאשֵׁתוֹ וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם הַהוּא**
ירמיהו ז, טז **וְאַתָּה אֵל תִּתְפַּלֵּל בְּעַד הָעָם הַזֶּה וְאַל תִּשָּׂא בְעֶדְם רִנָּה וּתְפִלָּה וְאַל תִּפְגַּע בִּי כִּי אֵינְנִי שֹׁמֵעַ אֹתָךְ**

תפילת ערבית מיעקב, פגיעה נקראת תפילה מירמיהו
"...ואל תפגע בי".

ברכות כו:ב תפלת ערבית שנאמר (**בראשית כח, יא**) ויפגע במקום
וילן שם ואין פגיעה אלא תפלה שנאמר (**ירמיהו ז, טז**)
ואתה אל תתפלל בעד העם הזה ואל תשא בעדם רנה
ותפלה ואל תפגע בי

לאחר כמה שעות נמס המן?

לאחר כמה שעות נמס המן?

שמות טז, כא וַיִּלְקְטוּ אֹתוֹ בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר אִישׁ כָּפִי אָכְלוּ וְחֵם הַשֶּׁמֶשׁ
וְנָמַס

בראשית יח, א וַיֵּרָא אֵלָיו יְיָ בְּאַלְנֵי מְמָרָא וְהוּא יֹשֵׁב פֶּתַח הָאֵהָל כְּחֹם
הַיּוֹם

ברכות כז:א מאן תנא להא דתנן (**שמות טז, כא**) וחס השמש ונמס
בארבע שעות אתה אומר בארבע שעות או אינו אלא
בשש שעות כשהוא אומר (**בראשית יח, א**) כחום היום
הרי שש שעות

עלה סנחריב מלך אשור ובלבל את כל האומות,
שנאמר...

עלה סנחריב מלך אשור ובלבל את כל האומות, שנאמר...

דברים כג, ד **לֹא יָבֹא עַמּוֹנִי וּמֹאָבִי בְּקֶהֱל יְהוָה גַּם דּוֹר עֲשִׂירִי לֹא יָבֹא לָהֶם בְּקֶהֱל יְהוָה עַד עוֹלָם**

ישעיהו י, יג **כִּי אָמַר בְּכַח יָדִי עָשִׂיתִי וּבְחֶכְמָתִי כִּי נִבְּנֹתִי וְאַסִּיר גְּבוּלֹת עַמִּים וְעִתִּידוֹתֵיהֶם שׁוֹשְׁתִּי וְאוֹרִיד כְּאֲבִיר יוֹשְׁבֵיהֶם**

"ואסיר גבולות עמים", סנחריב בלבל את האומות ולכן

לפי רבי יהושע אי אפשר לדעת מי עמוני ומי מואבי.

ברכות כח:א"ל ר' יהושע מותר אתה לבא בקהל א"ל ר"ג והלא כבר נאמר **(דברים כג, ד)** לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה' א"ל ר' יהושע וכי עמון ומואב במקומן הן יושבין כבר עלה סנחריב מלך אשור ובלבל את כל האומות שנאמר **(ישעיהו י, יג)** ואסיר גבולות עמים ועתידותיהם שוסתי ואוריד כאביר יושבים וכל דפריש מרובא פריש

המתפלל תפלה של מוספין לאחר שבע שעות, עליו
הכתוב אומר...

המתפלל תפלה של מוספין לאחר שבע שעות, עליו הכתוב אומר...

צפניה ג, יח **נוג' ממועד אספתי ממך ה'יו משאת עליה חרפה**

"נוג' - שברים, כיון שמאחרים אוספים שברי התפילות
וזו חרפה לפני ה'.

ברכות כח:אאריב"ל כל המתפלל תפלה של מוספין לאחר שבע שעות
לר' יהודה עליו הכתוב אומר (**צפניה ג, יח**) נוג' ממועד
אספתי ממך ה'יו

המתפלל תפלה של שחרית לאחר ארבע שעות
עליו, הכתוב אומר...

המתפלל תפלה של שחרית לאחר ארבע שעות עליו, הכתוב אומר...

תהלים קיט, דלפה נפשי מתוגה קימני כדברך
כח

איכה א, ד דרכי ציון אבילות מבלי באי מועד כל שעריה שוממין
כהניה נאנחים בתולתיה נוגות והיא מר לה

"תוגה", "נוגות" לשון צער, מאיחור התפילות.

ברכות כח:א"ר אלעזר כל המתפלל תפלה של שחרית לאחר ארבע
שעות לר' יהודה עליו הכתוב אומר נוגי ממועד אספתי
ממך היו מאי משמע דהאי נוגי לישנא דצערא הוא
דכתיב (תהלים קיט, כח) דלפה נפשי מתוגה רב נחמן בר
יצחק אמר מהכא (איכה א, ד) בתולותיה נוגות והיא מר
לה

מנין שמצוה להתפלל עם דמדומי חמה?

מנין שמצוה להתפלל עם דמדומי חמה?

תהלים עב, ה **יִירָאוּךְ עִם שֶׁמֶשׁ וְלִפְנֵי יָרֵחַ דּוֹר דּוֹרִים**

"יִירָאוּךְ" - יפחדו ממך (יתפללו), 'עם שמש' - עם הנץ
החמה, "ולפני ירח" - קודם אור ירח שזו תפילת מנחה.
ברכות כט:ב א"ר יוחנן מצוה להתפלל עם דמדומי חמה וא"ר זירא
מאי קראה **(תהלים עב, ה)** יִירָאוּךְ עִם שֶׁמֶשׁ וְלִפְנֵי יָרֵחַ
דּוֹר דּוֹרִים

מנין שבית המקדש נקרא תל שכל פיות פונים אליו?

מנין שבית המקדש נקרא תל שכל פיות פונים אליו?

שיר השירים כְּמִגְדַּל דָּוִד צֹאֵרֶךְ בְּנוֹי לְתַלְפִּיּוֹת אֶלֶף הַמָּגֵן תָּלוּי
ד, ד עָלָיו כָּל שְׁלֵטֵי הַגְּבוּרִים

"תלפיות" - תל שכל הפיות פונים אליו.

ברכות ל: א ר' אבינא מאי קראה (**שיר השירים ד, ד**) כמגדל דויד
צוארך בנוי לתלפיות תל שכל פיות פונים בו

צריך לשהות בין תפילה לתפילה כדי שתתחונן
דעתו, שנאמר...

צריך לשהות בין תפילה לתפילה כדי שתתחונן דעתו, שנאמר...

דברים ג, כג וְאַתְּחַנֵּן אֶל יְיָ בָּעֵת הַהוּא לֵאמֹר
 שמות לב, יא וַיַּחֲלֵ מֹשֶׁה אֶת פָּנָיו יְיָ אֱלֹהָיו וַיֹּאמֶר לָמָּה יְיָ יַחְרֶה אַפִּי
 בְּעַמִּי אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּכַח גָּדוֹל וּבְיָד
 חֲזָקָה

'כדי שתתחונן דעתו' - שתהיה דעתו מיושבת להתפלל
 מתוך תחינה. 'שתתחולל דעתו' - שתהא דעתו מיושבת
 ליחל לה' בתפילתו.

ברכות ל:ב כמה ישהה בין תפלה לתפלה רב הונא ור"ח חד אמר כדי
 שתתחונן דעתו עליו וחד אמר כדי שתתחולל דעתו עליו
 מאן דאמר כדי שתתחונן דעתו עליו דכתיב (דברים ג, כג)
 ואתחנן אל ה' ומ"ד כדי שתתחולל דעתו עליו דכתיב
 (שמות לב, יא) ויחל משה

מנין שאין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש?

מנין שאין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש?

שמואל א, י וְהָיָא מֵרַת נַפְשׁ וְתַתְּפִלָּל עַל יְיָ וּבָכָה תְּבָכָה
תהלים ה, ח וְאֲנִי בִּרְבַּח חֶסֶדְךָ אָבוֹא בֵּיתְךָ אֶשְׁתַּחֲוֶה אֶל הַיֵּכַל קֹדֶשְׁךָ
בִּירְאָתְךָ

מחנה לומדים שצריך להתפלל בתחנונים, מתהלים
לומדים שמתפללים ביראת קודש.

ברכות ל:ב אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש חסידים
הראשונים היו שוהין שעה אחת ומתפללין כדי שיכוונו
לבם לאביהם שבשמים אפי' המלך שואל בשלומו לא
ישיבנו ואפי' נחש כרוך על עקבו לא יפסיק: גמ' מנא ה"מ
א"ר אלעזר דאמר קרא (שמואל א, י) וְהָיָא מֵרַת נַפְשׁ
ממאי דילמא חנה שאני דהות מרירא לבא טובא אלא
א"ר יוסי בר' חנינא מהכא (תהלים ה, ח) וְאֲנִי בִּרְבַּח חֶסֶדְךָ
אבא ביתך אשתחוה אל היכל קדשך ביראתך

לפי ר' יהושע בן לוי, אין עומדין להתפלל אלא מתוך
כובד ראש, שנאמר...

לפי ר' יהושע בן לוי, אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש,
שנאמר...

תהלים כט, ב הָבוּ לַיהוָה כְּבוֹד שְׁמוֹ הִשְׁתַּחֲווּ לַיהוָה בְּהַדְרַת קֹדֶשׁ

ברכות ל:ב אמר ר' יהושע בן לוי מהכא (**תהלים כט, ב**) השתחוה לה'
בהדרת קדש אל תקרי בהדרת אלא בחרדת

מנין שבמקום גילה שם תהא רעדה?

מנין שבמקום גילה שם תהא רעדה?

תהלים ב, יא עֲבָדוּ אֶת יְיָ בִּירְאָה וְגִילּוֹ בְּרַעְדָּה

'שם תהא רעדה' - שמתוך גילה לא יבואו לידי קלות ראש.

ברכות ל:ב א"ר נחמן בר יצחק מהכא (**תהלים ב, יא**) עבדו את ה'
ביראה וגילו ברעדה מאי וגילו ברעדה א"ר אדא בר
מתנא אמר רבה במקום גילה שם תהא רעדה

מנין שאסור לאדם שימלא שחוק פיו בעולם הזה?

מנין שאסור לאדם שימלא שחוק פיו בעולם הזה?

תהלים קכו, ב אֶזְיֹמֶלֶא שְׁחֹק פִּינוּ וּלְשׁוֹנֵנוּ רִנָּה אֶזְיֹמְרוּ בְּגוֹיִם
הַגְדִּיל יְיָ לַעֲשׂוֹת עִם אֱלֹהִים

"אז ימלא שחוק פינו" - לעתיד לבא, כלומר שעכשיו אסור.

ברכות לא:א"ר יוחנן משום רשב"י אסור לאדם שימלא שחוק פיו
בעולם הזה שנאמר (**תהלים קכו, ב**) אז ימלא שחוק פינו
ולשוננו רנה אימתי בזמן שיאמרו בגוים הגדיל ה'
לעשות עם אלה

מנין שהמתפלל צריך שיכוין את לבו לשמים?

מנין שהמתפלל צריך שיכוין את לבו לשמים?

תהלים י, יז תַּאֲוֹת עֲנֹוִים שָׁמַעַתָּ יי תִּכְיֶן לִבָּם תִּקְשִׁיב אָזְנְךָ

"תכין לבם תקשיב אוזנך" - אם יכינו לבם להתכוון

בתפילתם, הקב"ה יקשיב להם.

ברכות לא: אהמתפלל צריך שיכוין את לבו לשמים אבא שאול אומר

סימן לדבר (**תהלים י, יז**) תכין לבם תקשיב אזנך

מנין שהמתפלל לא ישמיע קולו בתפילתו?

מנין שהמתפלל לא ישמיע קולו בתפילתו?

שמואל א א, יג וְחֲנָה הִיא מְדַבֶּרֶת עַל לִבָּהּ רַק שְׂפָתֶיהָ נָעוֹת וְקוֹלָהּ
לֹא יִשְׁמַע וַיַּחֲשֹׁבָה עָלֶי לְשֹׁכְרָה

"וקולה לא ישמע" - בתפילת העמידה.

ברכות לא:א: יכול ישמיע קולו בתפלתו כבר מפורש על ידי חנה
שנאמר (**שמואל א א, יג**) וקולה לא ישמע

בתפילה, תחילה ברכות של שבח ואחר כך של
בקשות, שנאמר...

בתפילה, תחילה ברכות של שבח ואחר כך של בקשות, שנאמר...
מלכים א ת, כח וּפָנִיתָ אֶל תְּפִלַּת עֲבָדְךָ וְאֶל תַּחֲנֻתוֹ יְיָ אֱלֹהֵי לְשֹׁמֵעַ אֶל
הָרִנָּה וְאֶל הַתְּפִלָּה אֲשֶׁר עֲבָדְךָ מִתְּפִלֵּל לְפָנֶיךָ הַיּוֹם

רינה זה שבח, תפילה זה בקשות, לכן חז"ל תקנו שלוש
ברכות ראשונות של שבח.

ברכות לא: איכול ישאל אדם צרכיו ואח"כ יתפלל כבר מפורש על
ידי שלמה שנאמר (**מלכים א ת, כח**) לשמוע אל הרנה
ואל התפלה רנה זו תפלה תפלה זו בקשה

המתפלל צריך לכוין ליבו, יחתוך בשפתיו, אסור
שיגביה קולו ואסור להתפלל כשהוא שכור,
שנאמר...

המתפלל צריך לכוין ליבו, יחתוך בשפתיו, אסור שיגביה קולו ואסור להתפלל כשהוא שכור, שנאמר...

שמואל א, יג וְחִנָּה הִיא מְדַבֶּרֶת עַל לִבָּהּ רַק שְׁפָתֶיהָ נְעוּת וְקוֹלָהּ
לֹא יִשְׁמַע וַיַּחֲשֹׁבָה עָלֶי לְשַׁכֵּרָה

ברכות לא:אאמר רב המנונא כמה הלכתא גברותא איכא למשמע
מהני קראי דחנה (**שמואל א, יג**) וחנה היא מדברת על
לבה מכאן למתפלל צריך שיכוין לבו רק שפתיה נעות
מכאן למתפלל שיחתוך בשפתיו וקולה לא ישמע מכאן
שאסור להגביה קולו בתפלתו ויחשבה עלי לשכורה
מכאן ששכור אסור להתפלל

כל ארץ שגזר עליה אדם הראשון לישוב נתישבה
וכל ארץ שלא גזר עליה אדם הראשון לישוב לא
נתישבה, שנאמר...

כל ארץ שגזר עליה אדם הראשון לישוב נתישבה וכל ארץ שלא גזר עליה אדם הראשון לישוב לא נתישבה, שנאמר...

ירמיהו ב, ו וְלֹא אָמְרוּ אֵיחָהּ יְיָ הַמַּעֲלָה אֶת־נוֹ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם הַמּוֹלִיד אֶת־נוֹ בְּמִדְבָּר בְּאֶרֶץ עֲרָבָה וְשׁוֹחָה בְּאֶרֶץ צִיָּה וְצִלְמוֹת בְּאֶרֶץ לֹא עֵבֶר בָּהּ אִישׁ וְלֹא יֹשֵׁב אָדָם שֵׁם

ברכות לא:אמאי דכתיב (**ירמיהו ב, ו**) בארץ אשר לא עבר בה איש ולא יושב אדם שם וכי מאחר דלא עבר היאך יושב אלא לומר לך כל ארץ שגזר עליה אדם הראשון לישוב נתישבה וכל ארץ שלא גזר עליה אדם הראשון לישוב לא נתישבה

מנין ששכור שמתפלל כאילו עובד עבודה זרה?

מנין ששכור שמתפלל כאילו עובד עבודה זרה?

דברים יג, יד יצאו אנשים בני בליעל מקרבך וידיחו את ישבי עירם
לאמר נלכה ונעבדה אלהים אחרים אשר לא ידעתם
אל תתן את אמתך לפני בת בליעל כי מרב שיחי
שמואל א א, טז וכעסי דברתי עד הנה

"בת בליעל" - חנה אומרת לעלי הכהן שחשב אותה
לשיכורה, הפסוק השני מדבר על עבודה זרה ומגז"ש
לומדים ששכור שמתפלל כאילו עובד ע"ז.

ברכות לא:ב אמר רבי אלעזר מכאן לשכור שמתפלל כאלו עובד ע"ז
כתיב הכא לפני בת בליעל וכתיב התם (דברים יג, יד)
יצאו אנשים בני בליעל מקרבך מה להלן ע"ז אף כאן ע"ז

גזירה
שוה

חנה אמרה לפני הקב"ה, אסתר לפני אלקנה
ואשתה מי סוטה והתורה הבטיחה...

חנה אמרה לפני הקב"ה, אסתר לפני אלקנה ואשתה מי סוטה
והתורה הבטיחה...

במדבר ה, כח וְאִם לֹא נִטְמְאָה הָאִשָּׁה וְטִהְרָה הִוא וְנִקְתָּה וְנִזְרְעָה
זֶרַע

'ואי אתה עושה תורתך פלסתר' - מלאה סתירות, שהרי
היא תורת אמת. אם תסתתר ותשתה את מי הסוטה,
התורה הבטיחה "ונקתה ונזרעה זרע".

ברכות לא:ב אמרה חנה לפני הקב"ה רבש"ע אם ראה מוטב ואם לאו
תראה אלק ואסתתר בפני אלקנה בעלי וכיון דמסתתרנא
משקו לי מי סוטה ואי אתה עושה תורתך פלסתר
שנאמר (**במדבר ה, כח**) ונקתה ונזרעה זרע

אמרה חנה, ונתת לאמתך זרע ששקול כמשה
ואהרון, שנאמר...

אמרה חנה, ונתת לאמתך זרע ששקול כמשה ואהרן, שנאמר...

תהלים צט, ו מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן בְּכֹהֲנָיו וּשְׁמוּאֵל בְּקִרְאֵי שְׁמוֹ קִרְאִים אֶל
יְיָ וְהוּא יַעֲנֵם

ברכות לא:ב ונתתה לאמתך זרע אנשים מאי זרע אנשים אמר רב
גברא בגוברין ושמואל אמר זרע שמושח שני אנשים
ומאן אינון שאל ודוד ורבי יוחנן אמר זרע ששקול כשני
אנשים ומאן אינון משה ואהרן שנאמר (**תהלים צט, ו**)
משה ואהרן בכהניו ושמואל בקוראי שמו

אליהו בכרמל הטיח דברים כלפי מעלה, שנאמר...

אליהו בכרמל הטיח דברים כלפי מעלה, שנאמר...

מלכים א יח, עֲנִי יְיָ עֲנִי וַיִּדְעוּ הָעָם הַזֶּה כִּי אֲתָה יְיָ הָאֱלֹהִים
לְז וְאַתָּה הַסַּבֶּתְךָ אֶת לִבְּךָ אַחֲרֶיךָ

"ואתה הסיבות את ליבם" - 'הטיח דברים כלפי מעלה' -
התלונן על הנהגת הבורא .

ברכות לא:ב ואמר רבי אלעזר אליהו הטיח דברים כלפי מעלה
שנאמר (מלכים א יח, לז) ואתה הסבות את לבם
אחורנית א"ר שמואל בר רבי יצחק מנין שחזר הקב"ה
והודה לו לאליהו

מנין שאסור לישוב בארבע אמות של המתפלל?

מנין שאסור לישוב בארבע אמות של המתפלל?

שמואל א א, כו
וְתֹאמַר בִּי אֲדֹנִי חַי נְפֻשְׁךָ אֲדֹנִי אֲנִי הָאִשָּׁה הַנִּצָּבֶת
עִמָּכָה בָּזָה לְהִתְפַּלֵּל אֶל יְיָ

"הנצבת עמך" - חנה היתה ניצבת בתפילה וכן היה עלי.

ברכות לא:ב אני האשה הנצבת עמכה בזה אמר ריב"ל מכאן שאסור
לישב בתוך ארבע אמות של תפלה

מנין שהקב"ה נשבע שעם ישראל לא יכחד?

מנין שהקב"ה נשבע שעם ישראל לא יכחד?

שמות לב, יג זֶכֶר לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ
לָהֶם בְּךָ וַתְּדַבֵּר אֱלֹהִים אֲרָבָה אֶת זֶרְעֶכֶם כְּכֹכְבֵי
הַשָּׁמַיִם וְכָל הָאָרֶץ הַזֹּאת אֲשֶׁר אָמַרְתִּי אֲתֵן לְזֶרְעֶכֶם
וְנָחֳלוּ לָעָלָם
בראשית כב, טז וַיֹּאמֶר בִּי נִשְׁבַּעְתִּי נָא אִם יֵי כִי יַעַן אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת
הַדְּבָר הַזֶּה וְלֹא חָשַׁכְתָּ אֶת בִּנְךָ אֶת יִחִידְךָ

בראשית כב, יז כִּי בָרַךְ אֲבִרְכְּךָ וְהִרְבָּה אֲרָבָה אֶת זֶרְעֶךָ כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם
וְכָחוּל אֲשֶׁר עַל שְׁפַת הַיָּם וַיֵּרֶשׁ זֶרְעֶךָ אֶת שַׁעַר אֲיִבָיו

"בי נשבעתי" - ה' נשבע. "ככוכבי השמים" - בימי שלמה
ובימות משיח. "וכחול..." , בימי הגלות.

ברכות לב:א (**שמות לב, יג**) זכור לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך
אשר נשבעת להם בך מאי בך אמר רבי אלעזר אמר משה
לפני הקדוש ב"ה רבונו של עולם אלמלא נשבעת להם
בשמים ובארץ הייתי אומר כשם ששמים וארץ בטלים
כך שבועתך בטלה ועכשיו שנשבעת להם בשמך הגדול
מה שמך הגדול חי וקיים לעולם ולעולמי עולמים כך
שבועתך קיימת לעולם ולעולמי עולמים

אמר לו הקב"ה למשה, משה החייתני בדברך,
שנאמר...

אמר לו הקב"ה למשה, משה החייתני בדבריך, שנאמר...

במדבר יד, כא וְאוֹלָם חַי אֲנִי וְיִמְלֹא כְבוֹד יְיָ אֶת כָּל הָאָרֶץ

ברכות לב:א (**במדבר יד, כא**) ואולם חי אני אמר רבא אמר רב יצחק
מלמד שאמר לו הקדוש ב"ה למשה משה החייתני
בדבריך

מנין שלעולם יסדר אדם שבחו של הקב"ה ואחר כך
יתפלל?

מנין שלעולם יסדר אדם שבחו של הקב"ה ואחר כך יתפלל?

וְאַתְּחַנֵּן אֶל יְיָ בְּעַת הַהוּא לֵאמֹר	דברים ג, כג
יְיָ יְיָ אֱתָהּ הַחֲלוּת לְהִרְאוֹת אֶת עַבְדְּךָ אֶת גְּדֻלָּתְךָ וְאֶת	דברים ג, כד
יָדְךָ הַחֲזָקָה אֲשֶׁר מִי אֵל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה	
כְּמַעֲשֶׂיךָ וְכַגְבוּרֹתֶיךָ	
אֶעֱבֹרָה נָא וְאֶרְאֶה אֶת הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר בָּעֵבֶר	דברים ג, כה
הַיַּרְדֵּן הַהוּא הַטּוֹב הַזֶּה וְהַלְבִּנוֹן	

ברכות לב:א לעולם יסדר אדם שבחו של הקב"ה ואחר כך יתפלל
 מנלן ממשה דכתיב (דברים ג, כג) ואתחנן אל ה' בעת
 ההיא וכתיב ה' אלהים אתה החלות להראות את עבדך
 את גדלך ואת ידך החזקה אשר מי אל בשמים ובארץ
 אשר יעשה כמעשיך וכגבורותיך וכתיב בתריה אעברה
 נא ואראה את הארץ הטובה

הקב"ה יכול לשנות את יצרנו, שנאמר...

הקב"ה יכול לשנות את יצרנו, שנאמר...

מיכה ד, ו בַּיּוֹם הַהוּא נֹאֵם יְיָ אִסְפָּה הַצִּלְעָה וְהַנִּדְחָה אֶקְבְּצָה
וְאֲשֶׁר הִרְעֵתִי

ירמיהו יח, ו הַכְּיוֹצֵר הַזֶּה לֹא אוֹכַל לַעֲשׂוֹת לָכֶם בַּיִת יִשְׂרָאֵל נֹאֵם
יְיָ הִנֵּה כַחֲמֹר בִּיד הַיּוֹצֵר כֵּן אֶתֶם בְּיַד בִּית יִשְׂרָאֵל

יחזקאל לו, כו וְנָתַתִּי לָכֶם לֵב חֲדָשׁ וְרוּחַ חֲדָשָׁה אֶתֶּן בְּקִרְבְּכֶם
וְהִסֵּרְתִּי אֶת לֵב הָאָבֶן מִבְּשָׁרְכֶם וְנָתַתִּי לָכֶם לֵב בָּשָׂר

יחזקאל לו, כז וְאֶת רוּחִי אֶתֶּן בְּקִרְבְּכֶם וְעָשִׂיתִי אֵת אֲשֶׁר בָּחֲקִי תֵּלְכוּ
וּמִשְׁפָּטִי תִשְׁמְרוּ וְעָשִׂיתֶם

'שונאי ישראל' - ישראל, בסגי נהור, "ואשר הרעותי" -

הודה הקב"ה לאלוהיו שאמר "אתה הסיבות את לב העם"

ברכות לב:א אמר רבי חמא ברבי חנינא אלמלא שלש מקראות הללו
נתמוטטו רגליהם של שונאי ישראל חד דכתיב ואשר
הרעותי וחד דכתיב (**ירמיהו יח, ו**) הנה כחומר ביד היוצר
כן אתם בידי בית ישראל וחד דכתיב (**יחזקאל לו, כו**)
והסירותי את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר רב
פא אמר מהכא (**יחזקאל לו, כז**) ואת רוחי אתן בקרבכם
ועשיתי את אשר בחקי תלכו

מנין שגדולה תפלה יותר ממעשים טובים?

מנין שגדולה תפלה יותר ממעשים טובים?

דברים ג, כו וַיִּתְּעַבֵּר יי בִּי לְמַעַנְכֶם וְלֹא שָׁמַע אֵלַי וַיֹּאמֶר יי אֵלַי רַב
לְךָ אֵל תּוֹסֵף דִּבֶּר אֵלַי עוֹד בַּדִּבֹּר הַזֶּה
דברים ג, כז עֲלֵה רֹאשׁ הַפְּסָגָה וְשֵׂא עֵינֶיךָ יָמָּה וְצַפְנָה וְתִימָנָה
וּמִזְרָחָה וּרְאֵה בְּעֵינֶיךָ כִּי לֹא תֵעָבֵר אֶת הַיַּרְדֵּן הַזֶּה

שבזכות שהתפלל (ואתחנן אל ה' בעת ההיא...) נתרצה
הקב"ה להראות לו את ארץ ישראל.

ברכות לב:ב גדולה תפלה יותר ממעשים טובים שאין לך גדול
במעשים טובים יותר ממשה רבינו אעפ"כ לא נענה אלא
בתפלה שנאמר (דברים ג, כו) אל תוסף דבר אלי וסמך
ליה עלה ראש הפסגה

סמיכות

מנין שגדולה תפלה יותר מן הקרבנות?

מנין שגדולה תפלה יותר מן הקרבנות?

ישעיהו א, יא לָמָּה לִּי רֹב זִבְחֵיכֶם יֹאמַר יְיָ שְׁבַעְתִּי עֹלֹת אֵילִים
וְחִלָּב מְרִיאִים וְדָם פָּרִים וּכְבָּשִׁים וְעִתּוּדִים לֹא חָפַצְתִּי
ישעיהו א, טו וּבְפִרְשֵׁיכֶם כְּפִיכֶם אֲעֵלִים עֵינִי מִכֶּם גַּם כִּי תִרְבּוּ
תַּפִּלָּה אֵינֶנִּי שֹׁמֵעַ יְדֵיכֶם דָּמִים מְלֹאוּ

מזה שכתוב "גם כי תרבו תפילה אינני שומע" משמע
שאפילו אם תרבו תפילה, מכאן שהתפילה יותר
מהקורבנות.

ברכות לב:ב גדולה תפלה יותר מן הקרבנות שנא' (ישעיהו א, יב)
למה לי רוב זבחיכם וכתוב ובפרשכם כפיכם

מנין שכהן שהרג את הנפש, לא ישא את כפיו?

מנין שכהן שהרג את הנפש, לא ישא את כפיו?

ישעיהו א, טו **וּבְפָרְשְׁכֶם כְּפִיכֶם אֲעֵלִים עֵינֵי מַכֶּם גַּם כִּי תִרְבּוּ תִפְלָה**
אֵינֶנִּי שֹׁמֵעַ יְדֵיכֶם דְּמִים מְלֹאוּ

שהכהן פורש את כפיו בברכת כהנים וכיון שהרג את
הנפש אינו יכול לברך כיון שכתוב "ידיכם דמים מלאו".

ברכות לב:ב א"ר יוחנן כל כהן שהרג את הנפש לא ישא את כפיו
שנא' (**ישעיהו א, טו**) ידיכם דמים מלאו

מיום שחרב בית המקדש, ננעלו שערי תפלה,
שנאמר...

מיום שחרב בית המקדש, ננעלו שערי תפלה, שנאמר...

איכה ג, ח גם כִּי אָזַעַק וְאֲשׁוּעַ שְׁתֵּם תְּפִלָּתִי

"שתם" - סתם.

ברכות לב:ב מיום שחרב בית המקדש ננעלו שערי תפלה שנאמר
(**איכה ג, ח**) גם כי אזעק ואשוע שתם תפלתי

אע"פ ששערי תפלה ננעלו, שערי דמעה לא ננעלו,
שנאמר...

אע"פ ששערי תפלה ננעלו, שערי דמעה לא ננעלו, שנאמר...

תהלים לט, יג שְׁמָעָה תְּפִלָּתִי יְיָ וְשׁוֹעֲתִי הָאֲזִינָה אֶל דְּמָעָתִי אֶל
תַּחֲרֹשׁ כִּי גֵר אָנֹכִי עִמָּךְ תּוֹשֵׁב כָּכָל אֲבוֹתַי

ברכות לב:ב ואע"פ ששערי תפלה ננעלו שערי דמעה לא ננעלו
שנאמר (**תהלים לט, יג**) שמעה תפלתי ה' ושועתי האזינה
אל דמעתי אל תחרש

רבא לא גזר תענית ביום המעונן, משום שנאמר...

רבא לא גזר תענית ביום המעונן, משום שנאמר...

איכה ג, מד סְכוּתָהּ בְּעֵנָן לֶךְ מַעְבוֹר תְּפִלָּה

הקב"ה כביכול הביא את העננים כי לא רוצה שהתפילות
יגיעו אליו.

ברכות לב:ב רבא לא גזר תעניתא ביומא דעיבא משום שנא' (**איכה ג,**
מד) סכותה בענן לך מעבור תפלה

מיום שחרב בית המקדש נפסקה חומת ברזל בין
ישראל לאביהם שבשמים, שנאמר...

מיום שחרב בית המקדש נפסקה חומת ברזל בין ישראל לאביהם
שבשמים, שנאמר...

יחזקאל ד, ג וְאַתָּה קַח לָךְ מִחֶבֶת בְּרֹזֶל וְנִתְּתָה אוֹתָהּ קִיר בְּרֹזֶל
בֵּינְךָ וּבֵין הָעִיר וְהַכִּינֹתָ אֶת פָּנֶיךָ אֵלֶיהָ וְהִיתָה בְּמַצוֹר
וְצִרְתָּ עָלֶיהָ אוֹת הִיא לְבֵית יִשְׂרָאֵל

ברכות לב:ב וא"ר אלעזר מיום שחרב בית המקדש נפסקה חומת
ברזל בין ישראל לאביהם שבשמים שנא' (**יחזקאל ד, ג**)
ואתה קח לך מחבת ברזל ונתתה אותה קיר ברזל בין
ובין העיר

מנין שכל המאריך בתפלתו, אין תפלתו חוזרת
ריקים?

מנין שכל המאריך בתפלתו, אין תפלתו חוזרת ריקם?

דברים ט, כו וְאַתְּפִלֵּל אֶל יְיָ וְאָמַר יְיָ אֵל תְּשַׁחַת עִמָּךְ וְנִחַלְתָּךְ
אֲשֶׁר פָּדִיתָ בְּגִדְלֶךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ מִמִּצְרַיִם בְּיַד חֲזָקָה
דברים י, י וְאֲנֹכִי עֹמְדָתִי בְּהָר פִּימִים הָרָאשִׁנִּים אַרְבָּעִים יוֹם
וְאַרְבָּעִים לַיְלָה וַיִּשְׁמַע יְיָ אֵלַי גַּם בַּפֶּעַם הַהוּא לֹא
אָבָה יְיָ הַשְׁחִיתָךְ

אחרי ארבעים יום של תפילה - "וישמע ה' אלי".

ברכות לב:ב כל המאריך בתפלתו אין תפלתו חוזרת ריקם מנא לן
ממשה רבינו שנא' (**דברים ט, כו**) ואתפלל אל ה' וכתוב
בתריה וישמע ה' אלי גם בפעם ההיא

סמיכות

מנין שאם ראה אדם שהתפלל ולא נענה, יחזור
ויתפלל?

מנין שאם ראה אדם שהתפלל ולא נענה, יחזור ויתפלל?

תהלים כז, יד קוֹה אֶל יְיָ חֲזַק וַיֵּאמֶן לִבּוֹ וְקוֹה אֶל יְיָ

המילה "קוה" שפירושה התפלל, חוזרת על עצמה.

ברכות לב:ב אם ראה אדם שהתפלל ולא נענה יחזור ויתפלל שנאמר
(**תהלים כז, יד**) קוה אל ה' חזק ויאמן לבך וקוה אל ה'

מנין שהמתפלל צריך לשהות שעה אחת אחר
תפלתו?

מנין שהמתפלל צריך לשהות שעה אחת אחר תפלתו?
תהלים קמ, יד אַךְ צַדִּיקִים יוֹדוּ לְשִׁמְךָ יֵשְׁבוּ יִשְׂרָאֵל אֶת פְּנֶיךָ

'שעה אחת' - זמן מה.

ברכות לב:ב ואמר ר' יהושע ב"ל המתפלל צריך לשהות שעה אחת
אחר תפלתו שנא' (**תהלים קמ, יד**) אַךְ צַדִּיקִים יוֹדוּ
לְשִׁמְךָ יֵשְׁבוּ יִשְׂרָאֵל אֶת פְּנֶיךָ

כל המברך ברכה שאינה צריכה עובר בלאו,
שנאמר...

כל המברך ברכה שאינה צריכה עובר בלאו, שנאמר...

שמות כ, ו **לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם יְיָ אֱלֹהֶיךָ לְשׁוּא כִּי לֹא יִנָּקֶה יְיָ אֶת אֲשֶׁר יִשָּׂא אֶת שְׁמוֹ לְשׁוּא**

'ברכה שאינה צריכה' - שמברך ברכה, אחר שכבר יצא ידי חובתו.

ברכות לג:א ואמרי לה ר' יוחנן ור"ל דאמרי תרוייהו כל המברך ברכה שאינה צריכה עובר משום (**שמות כ, ו**) לא תשא אלא אימא הכי אם הבדיל בזו ולא הבדיל בזו ינוחו לו ברכות על ראשו

מנין שכל מי שאין בו דעה אסור לרחם עליו?

מנין שכל מי שאין בו דעה אסור לרחם עליו?

ישעיהו כז, יא בִּיבֹשׁ קִצְיָה תִשְׁבְּרָנָה נָשִׁים בָּאוֹת מְאִירוֹת אוֹתָהּ כִּי
לֹא עִם בִּינּוֹת הוּא עַל כֵּן לֹא יִרְחֲמֶנּוּ עֲשֵׂהוּ וַיִּצְרוּ לֹא
יִחְנְנוּ

'מי שאין בו דעת' - מי שלא רוצה להכיר את בוראו.

ברכות לג:א וכל מי שאין בו דעה אסור לרחם עליו שנאמר (**ישעיהו**
כז, יא) כי לא עם בינות הוא על כן לא ירחמנו עושהו

מנין שהכל בידי שמים חוץ מיראת שמים?

מנין שהכל בידי שמים חוץ מיראת שמים?

דברים י, יב וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מָה יְיָ אֱלֹהֶיךָ שֶׁאֵל מַעֲמֹךְ כִּי אִם לִירְאָה
אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ לָלֶכֶת בְּכָל דַּרְכָּיו וּלְאַהֲבָה אֹתוֹ וְלַעֲבֹד
אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לִבְבְּךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ

"כי אם ליראה" - כל השאר לא בידך, אלא בידי שמים לכן
לא שואל ממך.

ברכות לג:ב ואמר רבי חנינא הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים
שנאמר (**דברים י, יב**) ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל
מעמך כי אם ליראה

מנין שאין לו להקב"ה בבית גנזיו אלא אוצר של
יראת שמים?

מנין שאין לו להקב"ה בבית גנזיו אלא אוצר של יראת שמים?
ישעיהו לג, ו וְהָיָה אֱמוּנַת עֲתִידָךְ חֶסֶן יְשׁוּעַת חֲכָמַת וְדַעַת יִרְאֵת יי
היא אוֹצָרוֹ

אמונה, חכמה, דעת ויראת ה' היא אוצרו של האדם
ואותה שומר הקב"ה בבית גנזיו.

ברכות לג:ב היא והא"ר חנינא משום ר' שמעון בן יוחי אין לו
להקב"ה בבית גנזיו אלא אוצר של יראת שמים שנאמר
(**ישעיהו לג, ו**) יראת ה' היא אוצרו

מעשה בתלמיד א' שירד לפני התיבה בפני ר"א
והיה מקצר יותר מדאי, א"ל תלמידיו כמה קצרן הוא
זה, א"ל כלום מקצר יותר ממשה רבינו, דכתיב...

מעשה בתלמיד א' שירד לפני התיבה בפני ר"א והיה מקצר יותר מדאי, א"ל תלמידיו כמה קצרן הוא זה, א"ל כלום מקצר יותר ממשה רבינו, דכתיב...

במדבר יב, יג וַיִּצְעַק מֹשֶׁה אֶל יְיָ לֵאמֹר אֵל נָא רַפָּא נָא לָהּ

ברכות לד:א מעשה בתלמיד א' שירד לפני התיבה בפני ר"א והיה מקצר יותר מדאי א"ל תלמידיו כמה קצרן הוא זה א"ל כלום מקצר יותר ממשה רבינו דכתיב (**במדבר יב, יג**) אל נא רפא נא לה

מנין שקידה, על אפים היא?

מנין שקידה, על אפים היא?

מלכים א א, וַתִּקַּד בַּת שֶׁבַע אֲפִים אֶרֶץ וַתִּשְׁתַּחוּ לַמֶּלֶךְ וַתֹּאמֶר יְחִי
לֹא אֲדֹנֵי הַמֶּלֶךְ דָּוִד לְעֹלָם

ברכות לד:ב ת"ר קידה על אפים שנאמר (מלכים א א, לא) וַתִּקַּד בַּת
שֶׁבַע אֲפִים אֶרֶץ כְּרִיעָה עַל בְּרִכִּים שֶׁנֶּאֱמַר מִכְרוּעַ עַל
בְּרִכּוֹ

מנין שהשתחואה, זו פשוט ידים ורגלים?

מנין שהשתחווה, זו פשוט ידיים ורגלים?

בראשית לז, י וַיִּסְפֹּר אֶל אָבִיו וְאֶל אָחִיו וַיַּגֵּר בּוֹ אָבִיו וַיֹּאמֶר לוֹ מָה הַחֲלוּם הַזֶּה אֲשֶׁר חָלַמְתָּ הַבּוֹא נְבוֹא אֲנִי וְאִמְךָ וְאָחִיךָ לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְךָ אֶרְצָה

ברכות לד:ב השתחווה זו פשוט ידיים ורגלים שנאמר (**בראשית לז, י**)
הבא נבא אני ואמך ואחיק להשתחות לך ארצה

כל הנביאים כולן לא נתנבאו אלא לימות המשיח
אבל על העולם הבא, שנאמר...

כל הנביאים כולן לא נתנבאו אלא לימות המשיח אבל על העולם
הבא, שנאמר...

ישעיהו סד, ג וַיַּעֲזֹב אֱלֹהִים אֶת-בְּרִיתוֹ
זוֹלָתָךְ יַעֲשֶׂה לְמַחֲכָה לּוֹ

רק הקב"ה רואה את העולם הבא.

ברכות לד:ב (**ישעיהו סד, ג**) עין לא ראתה אלהים זוֹלָתָךְ יַעֲשֶׂה
למחכה לו ואמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן כל
הנביאים כולן לא נתנבאו אלא לימות המשיח אבל
לעולם הבא עין לא ראתה אלהים זוֹלָתָךְ

מנין שאין בין העולם הזה לימות המשיח, אלא
שעבוד מלכיות בלבד?

מנין שאין בין העולם הזה לימות המשיח, אלא שעבוד מלכיות בלבד?

דברים טו, יא **כִּי לֹא יִחְדַּל אָבִיוֹן מִקֶּרֶב הָאָרֶץ עַל כֵּן אֲנֹכִי מֵצוּךְ**
לֵאמֹר פֶּתַח תִּפְתָּח אֶת יָדְךָ לְאֶחִיךָ לְעֲנִיךָ וּלְאֶבְיֹנְךָ
בְּאֶרֶץךָ

"כי לא יחדל אביון..." - שגם בימות המשיח יהיו עניים
ועשירים, כלומר עולם כמנהגו נוהג, וההבדל היחיד
שישראל לא יהיו משועבדים לאומות העולם ויוכלו ללמוד
תורה ולקיים מצוות בלי הפרעות.

ברכות לד:ב אין בין העוה"ז לימות המשיח אלא שעבוד מלכיות בלבד
שנאמר (**דברים טו, יא**) כי לא יחדל אביון מקרב הארץ

מנין שאסור לאדם לספר חטאיו לפני חבירו?

מנין שאסור לאדם לספר חטאיו לפני חבירו?

תהלים לב, א לְדוֹד מִשְׁכִּיל אֲשֶׁרִי נָשׁוּי פָּשַׁע כָּסוּי חַטָּאָה

"כסוי חטאה" - אשרי מי שמכסה על חטאיו (חטאים)

שבין אדם למקום מתוודה רק לפני ה').

ברכות לד:ב ואמר רב כהנא חציף עלי מאן דמפרש חטאיה שנאמר

(**תהלים לב, א**) אשרי נשוי פשע כסוי חטאה

מנין שמקום שבעלי תשובה עומדין, צדיקים גמורים
אינם עומדין?

מנין שמקום שבעלי תשובה עומדין, צדיקים גמורים אינם עומדין?
ישעיהו נז, יט בּוֹרָא נִיב שְׁפָתַיִם שְׁלוֹם שְׁלוֹם לְרָחוֹק וּלְקָרוֹב אָמַר יי
וּרְפָאתֵיו

נאמר הרחוק לפני הקרוב (הצדיק), הרחוק הוא זה שהיה
רחוק ונתקרב.

ברכות לד:ב מקום שבעלי תשובה עומדין צדיקים גמורים אינם
עומדין שנאמר (**ישעיהו נז, יט**) שלום שלום לרחוק
ולקרוב לרחוק ברישא והדר לקרוב

לפי רבי עקיבא, אסור לאדם שיטעום כלום קודם
שיברך, לומדים מהפסוק...

לפי רבי עקיבא, אסור לאדם שיטעום כלום קודם שיברך, לומדים מהפסוק...

ויקרא יט, כד וּבִשְׁנֵה הָרְבִיעִית יִהְיֶה כָּל פְּרִי קֹדֶשׁ הַלּוּלִים לַיהוָה

"קודש הלולים לה' " - הלולים ברבים, שני הלולים ברכה לפני אכילה וברכה אחרי.

ברכות לה: אמנא ה"מ דתנו רבנן (**ויקרא יט, כד**) קדש הלולים לה' מלמד שטעונים ברכה לפנייהם ולאחריהם מכאן אמר ר"ע אסור לאדם שיטעום כלום קודם שיברך

כל הנהנה מן העולם הזה בלא ברכה כאילו נהנה
מקדשי שמים, שנאמר...

כל הנהנה מן העולם הזה בלא ברכה כאילו נהנה מקדשי שמים,
שנאמר...

תהלים כד, א לְדוֹד מִזְמוֹר לַיְיָ הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ תִּבְּל וַיִּשְׁבֵּי בָּהּ
תהלים קטו, הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם לַיְיָ וְהָאָרֶץ נָתַן לַבְּנֵי אָדָם
טז

לפני הברכה - "לה' הארץ ומלואה", אחרי הברכה -
"והארץ נתן לבני אדם".

ברכות לה:א אמר רב יהודה אמר שמואל כל הנהנה מן העוה"ז בלא
ברכה כאילו נהנה מקדשי שמים שנא' (תהלים כד, א)
לה' הארץ ומלואה ר' לוי רמי כתיב לה' הארץ ומלואה
וכתיב (תהלים קטו, טז) השמים שמים לה' והארץ נתן
לבני אדם לא קשיא כאן קודם ברכה כאן לאחר ברכה

מנין שתבואה שמותר לאכול פירותיה רק בשנה
החמישית, היא כרם?

מנין שתבואה שמותר לאכול פירותיה רק בשנה החמישית, היא כרם?

ויקרא יט, כה וּבִשְׁנָה הַחֲמִישִׁית תֹּאכְלוּ אֶת פְּרִי הַהוֹסִיף לָכֶם
תְּבוּאָתוֹ אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם
דברים כב, ט לֹא תִזְרַע כְּרֶמֶךָ כְּלָאִים פֶּן תִּקְדָּשׁ הַמְּלָאָה הַזֶּרַע אֲשֶׁר
תִּזְרַע וּתְבוּאָת הַכֶּרֶם

הפסוק השני מדבר על כרם ומגזירה שווה לומדים שגם
בפסוק הראשון מדובר בכרם.

ברכות לה: אדתניא ר' אומר נאמר כאן (**ויקרא יט, כה**) להוסיף לכם
תבואתו ונאמר להלן (**דברים כב, ט**) ותבואת הכרם מה
להלן כרם אף כאן כרם אייתר ליה חד הלול לברכה ואי
לא יליף גזרה שוה ברכה מנא ליה ואי נמי יליף גזרה
שוה אשכחן לאחריו לפניו מנין הא לא קשיא דאתיא
בקל וחומר כשהוא שבע מברך כשהוא רעב לא כל שכן

גזירה
שוה

מנין שכל הנהנה מן העוה"ז בלא ברכה, כאילו גוזל
להקב"ה וכנסת ישראל?

מנין שכל הנהנה מן העוה"ז בלא ברכה, כאילו גוזל להקב"ה וכנסת ישראל?

משלי כח, כד גוזל אביו ואמו ואמר אין פשע חבר הוא לאיש משחית

דברים לב, ו הליי תגמלו זאת עם נבל ולא חכם הלוא הוא אביך קנך הוא עשך ויכנך

משלי א, ח שמע בני מוסר אביך ואל תטש תורת אמן

האוכל פרי בלא לברך.

ברכות לה:ב א"ר חנינא בר פפא כל הנהנה מן העוה"ז בלא ברכה כאילו גוזל להקב"ה וכנסת ישראל שנא' (משלי כח, כד) גוזל אביו ואמו ואומר אין פשע חבר הוא לאיש משחית ואין אביו אלא הקב"ה שנא' (דברים לב, ו) הלא הוא אביך קנך ואין אמו אלא כנסת ישראל שנא' (משלי א, ח) שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אמן

בזמן שישראל עושין רצונו של מקום, מלאכתן
נעשית ע"י אחרים ובזמן שלא עושים רצוני של
מקום, נעשית מלאכתן ע"י עצמן, שנאמר...

בזמן שישראל עושין רצונו של מקום, מלאכתן נעשית ע"י אחרים
ובזמן שלא עושים רצונו של מקום, נעשית מלאכתן ע"י עצמן,
שנאמר...

ישעיהו סא, ה **וְעַמְדוּ זָרִים וְרָעוּ צֹאנֵכֶם וּבְנֵי נֹכַר אֶפְרַיִם וְלִחְמֵיכֶם**
דברים יא, יד **וְנָתַתִּי מָטָר אֲרֻצְכֶם בְּעֵתוֹ יוֹרֶה וּמִלְקוֹשׁ וְאַסְפֹּת דָּגָנְךָ**
ותירשך ויצהרך
דברים כח, מח **וְעִבַּדְתָּ אֶת אֱיֹבִיךָ אֲשֶׁר יִשְׁלַחְנוּ יְיָ בְּךָ בָּרָעַב וּבְצָמָא**
ובַּעֲרִים וּבְחֶסֶר כָּל וְנָתַן עַל בְּרָזְלְךָ עַל צֹאֲרֶךְ עַד
הַשְׁמִידוּ אֶתְךָ

ברכות לה:ב תורה מה תהא עליה אלא בזמן שישראל עושין רצונו
של מקום מלאכתן נעשית ע"י אחרים שנא' **(ישעיהו סא, ה)**
וְעַמְדוּ זָרִים וְרָעוּ צֹאנֵכֶם וּבְנֵי נֹכַר אֶפְרַיִם וְלִחְמֵיכֶם
עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית ע"י עצמן שנא'
(דברים יא, יד) **וְנָתַתִּי מָטָר אֲרֻצְכֶם בְּעֵתוֹ יוֹרֶה וּמִלְקוֹשׁ וְאַסְפֹּת דָּגָנְךָ**
אחרים נעשית על ידן שנא' **(דברים כח, מח)** **וְעִבַּדְתָּ אֶת אֱיֹבִיךָ**
אויבך

מנין שאין הטבל מתחייב במעשר עד שיכניסו
לביתו?

מנין שאין הטבל מתחייב במעשר עד שיכניסו לביתו?

דברים כו, יג וְאָמַרְתָּ לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּעֶרְתִּי הַקֹּדֶשׁ מִן הַבַּיִת וְגַם
נָתַתִּיו לַלֹּוֹי וְלַגֵּר לִיתוֹם וְלֹאֲלֻמָּנָה כָּכָל מִצּוֹתֶיךָ אֲשֶׁר
צִוִּיתָנִי לֹא עֲבַרְתִּי מִמִּצּוֹתֶיךָ וְלֹא שָׁכַחְתִּי
דברים כו, יב כִּי תִכְלֶה לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל מַעֲשֵׂי תְבוּאוֹתֶיךָ בַּשָּׁנָה
הַשְּׁלִישִׁת שְׁנַת הַמַּעֲשֵׂר וְנָתַתָּה לַלֹּוֹי לַגֵּר לִיתוֹם
וְלֹאֲלֻמָּנָה וְאָכְלוּ בַשָּׂעֲרִיךְ וּשְׁבָעוּ

ברכות לה:ב דא"ר ינאי אין הטבל מתחייב במעשר עד שיראה פני
הבית שנא' (**דברים כו, יג**) בערתי הקדש מן הבית ור'
יוחנן אמר אפי' חצר קובעת שנא' (**דברים כו, יב**) ואכלו
בשעריך ושבעו

מנין שאין ארץ ישראל חסרה כלום?

מנין שאין ארץ ישראל חסרה כלום?

דברים ח, ט אֶרֶץ אֲשֶׁר לֹא בְּמִסְכָּנֹת תֹּאכַל בָּהּ לֶחֶם לֹא תִּחְסַר כָּל
בָּהּ אֶרֶץ אֲשֶׁר אֲבֹנֶיהָ בְּרִזָּל וּמַהֲרֶיהָ תִּחְצַב נְחֹשֶׁת

ברכות לו:ב ואיזהו זה הפלפלין ללמדך שהפלפלין חייבין בערלה
וללמדך שאין ארץ ישראל חסרה כלום שנאמר (**דברים**
ח, ט) אֶרֶץ אֲשֶׁר לֹא בְּמִסְכָּנֹת תֹּאכַל בָּהּ לֶחֶם לֹא תִּחְסַר
כֹּל בָּהּ לֹא קִשְׁיָא הָא בְּרִטִיבְתָּא הָא בִּיבְשְׁתָּא

מנין שבפסח מניח פרוסה בתוך שלמה ובוצע?

מנין שבפסח מניח פרוסה בתוך שלמה ובוצע?

דברים טז, ג לא תאכל עליו חמץ שבִּעַת יָמִים תֹּאכַל עָלָיו מִצֹּת
לֶחֶם עֹנִי כִּי בַחֲפִזּוֹן יֵצֵאתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְמַעַן תִּזְכֹּר
אֶת יוֹם צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ

'פרוסה' - לא שלמה, עני אוכל פרוסה, בפסח נאמר לחם
עני, וצריך לאכול מן השלמה.

ברכות לט:ב אמר רב פפא הכל מודים בפסח שמניח פרוסה בתוך
שלמה ובוצע מאי טעמא (**דברים טז, ג**) לחם עוני כתיב

מנין שבשבת חייב אדם לבצוע על שתי ככרות?

מנין שבשבת חייב אדם לבצוע על שתי ככרות?

שמות טז, כב וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁשִׁי לִקְטוֹ לֶחֶם מִשְׁנֶה שְׁנֵי הָעֶמֶר לְאֶחָד
וַיָּבֹאוּ כָּל נְשֵׂאֵי הָעֵדָה וַיִּגִּדּוּ לְמֹשֶׁה

שהיו לוקטים בשישי גם לשבת.

ברכות לט:ב א"ר אבא ובשבת חייב אדם לבצוע על שתי ככרות מ"ט
(**שמות טז, כב**) לחם משנה

מנין שאסור לאדם שיאכל קודם שיתן מאכל
לבהמתו?

מנין שאסור לאדם שיאכל קודם שיתן מאכל לבהמתו?

דברים יא, טו וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשֹׁדֶךְ לְבִהֶמְתְּךָ וְאָכְלָתָּ וְשִׁבְעָתָּ

"לבהמתך" ואחרי כן "ואכלת ושבעת".

ברכות מ:א דאמר רב יהודה אמר רב אסור לאדם שיאכל קודם שיתן
מאכל לבהמתו שנא' (**דברים יא, טו**) ונתתי עשב בשדך
לבהמתך והדר ואכלת ושבעת

האילן שאכל ממנו אדם הראשון, רבי מאיר אומר
גפן היה, רבי נחמיה אומר תאנה היתה, שנאמר...

האילן שאכל ממנו אדם הראשון, רבי מאיר אומר גפן היה, רבי נחמיה אומר תאנה היתה, שנאמר...

בראשית ט, כא וַיֵּשֶׁת מִן הַיֵּין וַיִּשְׁכַּר וַיִּתְּגַל בְּתוֹךְ אָהֳלָה
בראשית ג, ז וַתִּפְקַחְנָה עֵינֵי שְׁנֵיהֶם וַיֵּדְעוּ כִּי עֵרְמָם הֵם וַיִּתְּפְרוּ
עַל הַתְּאֵנָה וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם חֲגֹלֶת

ברכות מ:א אילן שאכל ממנו אדם הראשון רבי מאיר אומר גפן
היה שאין לך דבר שמביא יללה על האדם אלא יין
שנאמר (בראשית ט, כא) וישת מן היין וישכר רבי נחמיה
אומר תאנה היתה שבדבר שנתקלקלו בו נתקנו שנאמר
(בראשית ג, ז) ויתפרו עלה תאנה ר"י אומר חטה היתה
שאין התינוק יודע לקרות אבא ואמא עד שיטעום טעם
דגן

מנין לפי רבי יוחנן, שכל ברכה שאין בה שם מלכות,
אינה ברכה?

מנין לפי רבי יוחנן, שכל ברכה שאין בה שם מלכות, אינה ברכה?

דברים כו, יג וְאָמַרְתָּ לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּעֶרְתִּי הַקֹּדֶשׁ מִן הַבַּיִת וְגַם
נָתַתִּיו לְלוֹי וְלִגֵּר לִיתוֹם וְלֹאֲלֻמָּנָה כָּכָל מִצְוַתְךָ אֲשֶׁר
צִוִּיתִנִּי לֹא עֲבַרְתִּי מִמִּצְוֹתֶיךָ וְלֹא שָׁכַחְתִּי

"ולא שכחתי" - להזכיר שם ומלכות.

ברכות מ:ב אמר רב כל ברכה שאין בה הזכרת השם אינה ברכה ורבי
יוחנן אמר כל ברכה שאין בה מלכות אינה ברכה אמר
אביי כוותיה דרב מסתברא דתניא (**דברים כו, יג**) לא
עברתי ממצותיך ולא שכחתי לא עברתי מלברכך ולא
שכחתי מלהזכיר שמך עליו ואילו מלכות לא קתני ור'
יוחנן תני ולא שכחתי מלהזכיר שמך ומלכותך עליו

בשבעת המינים כל המוקדם בפסוק זה, מוקדם
לברכה, שנאמר...

בשבעת המינים כל המוקדם בפסוק זה, מוקדם לברכה, שנאמר...

דברים ח, ח אֶרֶץ חֲטָה וְשַׁעֲרָה וְגִפֶּן וּתְאֵנָה וְרִמּוֹן. אֶרֶץ זֵית שָׁמֶן וְדִבְשׁ

מה שקרוב יותר לארץ, תחילה ולכן זית לפני שעורה.

ואיתימא רבי יצחק כל המוקדם בפסוק זה מוקדם
לברכה שנאמר (**דברים ח, ח**) ארץ חטה ושעורה וגפן
ותאנה ורמון ארץ זית שמן ודבש

ברכות
מא:א

מנין שהמארח תלמיד חכם זוכה מייד לברכה?

מנין שהמארח תלמיד חכם זוכה מייד לברכה?

בראשית ל, כז וַיֹּאמֶר אֵלָיו לָבֵן אִם נָא מְצֵאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ נַחֲשֵׁתִי
וַיְבָרְכֵנִי יְיָ בְּגִלְלָהּ

בראשית לט, ה וַיְהִי מֵאֵז הַפְּקִיד אֹתוֹ בְּבֵיתוֹ וְעַל כָּל אֲשֶׁר יֵשׁ לוֹ וַיְבָרֶךְ
יְיָ אֶת בֵּית הַמִּצְרִי בְּגִלְלַת יוֹסֵף וַיְהִי בְרֶכֶת יְיָ בְּכָל אֲשֶׁר
יֵשׁ לוֹ בְּבֵית וּבְשָׂדֶה

ה' ברך את בית לבן בגלל יעקב ואת בית פוטיפר בגלל
יוסף.

ברכות מב:אאמר רב שלש תכיפות הן תכף לסמיכה שחיטה תכף
לגאולה תפלה תכף לנטילת ידים ברכה אמר אביי אף
אנו נאמר תכף לתלמידי חכמים ברכה שנאמר (**בראשית**
ל, כז) ויברכני ה' בגללך איבעית אימא מהכא שנאמר
(**בראשית לט, ה**) ויברך ה' את בית המצרי בגלל יוסף

מנין שמברכין על הריח?

מנין שמברכין על הריח?

תהלים קנ, ו כל הנשמה תהלל יה הללו יה

ברכות מג:ב אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב מנין שמברכין על
הריח שנאמר (**תהלים קנ, ו**) כל הנשמה תהלל יה איזהו
דבר שהנשמה נהנית ממנו ואין הגוף נהנה ממנו הוי
אומר זה הריח

מנין שעתידים בחורי ישראל שיתנו ריח טוב כלבנון?

מנין שעתידיים בחורי ישראל שיתנו ריח טוב כלבנון?

הושע יד, ז יֵלְכוּ יִנְקוּתָיו וְיִהְיֶה כְזִית הֹדוֹ וְרִיחַ לוֹ כְּלָבָנוֹן

"ילכו יונקותיו" - יתרבו בניו ויהי כזית הודם.

ברכות מג:ב אמר רב עתידיים בחורי ישראל שיתנו ריח טוב כלבנון
שנאמר (**הושע יד, ז**) ילכו יונקותיו ויהי כזית הודו וריח
לו כלבנון

מנין שכל אחד ואחד יפה לו הקב"ה אומנתו?

מנין שכל אחד ואחד יפה לו הקב"ה אומנתו?

קהלת ג, יא אֶת הַכֹּל עָשָׂה יְפֶה בְּעֵתוֹ גַּם אֶת הָעֵלֶם נָתַן בְּלִבָּם
מִבְּלִי אֲשֶׁר לֹא יִמָּצֵא הָאָדָם אֶת הַמַּעֲשֵׂה אֲשֶׁר עָשָׂה
הָאֱלֹהִים מִרֹאשׁ וְעַד סוֹף

שיהיה אוהב את אומנותו.

ברכות מג:ב ואמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב מאי דכתיב (**קהלת ג, יא**)
אֶת הַכֹּל עָשָׂה יְפֶה בְּעֵתוֹ מַלְמַד שְׂכָל אֶחָד וְאֶחָד יְפֶה
לוֹ הַקַּב"ה אומנתו בפניו

מנין שנוח לו לאדם שיפיל עצמו לתוך כבשן האש
ואל ילבין פני חברו ברבים?

מנין שנח לו לאדם שיפיל עצמו לתוך כבשן האש ואל ילבין פני חברו ברבים?

בראשית לח, כה הוא מוצאת והיא שלחה אל חמיה לאמר לאיש אשר
אלה לו אנכי הרה ותאמר הכר נא למי החתמת
והפתילים והמטה האלה

אמרה אם יודה מוטב ואם לאו, אשרף ולא אלבין פניו
ברבים.

ברכות מג:ב אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי נוח לו לאדם
שיפיל עצמו לתוך כבשן האש ואל ילבין פני חברו ברבים
מנלן מתמר שנאמר (**בראשית לח, כה**) היא מוצאת וגו'

המהלך בקומה זקופה אפילו ארבע אמות, כאילו
דוחק רגלי שכינה, שנאמר...

המהלך בקומה זקופה אפילו ארבע אמות, כאילו דוחק רגלי שכינה,
שנאמר...

ישעיהו ו, ג וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת
מְלֵא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ

שכתוב "השמים כסאי והארץ הדום רגלי" לכן נאמר
כאילו דוחק רגלי השכינה.

ברכות מג:ב ואל יהלך בקומה זקופה דאמר מר המהלך בקומה
זקופה אפילו ארבע אמות כאילו דוחק רגלי שכינה
דכתיב (**ישעיהו ו, ג**) מלא כל הארץ כבודו

לפי חכמים ענבים ותאנים ורמונים, מברך אחריהם
ברכה מעין שלוש, דכתיב...

לפי חכמים ענבים ותאנים ורמונים, מברך אחריהם ברכה מעין שלוש, דכתיב...

- דברים ח, ח** אֶרֶץ חֹטֵה וְשֹׁעֵרָה וְגִפֶּן וּתְאֵנָה וְרִמּוֹן אֶרֶץ זֵית שָׁמֶן וְדִבְשׁ
- דברים ח, ט** אֶרֶץ אֲשֶׁר לֹא בְמִסְכָּנָה תֹאכַל בָּהּ לֶחֶם לֹא תִחָסֵר כָּל בָּהּ אֶרֶץ אֲשֶׁר אֲבִנֶיהָ בְּרִזָּל וּמִהֲרָרֶיהָ תִּחְצַב נְחֹשֶׁת
- דברים ח, י** וְאָכַלְתָּ וְשִׁבַּעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ עַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר נָתַן לָךְ

לפי חכמים פסוק ט מופיע באמצע, משמעו שרק על הלחם מברך ברכת המזון ולכן על שבעת המינים מברך ברכה מעין שלוש.

ברכות מד:א אכל ענבים ותאנים ורמונים מברך אחריהם שלש ברכות דברי רבן גמליאל וחכ"א ברכה אחת (מעין שלש) ר"ע אומר אפי' אכל שלק והוא מזונו מברך עליו ג' ברכות השותה מים לצמאו מברך שהכל נהיה בדברו ר' טרפון אומר בורא נפשות רבות וחסרונן: גמ' מ"ט ט דר"ג דכתיב (**דברים ח, ח**) ארץ חטה ושעורה וגו' וכתוב ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם וגו' וכתוב (**דברים ח, י**) ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלהיך

שלשה שאכלו כאחת חייבין לזמן, שנאמר...

שלשה שאכלו כאחת חייבין לזמן, שנאמר...

תהלים לד, ד גִּדְלוּ לִי אֱתֵי וְנִרְוַמָּה שְׁמוֹ יַחְדָּו

אחד אומר לשנים "גדלו לה' איתי", יחד איתו זה שלושה.

ברכות

מתני: שלשה שאכלו כאחת חייבין לזמן אכל דמאי ומעשר ראשון שנטלה תרומתו מעשר שני והקדש שנפדו והשמש שאכל כזית והכותי מזמנין עליו אכל טבל ומעשר ראשון שלא נטלה תרומתו ומעשר שני והקדש שלא נפדו והשמש שאכל פחות מכזית והנכרי אין מזמנין עליו נשים ועבדים וקטנים אין מזמנין עליהן עד כמה מזמנין עד כזית ר' יהודה אומר עד כביצה: גמ' מה"מ אמר רב אסי דאמר קרא (**תהלים לד, ד**) גדלו לה' אתי ונרוממה שמו יחדו

לפי רבי אבהו שלשה שאכלו כאחת חייבין לזמן,
שנאמר...

לפי רבי אבהו שלשה שאכלו כאחת חייבין לזמן, שנאמר...

דברים לב, ג כִּי יֵשׁ יְיָ אֶקְרָא הָבוּ גִדְל לַאלֹהֵינוּ

"אקרא" - אחד, "הבו" - שנים, יחד שלושה.

ברכות רבי אבהו אמר מהכא (**דברים לב, ג**) כי שם ה' אקרא
הבו גודל לאלהינו

מנין שאין המתרגם רשאי להגביה קולו יותר מן
הקורא?

מנין שאין המתרגם רשאי להגביה קולו יותר מן הקורא?

שמות יט, יט וַיְהִי קוֹל הַשּׁוֹפָר הוֹלֵךְ וְחִזְק מְאֹד מֹשֶׁה יִדְבֹּר
וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְּקוֹל

כמו משה שלא הגביה קולו על הגבורה.

ברכות
מנין שאין המתרגם רשאי להגביה קולו יותר מן הקורא
שנאמר (**שמות יט, יט**) משה ידבר והאלהים יעננו בקול
שאין תלמוד לומר בקול ומה תלמוד לומר בקול בקולו
של משה תניא נמי הכי אין המתרגם רשאי להגביה קולו
יותר מן הקורא

מעשר ראשון שהקדים הלוי את הכהן בעוד
התבואה בשבלים, פטור מתרומה גדולה, שנאמר...

מעשר ראשון שהקדים הלוי את הכהן בעוד התבואה בשבלים, פטור מתרומה גדולה, שנאמר...

במדבר יח, כו וְאֵל הַלְוִיִּם תִּדְבֹּר וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תִקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַמַּעֲשֹׂר אֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם מֵאֲתָם בְּנַחֲלַתְכֶם וְהִרְמַתֶם מִמֶּנּוּ תְרוּמַת יְיָ מַעֲשֹׂר מִן הַמַּעֲשֹׂר

פטור מתרומה גדולה שמגיעה לכהן.

ברכות מז:א אמר ריש לקיש מעשר ראשון שהקדימו בשבלים פטור מתרומה גדולה שנאמר (**במדבר יח, כו**) והרמותם ממנו תרומת ה' מעשר מן המעשר מעשר מן המעשר אמרתי לך ולא תרומה גדולה ותרומת מעשר מן המעשר

לפי רב יהודה, כל המשחרר עבדו עובר בעשה,
שנאמר...

לפי רב יהודה, כל המשחרר עבדו עובר בעשה, שנאמר...

ויקרא כה, מו וְהִתְנַחֲלֶתֶם אֹתָם לְבָנֵיכֶם אַחֲרֵיכֶם לְרִשְׁתָּ אֶחְזָה לְעָלְמָם
בָּהֶם תַּעֲבֹדוּ וּבְאַחֲיֵכֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ בְּאָחִיו לֹא
תִרְדֶּה בּוֹ בְּפָרֶךְ

מדובר בעבד כנעני.

ברכות מז:ב מעשה ברבי אליעזר שנכנס לבית הכנסת ולא מצא
עשרה ושחרר עבדו והשלימו לעשרה שחרר אין לא
שחרר לא תרי אצטריכו שחרר חד ונפיק בחד והיכי
עביד הכי והאמר רב יהודה כל המשחרר עבדו עובר
בעשה שנאמר (**ויקרא כה, מו**) לעולם בהם תעבודו לדבר
מצוה שאני מצוה הבאה בעבירה היא מצוה דרבים שאני

מנין שברכת המזון מן התורה?

מנין שברכת המזון מן התורה?

דברים ח, י וְאָכַלְתָּ וְשִׁבַּעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ עַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה
אֲשֶׁר נָתַן לָךְ

ברכות מח: בתנו רבנן מנין לברכת המזון מן התורה שנאמר **(דברים**
ת, י) ואכלת ושבעת וברכת זו ברכת הזן את ה' אלהיך זו
ברכת הזמון על הארץ זו ברכת הארץ הטובה זו בונה
ירושלים

לברכת הארץ הטובה בברכת המזון, רמז בתורה,
שנאמר...

לברכת הארץ הטובה בברכת המזון, רמז בתורה, שנאמר...

דברים ג, כה אֶעֱבְרָה נָא וְאֶרְאֶה אֶת הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר בְּעֶבֶר
הַיַּרְדֵּן הַהוּא הַטּוֹב הַזֶּה וְהַלְבִּנוֹן

תפילת משה להכנס לארץ ישראל.

ברכות מח: בוכן הוא אומר (**דברים ג, כה**) ההר הטוב הזה והלבנון
אשר נתן לך זו הטוב והמטיב

מנין שיש רמז לברכה ראשונה על הלחם בתורה?

מנין שיש רמז לברכה ראשונה על הלחם בתורה?

שמות כג, כה וְעִבַּדְתֶּם אֶת יְיָ אֱלֹהֵיכֶם וּבֵרַךְ אֶת לַחֲמֶךָ וְאֶת מִימֶיךָ
וְהִסֵּרְתִּי מִחֶלְהָ מִקֶּרְבְּךָ

ברכות מח: בההר הטוב הזה והלבנון הטוב והמטיב ביבנה תקנוה אין
לי אלא לאחריו לפניו מנין תלמוד לומר אשר נתן לך
משנתן לך רבי יצחק אומר אינו צריך הרי הוא אומר
(**שמות כג, כה**) וברך את לחמך ואת מימך אל תקרי
ובירך אלא וברך ואימתי קרוי לחם קודם שיאכלנו

מנין שמברכין ברכת התורה לאחר שעולים לתורה?

מנין שמברכין ברכת התורה לאחר שעולים לתורה?

'חיי שעה' - מזון, 'חיי עולם הבא' - קריאה בתורה.

ברכות מח:בואין לי אלא ברכת המזון ברכת התורה מנין אמר ר'
ישמעאל ק"ו על חיי שעה מברך על חיי עוה"ב לא כ"ש

קל וחומר

מנין שיש חיוב לברך על לימוד תורה?

מנין שיש חיוב לברך על לימוד תורה?

דברים ח, י וְאָכַלְתָּ וְשָׂבַעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ עַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה
 אֲשֶׁר נָתַן לָךְ
שמות כד, יב וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה עֲלֵה אֵלַי הַהֶרֶה וְהִיָּה שְׁם וְאַתָּנָה
 לָךְ אֶת לַחַת הָאֵבֶן וְהַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה אֲשֶׁר כָּתַבְתִּי
 לְהוֹרֹתָם

בברכת המזון כתוב "וברכת" ומגזירה שווה לומדים שגם

על לימוד תורה (הפסוק השני) צריך לברך.

ברכות מח: ברבי ישמעאל אומר משום רבי ישמעאל אינו צריך הרי
 הוא אומר (**דברים ח, י**) על הארץ הטובה אשר נתן לך
 ולהלן הוא אומר (**שמות כד, יב**) ואתנה לך את לחות
 האבן והתורה והמצוה וגו'

גזירה
שוה

מנין שכשם שמברך על הטובה כך מברך על הרעה?

מנין שכשם שמברך על הטובה כך מברך על הרעה?

דברים ח, י ואכלת ושבעת וברכת את יי אלהיך על הארץ הטבה
אשר נתן לך
דברים כו, יא ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך יי אלהיך ולביתך
אתה והלוי והגר אשר בקרבך

ברכות מח:בר"מ אומר ומנין שכשם שמברך על הטובה כך מברך על
הרעה ת"ל אשר נתן לך ה' אלהיך דיינך בכל דין שדנך בין
מדה טובה ובין מדה פורענות

מנין שטובה זו תורה?

מנין שטובה זו תורה?

משלי ד, ב כִּי לֶקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם תּוֹרַתִי אֶל תַּעֲזְבוּ

ברכות מח: בטובה הטובה טובה זו תורה וכן הוא אומר (**משלי ד, ב**)
כי לקח טוב נתתי לכם הטובה זו בנין ירושלים

לפי רב נחמן, אפילו פתח ברחם על ישראל חותם
בבונה ירושלים, שנאמר...

לפי רב נחמן, אפילו פתח ברחם על ישראל חותם בבונה ירושלים,
שנאמר...

תהלים קמז, ב בונה ירושלים יי נדחי ישראל יכנס

בנין ירושלים, וקיבוץ גלויות ענין אחד הוא.

ורב נחמן אמר אפילו פתח ברחם על ישראל חותם
בבונה ירושלים משום שנאמר (**תהלים קמז, ב**) בונה
ירושלים ה' נדחי ישראל יכנס אימתי בונה ירושלים ה'
בזמן שנדחי ישראל יכנס

ברכות
מט:א

ברכת הזימון משתנה לפי מספר המברכין, שנאמר...

ברכת הזימון משתנה לפי מספר המברכין, שנאמר...

תהלים סח, כז בְּמִקְהֵלוֹת בָּרְכוּ אֱלֹהִים יְיָ מִמְּקוֹר יִשְׂרָאֵל

שלושה, מנין וכו'

ברכות מט:בר' יוסי הגלילי אומר לפי רוב הקהל הם מברכים שנאמר
(**תהלים סח, כז**) בְּמִקְהֵלוֹת בָּרְכוּ אֱלֹהִים ה' מִמְּקוֹר
ישראל

כל המברך על כוס מלא, נותנין לו נחלה בלי מצרים,
שנאמר...

כל המברך על כוס מלא, נותנין לו נחלה בלי מצרים, שנאמר...

דברים לג, כג וּלְנִפְתָּלִי אָמַר נִפְתָּלִי שִׁבְעַת רָצוֹן וּמָלֵא בִרְכָתְךָ יְיָ יָם
וְדָרוֹם יִרְשָׁה

"ים ודרום ירשה" - נחלה בלי מצרים.

ברכות נא:א"ר יוחנן כל המברך על כוס מלא נותנין לו נחלה בלי
מצרים שנאמר (**דברים לג, כג**) ומלא ברכת ה' ים ודרום
ירשה

מנין שנוטלו (כלי לנטילת ידים) בשתי ידיו?

מנין שנוטלו (כלי לנטילת ידים) בשתי ידיו?

תהלים קלד, ב שְׂאוּ יְדֵיכֶם קֹדֶשׁ וּבָרְכוּ אֶת יְיָ

ברכות נא: א רב אסי פריס סודרא על רשיה נוטלו בשתי ידיו א"ר
חיננא בר פפא מאי קראה (**תהלים קלד, ב**) שאו ידיכם
קדש וברכו את ה' ונותנו לימין

מנין שאין פרי בטנה של אשה מתברך אלא מפרי
בטנו של איש?

מנין שאין פרי בטנה של אשה מתברך אלא מפרי בטנו של איש?

דברים ז, יג וְאֶהְבֶּךָ וְיִבְרַכְךָ וְהִרְבֶּךָ וְיִבְרַךְ פְּרִי בֶטֶןךָ וּפְרִי אֲדָמָתְךָ
דָּגְנְךָ וְתִירְשֶׁךָ וְיִצְהָרְךָ שֶׁגֶר אֶלְפִיךָ וְעִשְׂתֶּרֶת צֹאנְךָ עַל
הָאָדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְתֶּיךָ לָתֵת לָךְ

"וברך פרי בטנך" - אם הבעל שותה מכוס של ברכה

האשה מתברכת בפרי בטן.

ברכות נא:ב אין פרי בטנה של אשה מתברך אלא מפרי בטנו של איש
שנאמר (**דברים ז, יג**) וברך פרי בטנך פרי בטנה לא נאמר
אלא פרי בטנך

לפי בית הלל אם היו יושבין בבית המדרש והביאו
אור לפניהם, אחד מברך לכולן, משום שנאמר...

לפי בית הלל אם היו יושבין בבית המדרש והביאו אור לפניהם, אחד מברך לכולן, משום שנאמר...

משלי יד, כח **בְּרֹב עִם הַדֶּרֶת מֶלֶךְ וּבְאֶפֶס לֹאם מִחֲתַת רֶזֶן**

"בְּרֹב עִם הַדֶּרֶת מֶלֶךְ" - מלכו של עולם.

ברכות נג:א ת"ר היו יושבין בבית המדרש והביאו אור לפניהם בש"א כל אחד ואחד מברך לעצמו ובה"א אחד מברך לכולן משום שנאמר (**משלי יד, כח**) ברוב עם הדרת מלך

מנין שכנסת ישראל נמשלה ליונה?

מנין שכנסת ישראל נמשלה ליונה?

תהלים סח, יד אם תִּשְׁכְּבוּ בֵּין שְׁפָתַיִם כְּנָפֵי יוֹנָה נֶחֱפָה בַּכֶּסֶף
וְאַבְרוֹתֶיהָ בִּירְקָק חָרוּץ

ברכות נג:ב ומאי שנא יונה דמתילי כנסת ישראל ליונה דכתיב
(**תהלים סח, יד**) כנפי יונה נחפה בכסף ואברותיה
בירקרק חרוץ מה יונה אינה ניצולת אלא בכנפיה אף
ישראל אינן ניצולין אלא במצות

והייתם קדושים אלו מים אחרונים, מאיזה פסוק
לומדים מים ראשונים?

והייתם קדושים אלו מים אחרונים, מאיזה פסוק לומדים מים ראשונים?

ויקרא כ, ז **והתקדשתם והייתם קדשים כי אני יי אלהיכם**

ברכות נגב: **(ויקרא כ, ז)** והתקדשתם אלו מים ראשונים והייתם קדושים אלו מים אחרונים כי קדוש זה שמן אני יי' אלהיכם זו ברכה

מנין שחייב אדם לברך על הרעה, כשם שמברך על
הטובה?

מנין שחייב אדם לברך על הרעה, כשם שמברך על הטובה?

דברים ו, ה וְאַהֲבַת אֵת יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לִבְבְּךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל מְאֹדְךָ

ברכות נד: א חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה
שנאמר (**דברים ו, ה**) ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך וגו'
בכל לבבך בשני יצריך ביצר טוב וביצר הרע ובכל נפשך
אפילו הוא נוטל את נפשך ובכל מאדך בכל ממונך ד"א
בכל מאדך בכל מדה ומדה שהוא מודד לך הוי מודה לו

התקינו שיהא אדם שואל את שלום חברו בשם,
שנאמר...

התקינו שיהא אדם שואל את שלום חברו בשם, שנאמר...

רות ב, ד וְהָיָה בְעֵז בָּא מִבֵּית לֶחֶם וַיֹּאמֶר לְקוֹצְרִים יְיָ עִמָּכֶם
וַיֹּאמְרוּ לוֹ יְבָרְכֶךָ יְיָ

שופטים ו, יב וַיֵּרָא אֵלָיו מֶלֶאךָ יְיָ וַיֹּאמֶר אֵלָיו יְיָ עִמָּךְ גִּבּוֹר הַחַיִּל

'בשם' - בשם ה' ואין בזה זלזול בכבוד המקום.

ברכות נד:א והתקינו שיהא אדם שואל את שלום חברו בשם שנאמר
(**רות ב, ד**) וְהָיָה בְעֵז בָּא מִבֵּית לֶחֶם וַיֹּאמֶר לְקוֹצְרִים ה'
עמכם ויאמרו לו יברכה ה' ואומר (**שופטים ו, יב**) ה' עמך
גבור החיל

מנין שמותר לשאול שלום חבירו בשם ה', על אף
שלכאורה נראה אסור?

מנין שמותר לשאול שלום חבירו בשם ה', על אף שלכאורה נראה
אסור?

תהלים קיט, **עַתָּה לַעֲשׂוֹת לִי הַפְּרוֹ תוֹרָתְךָ**
קכו

לעיתים מותר להפר תורה כדי לעשות רצון ה', ורצון ה'
להרבות שלום.

ברכות נד:א (תהלים קיט, קכו) עת לעשות לה' הפרו תורתך רבי נתן
אומר הפרו תורתך משום עת לעשות לה'

הרואה מקום שנעשו בו נסים לישראל, אומר ברוך
שעשה נסים לאבותינו במקום הזה, שנאמר...

הרואה מקום שנעשו בו נסים לישראל, אומר ברוך שעשה נסים
לאבותינו במקום הזה, שנאמר...

שמות יח, י וַיֹּאמֶר יִתְרוֹ בְּרוּךְ יְיָ אֲשֶׁר הִצִּיל אֶתְכֶם מִיַּד מִצְרַיִם
וּמִיַּד פַּרְעֹה אֲשֶׁר הִצִּיל אֶת הָעָם מִתַּחַת יַד מִצְרַיִם

ברכות נד:א מנא הני מילי אמר רבי יוחנן דאמר קרא (**שמות יח, י**)
ויאמר יתרו ברוך ה' אשר הציל וגו'

מנין שאפילו בשעת כעסו, הקב"ה זוכר את
הצדיקים?

מנין שאפילו בשעת כעסו, הקב"ה זוכר את הצדיקים?

בראשית יט, כט וַיְהִי בִשְׁחַת אֱלֹהִים אֶת עָרֵי הַכָּפָר וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת אַבְרָהָם וַיִּשְׁלַח אֶת לוֹט מֵתוֹךְ הַהִפְכָּה בְּהִפָּךְ אֶת הָעָרִים אֲשֶׁר יָשַׁב בָּהֶן לוֹט

ברכות נד:ב ועל לוט אומר ברוך זוכר את הצדיקים א"ר יוחנן אפילו בשעת כעסו של הקב"ה זוכר את הצדיקים שנאמר (**בראשית יט, כט**) ויהי בשחת אלהים את ערי הככר ויזכור אלהים את אברהם וישלח את לוט מתוך ההפכה

מנין שיורדי הים צריכים לברך ברכת הגומל?

מנין שיורדי הים צריכים לברך ברכת הגומל?

תהלים קז, כג יוֹרְדֵי הַיָּם בְּאֲנִיּוֹת עָשִׂי מְלָאכָה בַּמַּיִם רַבִּים

ברכות נד:ב אמר רב יהודה אמר רב ארבעה צריכין להודות יורדי הים הולכי מדברות ומי שהיה חולה ונתרפא ומי שהיה חבוש בבית האסורים ויצא יורדי הים מנלן דכתיב **(תהלים קז, כג)** יורדי הים באניות וגו'

מנין שהולכי מדבריות צריכים לברך ברכת הגומל?

מנין שהולכי מדבריות צריכים לברך ברכת הגומל?

תהלים קז, ד תָּעוּ בַּמִּדְבָּר בִּישִׁימוֹן דֶּרֶךְ עִיר מוֹשֵׁב לֹא מֵצָאוּ

ברכות נד:ב הולכי מדברות מנלן דכתיב תעו במדבר בישימון דרך עיר
מושב לא מצאו ויצעקו אל ה' וידריכם בדרך ישרה

מנין שחולה שנתרפא צריך לברך ברכת הגומל?

מנין שחולה שנתרפא צריך לברך ברכת הגומל?

תהלים קז, יז אֱוֹלִים מִדֶּרֶךְ פֶּשַׁע וּמַעֲוֹתֵיהֶם יִתְּעֲנוּ

אוילים שחטאו ונעשו חולים, שהרי אין ייסורין בלי עון.

ברכות נד:ב מי שחלה ונתרפא דכתיב אוילים מדרך פשעם
ומעונותיהם יתענו כל אוכל תתעב נפשם וגו' ויזעקו אל
ה' בצר להם

מנין שמי שיצא מבית האסורים, צריך לברך ברכת
הגומל?

מנין שמי שיצא מבית האסורים, צריך לברך ברכת הגומל?

תהלים קז, י יֹשְׁבֵי חֶשֶׁךְ וְצַלְמוֹת אֲסִירִי עֲנִי וּבְרָזָל

וכתוב אחרי כל אחד מאלה שצריכים לברך הגומל, "יודו
לה' חסדו ונפלאותיו לבני אדם" מכאן שהם צריכים
להודות לה'.

ברכות נד:ב מי שהיה חבוש בבית האסורין מנלן דכתיב יושבי חשך
וצלמות וגומר כי המרו אמרי אל וגו' ואומר ויכנע בעמל
לבם וגו' ואומר ויזעקו אל ה' בצר להם ואומר יוציאם
מחשך וצלמות

מנין שצריך לברך ברכת הגומל בעשרה?

מנין שצריך לברך ברכת הגומל בעשרה?

תהלים קז, לב וירממוהו בקהל עם ובמושב זקנים יהללוהו

"בקהל עם" - עשרה.

ברכות נד:ב מאי מברך אמר רב יהודה ברוך גומל חסדים טובים אביי
אמר וצריך לאודוויי קמי עשרה דכתיב (**תהלים קז, לב**)
וירוממוהו בקהל עם

כל זמן שבהמ"ק קיים מזבח מכפר על ישראל
ועכשיו שלחנו של אדם מכפר עליו, שנאמר...

כל זמן שבהמ"ק קיים מזבח מכפר על ישראל ועכשיו שלחנו של
אדם מכפר עליו, שנאמר...

יחזקאל מא, **כב** יחזקאל מא, כב
הַמִּזְבֵּחַ עֵץ שְׁלוֹשׁ אַמּוֹת גְּבוּהַ וְאָרְכוֹ שְׁתֵּים אַמּוֹת
וּמִקְצְעוֹתָיו לוֹ וְאָרְכוֹ וְקִירָתוֹ עֵץ וַיְדַבֵּר אֵלַי זֶה
הַשִּׁלְחָן אֲשֶׁר לִפְנֵי יְיָ

שולחן שאוכלים ומברכים עליו, דומה למזבח שמקריבים
עליו קורבנות.

ברכות נה:א (יחזקאל מא, כב) המזבח עץ שלש אמות גבוה וכתוב
(יחזקאל מא, כב) וידבר אלי זה השלחן אשר לפני ה'
פתח במזבח וסיים בשלחן ר' יוחנן ור' אלעזר דאמרי
תרוייהו כל זמן שבהמ"ק קיים מזבח מכפר על ישראל
ועכשיו שלחנו של אדם מכפר עליו

מנין שמי שנותנין לו ספר תורה לקרות ואינו קורא,
מתקצרין ימיו?

מנין שמי שנותנין לו ספר תורה לקרות ואינו קורא, מתקצרין ימיו?

דברים ל, כ לְאַהֲבָה אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ לְשִׁמְעַ בְּקֻלּוֹ וּלְדַבֵּק בּוֹ כִּי הוּא חַיִּיךָ וְאוֹרְךָ יָמֶיךָ לְשֵׁבֶת עַל הָאָדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְיָ לְאַבְתֶּיךָ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לֵתֵת לָהֶם

על התורה נאמר "כי הוא חיך ואורך ימך" מכאן שאם מסרב לעלות לתורה אינו זוכה לאורך ימים.

ברכות נה:א שלשה דברים מקצרים ימיו ושנותיו של אדם מי שנותנין לו ס"ת לקרות ואינו קורא כוס של ברכה לברך ואינו מברך והמנהיג עצמו ברבנות ס"ת לקרות ואינו קורא דכתיב (**דברים ל, כ**) כי הוא חיך ואורך ימך כוס של ברכה לברך ואינו מברך דכתיב (**בראשית יב, ג**) ואברכה מברכך והמנהיג עצמו ברבנות דא"ר חמא בר חנינא מפני מה מת יוסף קודם לאחיו מפני שהנהיג עצמו ברבנות

שלשה צריכים רחמים מלך טוב, שנה טובה וחלום
טוב, שנאמר...

שלשה צריכים רחמים מלך טוב, שנה טובה וחלום טוב, שנאמר...

משלי כא, א פִּלְגִי מִים לֵב מֶלֶךְ בֵּיד יְיָ עַל כָּל אֲשֶׁר יַחְפֹּץ יִטְנוּ
דברים יא, יב אֶרֶץ אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהֶיךָ דִּרְשׁ אֶתָּה תִּמְיֹד עֵינֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ
בָּה מִרְשִׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרִית שָׁנָה

ישעיהו לח, טז יְיָ עָלֵיהֶם יַחֲיוּ וּלְכֹל בָּהֶן חַיֵּי רוּחִי וְתַחֲלִימֵנִי וְהַחֲיֵנִי

"פלגי מים לב מלך ביד ה' " - כמו שביד האדם להטות
פלגי מים להשקות שדהו כך לב מלך ביד ה' לעשות רצון
ה' ולכן צריך רחמים. "עיני ה' אלוקיך בה" - ארץ ישראל
שלא כשאר הארצות, צריכה רחמים, כי ה' מוריד בה
גשם כשישראל ראויים לכך.

ברכות נה:א שלשה צריכים רחמים מלך טוב שנה טובה וחלום טוב
מלך טוב דכתיב (משלי כא, א) פלגי מים לב מלך ביד ה'
שנה טובה דכתיב (דברים יא, יב) תמיד עיני ה' אלהיך
בה מראשית השנה ועד אחרית שנה חלום טוב דכתיב
(ישעיהו לח, טז) ותחלימני ותחייני

מנין שבצלאל היה הגון ומקובל על ישראל?

מנין שבצלאל היה הגון ומקובל על ישראל?

שמות לה, ל וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רְאוּ קָרָא יְיָ בְּשֵׁם בְּצַלְאֵל
בֶּן אוּרִי בֶן חוּר לְמִטָּה יְהוּדָה

ברכות נה:א (**שמות לה, ל**) ראו קרא ה' בשם בצלאל אמר לו הקדוש
ברוך הוא למשה משה הגון עליך בצלאל אמר לו רבונו
של עולם אם לפניך הגון לפני לא כל שכן אמר לו אף על
פי כן לך אמור להם הלך ואמר להם לישראל הגון עליכם
בצלאל אמרו לו אם לפני הקדוש ברוך הוא ולפניך הוא
הגון לפנינו לא כל שכן

קל וחומר

מי שנותנין לו כוס של ברכה לברך ואינו מברך,
מתקצרין ימיו, שנאמר...

מי שנותנין לו כוס של ברכה לברך ואינו מברך, מתקצרין ימיו,
שנאמר...

בראשית יב, ג **וְאַבְרָמָה מְבָרְכִיךָ וּמְקַלְלֶיךָ אָאֵר וְנִבְרָכְךָ בְּךָ כָּל מְשֻׁפָּחַת הָאָדָמָה**

דברים ל, כ **לְאַהֲבָה אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ לְשִׁמְעַ בְּקֻלּוֹ וּלְדַבְּקָהּ בּוֹ כִּי הוּא חַיִּיךָ וְאֶרֶץ יְמֶיךָ לְשֵׁבֶת עַל הָאָדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְיָ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לָתֵת לָהֶם**

ברכות נה:א שלשה דברים מקצרים ימיו ושנותיו של אדם מי שנותנין לו ס"ת לקרות ואינו קורא כוס של ברכה לברך ואינו מברך והמנהיג עצמו ברבנות ס"ת לקרות ואינו קורא דכתיב (**דברים ל, כ**) כי הוא חייך ואורך ימך כוס של ברכה לברך ואינו מברך דכתיב (**בראשית יב, ג**) ואברהם מברכיך

מנין שחלום טוב צריך רחמים לפני ה'?

מנין שחלום טוב צריך רחמים לפני ה'?

ישעיהו לח, טז יְיָ עָלֵיהֶם יַחֲיוּ וּלְכָל בָּהֶן חַיֵּי רוּחִי וְתַחֲלִימֵנִי וְהַחֲיֵנִי

"ותחלימני" - ה' מביא לו החלום לכן צריך רחמים שיהיה

חלום טוב.

ברכות נה:א חלום טוב דכתיב (**ישעיהו לח, טז**) ותחלימני ותחייני

שלשה דברים מכריז עליהם הקב"ה בעצמו ואלו הן,
רעב ושובע ופרנס טוב, שנאמר...

שלשה דברים מכריז עליהם הקב"ה בעצמו ואלו הן, רעב ושובע
ופרנס טוב, שנאמר...

מלכים ב ח, א וְאֵלִישָׁע דִּבֶּר אֶל הָאִשָּׁה אֲשֶׁר הִחְיָה אֶת בְּנָהּ לֵאמֹר
קוּמִי וּלְכִי אֶת וּבֵיתְךָ וְגוּרֵי בְּאֶשֶׁר תִּגּוּרִי כִּי קָרָא יְיָ
לְרָעֵב וְגַם בָּא אֶל הָאָרֶץ שֶׁבַע שָׁנִים
יחזקאל לו, כט וְהוֹשַׁעְתִּי אֶתְכֶם מִכָּל טְמְאוֹתֵיכֶם וְקִרְאתִי אֶל הַדָּגָן
וְהִרְבֵּיתִי אֹתוֹ וְלֹא אֶתֵּן עֲלֵיכֶם רָעֵב
שמות לא, ב רְאֵה קִרְאתִי בְשֵׁם בְּצִלָּאֵל בֶּן אוּרִי בֶן חוּר לְמַטֵּה
יְהוּדָה

ברכות נה:א שלשה דברים מכריז עליהם הקב"ה בעצמו ואלו הן רעב
ושובע ופרנס טוב רעב דכתיב (**מלכים ב ח, א**) כי קרא ה'
לרעב וגו' שובע דכתיב (**יחזקאל לו, כט**) וקראתי אל
הדגן והרביתי אותו פרנס טוב דכתיב (**שמות לא, ב**)
ויאמר ה' אל משה לאמר ראה קראתי בשם בצלאל

יודע היה בצלאל לצרף אותיות שנבראו בהן שמים
וארץ, שנאמר...

יודע היה בצלאל לצרף אותיות שנבראו בהן שמים וארץ, שנאמר...
שמות לה, לא וַיִּמְלֵא אֹתוֹ רוּחַ אֱלֹהִים בְּחָכְמָה וּבְדַעַת וּבְכָל
מְלָאכָה
משלי ג, יט יִי בְּחָכְמָה יָסֵד אֶרֶץ כּוֹנֵן שָׁמַיִם בְּתַבּוּנָה
פסוק ראשון - בצלאל, פסוק שני - בריאת שמים וארץ,
שניהם בחכמה ותבונה.

ברכות נה:א אמר רב יודע היה בצלאל לצרף אותיות שנבראו בהן
שמים וארץ כתיב הכא (**שמות לה, לא**) וימלא אותו רוח
אלהים בחכמה ובתבונה ובדעת וכתיב התם (**משלי ג, יט**)
ה' בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה

חלום אף על פי שמקצתו מתקיים, כולו אינו
מתקיים, שנאמר...

חלום אף על פי שמקצתו מתקיים, כולו אינו מתקיים, שנאמר...

בראשית לז, ט וַיַּחְלֹם עוֹד חֵלֹם אַחֵר וַיִּסְפֹּר אֹתוֹ לְאָחִיו וַיֹּאמֶר הִנֵּה
חֲלַמְתִּי חֵלֹם עוֹד וְהִנֵּה הַשֶּׁמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ וְאַחַד עָשָׂר
כּוֹכָבִים מִשְׁתַּחֲוִים לִי

השמש והירח שאלה הם אביו ואמו לא התקיים, כי לא
השתחוו לפניו.

ברכות נה:א אלא אמר ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יוחי כשם שאי
אפשר לבר בלא תבן כך אי אפשר לחלום בלא דברים
בטלים אמר ר' ברכיה חלום אף על פי שמקצתו מתקיים
כולו אינו מתקיים מנא לן מיוסף דכתיב (**בראשית לז, ט**)
והנה השמש והירח וגומר

אין מעמידין פרנס על הצבור אלא אם כן נמלכים
בצבור, שנאמר...

אין מעמידין פרנס על הצבור אלא אם כן נמלכים בצבור, שנאמר...

שמות לה, ל וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רְאוּ קָרָא יְיָ בְּשֵׁם בְּצַלָּא
בֶּן אוּרִי בֶן חוּר לְמִטָּה יְהוּדָה

"ויאמר משה אל בני ישראל" - נמלכים בציבור.

ברכות נה:א אמר רבי יצחק אין מעמידין פרנס על הצבור אלא אם כן
נמלכים בצבור שנא' (**שמות לה, ל**) ראו קרא ה' בשם
בצלאל אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה משה הגון עליך
בצלאל אמר לו רבונו של עולם אם לפניך הגון לפני לא
כל שכן אמר לו אף על פי כן לך אמור להם הלך ואמר
להם לישראל הגון עליכם בצלאל אמרו לו אם לפני
הקדוש ברוך הוא ולפניך הוא הגון לפנינו לא כל שכן

מנין שזרעו של יוסף אין עין הרע שולטת בהם?

מנין שזרעו של יוסף אין עין הרע שולטת בהם?

בראשית מט, כב בֶּן פֶּרֶת יוֹסֵף בֶּן פֶּרֶת עָלֵי עֵינַי בְּנוֹת צַעֲדָה עָלֵי שׁוּר

בראשית מח, טז הַמִּלֶּאכָה הַגָּאֵל אֶתִּי מִכָּל רָע יִבְרַךְ אֶת הַנְּעָרִים וַיִּקְרָא
בָּהֶם שְׁמֵי וְשֵׁם אֲבֹתֵי אֲבֹרָהֶם וַיִּצְחַק וַיִּדְגּוּ לְרֹב בְּקֶרֶב
הָאָרֶץ

ברכות נה:ב פלוני בר פלוני מזרעא דיוסף קאתינא דלא שלטא ביה
עינא בישא שנאמר (**בראשית מט, כב**) בן פורת יוסף בן
פורת עלי עין וגו' אל תקרי עלי עין אלא עולי עין ר' יוסי
בר' חנינא אמר מהכא (**בראשית מח, טז**) וידגו לרוב
בקרב הארץ מה דגים שבים מים מכסים עליהם ואין עין
רעה שולטת בהם אף זרעו של יוסף אין עין רעה שולטת
בהם

האם לחלומות יש משמעות?

האם לחלומות יש משמעות?

זכריה י, ב כִּי הִתְרַפִּים דְּבָרוּ אֶן וְהַקּוֹסְמִים חָזוּ שֶׁקֶר וְחִלּוּמֹת
הַשּׁוֹא יִדְבְּרוּ הֶבֶל יִנְחֲמוֹן עַל כֵּן נָסְעוּ כְּמוֹ צֶאֱן יַעֲנוּ כִּי
אֵין רָעָה
במדבר יב, ו וַיֹּאמֶר שָׁמְעוּ נָא דְבָרִי אִם יִהְיֶה נְבִיאָכֶם יִי בְּמִרְאָה
אֵלָיו אֶתְּוֹדַע בְּחִלּוֹם אֲדַבֵּר בּוֹ

"חלומות השווא ידברו", חלומות שווא, "בחלום אדבר
בו" - נבואה.

ברכות נה:ב שמואל כי הוה חזי חלמא בישא אמר (**זכריה י, ב**)
וחלומות השוא ידברו כי הוה חזי חלמא טבא אמר וכי
החלומות השוא ידברו והכתיב (**במדבר יב, ו**) בחלום
אדבר בו רבא רמי כתיב בחלום אדבר בו וכתיב וחלומות
השוא ידברו לא קשיא כאן ע"י מלאך כאן ע"י שד

כשם שדגים שבים, מים מכסין עליהם ואין עין הרע
שולטת בהם, אף זרעו של יוסף אין עין הרע שולטת
בהם, שנאמר...

כשם שדגים שבים, מים מכסין עליהם ואין עין הרע שולטת בהם, אף זרעו של יוסף אין עין הרע שולטת בהם, שנאמר...

בראשית מח, טז הַמֶּלֶאךָ הַגָּאֵל אֶתִּי מִכָּל רָע יְבָרֶךְ אֶת הַנְּעָרִים וַיִּקְרָא
בָּהֶם שְׁמִי וְשֵׁם אֲבֹתִי אֲבָרְהָם וַיִּצְחָק וַיִּדְגּוּ לָרֹב בְּקֶרֶב
הָאָרֶץ

הברכה למנשה ואפרים שהם זרעו של יוסף.

ברכות נה:ב ר' יוסי בר' חנינא אמר מהכא (**בראשית מח, טז**) וידגו
לרוב בקרב הארץ מה דגים שבים מים מכסים עליהם
ואין עין רעה שולטת בהם אף זרעו של יוסף אין עין
רעה שולטת בהם

לעולם יצפה אדם לחלום טוב עד כ"ב שנה,
שנאמר...

לעולם יצפה אדם לחלום טוב עד כ"ב שנה, שנאמר...

בראשית לז, ב אֱלֹהֵי תִלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף בֶּן שִׁבְעַת עָשָׂרָה שָׁנָה הָיָה רָעָה
אֶת אָחִיו בְּצֹאן וְהוּא נֶעַר אֶת בְּנֵי בְלָהָה וְאֶת בְּנֵי
זִלְפָּה נְשֵׁי אָבִיו וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת דְּבָתָם רָעָה אֶל אָבִיהֶם

בראשית מא, מו וַיּוֹסֶף בֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה בָּעֶמְדוֹ לִפְנֵי פְרֹעָה מֶלֶךְ מִצְרַיִם
וַיֵּצֵא יוֹסֵף מִלִּפְנֵי פְרֹעָה וַיַּעֲבֹר בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם

שלוש עשרה ההפרש ועוד שבע שנות השבע ושני שנות

הרעב שאז נפגש עם אחיו ונתקיים החלום שהשתחוו לו.

ברכות נה:ב א"ר לוי לעולם יצפה אדם לחלום טוב עד כ"ב שנה מנלן
מיוסף דכתיב (**בראשית לז, ב**) אלה תולדות יעקב יוסף
בן שבע עשרה שנה וגו' וכתוב (**בראשית מא, מו**) ויוסף
בן שלשים שנה בעמדו לפני פרעה וגו' מן שבסרי עד
תלתין כמה הוי תלת סרי ושב דשבעא ותרתי דכפנא הא
כ"ב

הרואה באר בחלום, רואה שלום ורואה תורה,
שנאמר...

הרואה באר בחלום, רואה שלום ורואה תורה, שנאמר...

בראשית כו, יט וַיַּחְפְּרוּ עַבְדֵי יִצְחָק בְּנַחַל וַיִּמְצְאוּ שָׁם בְּאֵר מַיִם חַיִּים
משלי ח, לה כִּי מוֹצְאֵי מַצָּא חַיִּים וַיִּפֶּק רְצוֹן מִיָּי

עבדי יצחק עשו שלום עם עבדי אבימלך ולכן 'רואה
שלום' ותורה נמשלה למים חיים לכן רואה תורה.

ברכות נו:ב אמר רבי חנינא הרואה באר בחלום רואה שלום שנאמר
(בראשית כו, יט) ויחפרו עבדי יצחק בנחל וימצאו שם
באר מים חיים רבי נתן אומר מצא תורה שנאמר (משלי
ח, לה) כי מוצאי מצא חיים וכתוב הכא באר מים חיים

גזירה
שזה

הרואה ענבים בחלום, ישכים ויאמר...

הרואה ענבים בחלום, ישכים ויאמר...

הושע ט, י **כְּעֲנָבִים בַּמִּדְבָּר מִצָּאתִי יִשְׂרָאֵל כְּבִכּוּרָה בְּתֵאֵנָה**
בִּרְאשִׁיתָהּ רָאִיתִי אֲבוֹתֵיכֶם הִמָּה בָּאוּ בַעַל פְּעוֹר
וַיִּנָּזְרוּ לַבָּשֶׁת וַיְהִיו שְׂקוּצִים כְּאַהֲבָם
דברים לב, לב **כִּי מִגִּפֶּן סֹדֶם גִּפְנִם וּמִשְׁדָּמַת עֲמֹרָה עֲנִימוּ עֲנֵבֵי רוֹשׁ**
אֲשָׁכֶלֶת מְרֹרֶת לָמוֹ

ברכות נו:ב הרואה ענבים בחלום ישכים ויאמר (**הושע ט, י**) כענבים
במדבר קודם שיקדמנו פסוק אחר (**דברים לב, לב**)
ענבימו ענבי רוש

הרואה הר בחלום, ישכים ויאמר...

הרואה הר בחלום, ישכים ויאמר...

ישעיהו נב, ז מה נֶאֱוֹר עַל הַהָרִים רִגְלֵי מִבְּשָׁר מִשְׁמִיעַ שְׁלוֹם מִבְּשָׁר
טוֹב מִשְׁמִיעַ יְשׁוּעָה אָמַר לְצִיּוֹן מֶלֶךְ אֱלֹהֶיךָ
ירמיהו ט, ט עַל הַהָרִים אֲשֶׁא בְּכִי וְנָהִי וְעַל נְאוֹת מִדְבָּר קִינָה כִּי
נִצַּתּוּ מִבְּלִי אִישׁ עֵבֶר וְלֹא שָׁמְעוּ קוֹל מִקְנֶה מִעוֹף
הַשָּׁמַיִם וְעַד בְּהֵמָה נִדְדוּ הָלָכּוּ

ברכות נו:ב הרואה הר בחלום ישכים ויאמר (**ישעיהו נב, ז**) מה נאוו
על ההרים רגלי מבשר קודם שיקדמנו פסוק אחר
(**ירמיהו ט, ט**) על ההרים אשא בכי ונהי הרואה

הרואה שופר בחלום, ישכים ויאמר...

הרואה שופר בחלום, ישכים ויאמר...

ישעיהו כז, יג וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יִתְקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל וּבָאוּ הָאֲבָדִים
בְּאֶרֶץ אֲשׁוּר וְהַנִּדְחִים בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וְהִשְׁתַּחֲוּ לַיְי
בְּהַר הַקֹּדֶשׁ בִּירוּשָׁלַם

ברכות נו:ב הרואה שופר בחלום ישכים ויאמר (**ישעיהו כז, יג**) והיה
ביום ההוא יתקע בשופר גדול

הרואה כלב בחלום, ישכים ויאמר...

הרואה כלב בחלום, ישכים ויאמר...

שמות יא, ז ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשנוי למאיש ועד
בהמה למען תדעוון אשר יפלה יי בין מצרים ובין
ישראל

ברכות נו:ב הרואה כלב בחלום ישכים ויאמר (שמות יא, ז) ולכל בני
ישראל לא יחרץ כלב לשנוי

הרואה ארי בחלום, ישכים ויאמר...

הרואה ארי בחלום, ישכים ויאמר...

עמוס ג, ח אַרְיָה שָׁאָג מִי לֹא יִירָא יְיָ יִי דְבַר מִי לֹא יִנָּבֵא

ברכות נו:ב הרואה ארי בחלום ישכים ויאמר (**עמוס ג, ח**) אריה שאג
מי לא יירא קודם

הרואה שור בחלום, ישכים ויאמר...

הרואה שור בחלום, ישכים ויאמר...

דברים לג, יז בכור שורו הדר לו וקרני ראם קרניו בהם עמים ינגח
יחדו אפסי ארץ והם רבבות אפרים והם אלפי מנשה

ברכות נו:ב הרואה שור בחלום ישכים ויאמר (**דברים לג, יז**) בכור
שורו הדר לו

הרואה חמור בחלום, יצפה לישועה, שנאמר...

הרואה חמור בחלום, יצפה לישועה, שנאמר...

זכריה ט, ט גילי מאד בת ציון הריעי בת ירושלם הנה מלכך יבוא
לך צדיק ונושע הוא עני ורכב על חמור ועל עיר בן
אתנות

חמורו של משיח.

ברכות נו:ב הרואה חמור בחלום יצפה לישועה שנאמר (**זכריה ט, ט**)
הנה מלכך יבא לך צדיק ונושע הוא עני ורכב על חמור

המניח תפילין בחלום, יצפה לגדולה, שנאמר...

המניח תפילין בחלום, יצפה לגדולה, שנאמר...

דברים כח, י וְרָאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם יְיָ נִקְרָא עָלֶיךָ וַיֵּרְאוּ מִמֶּנִּי

ברכות נז:א המניח תפילין בחלום יצפה לגדולה שנאמר (דברים כח, י) וראו כל עמי הארץ כי שם י"י נקרא עליך וגו'

הרואה גפן טעונה בחלום, אין אשתו מפלת נפלים,
שנאמר...

הרואה גפן טעונה בחלום, אין אשתו מפלת נפלים, שנאמר...

תהלים קכח, ג אֶשְׁתָּךְ כְּגֶפֶן פְּרִיָּה בִּירְכָתִי בֵּיתְךָ בְּנֶיךָ כְּשִׂתְּלִי זֵיתִים
סָבִיב לְשִׁלְחָנְךָ

"פוריה" - אינה מפלת.

ברכות נז:א הרואה גפן טעונה בחלום אין אשתו מפלת נפלים
שנאמר (**תהלים קכח, ג**) אשתך כגפן פוריה

הרואה שורקה בחלום, יצפה למשיח, שנאמר...

הרואה שורקה בחלום, יצפה למשיח, שנאמר...

בראשית מט, יא אֲסֹרֵי לִגְפָן עִירוּ וְלִשְׁרָקָה בְּנֵי אֶתְנֹו כָּבֶס בֵּינָן לְבָשׁוּ
וּבָדָם עֲנָבִים סוּתוּ

"ולשורקה בני אתונו" - רמז למלך המשיח.

ברכות נז:א שורקה יצפה למשיח שנאמר (**בראשית מט, יא**) אוסרי
לגפן עירה ולשורקה בני אתונו

הרואה רמונים בחלום, אם תלמיד חכם יצפה
לתורה, שנאמר...

הרואה רמונים בחלום, אם תלמיד חכם יצפה לתורה, שנאמר...

שיר השירים **ח, ב**
אָנֹהֶגֶךָ אָבִיִּיךָ אֶל בֵּית אִמִּי תִלְמָדְנִי אֲשַׁקֶּךָ מִיַּיִן הָרֶקֶח
מֵעֶסֶס רִמּוֹנִי

"מעסיס רימוני" - אם תלמיד חכם הוא יצפה לתורה כי
עסיס הרימון מתוק ועל התורה נאמר "מתוקים מדבש
ונופת צופים" - אם עם הארץ הוא יצפה לזכות במצוות,
שנאמר "כפלח הרימון רקתך", אפילו ריקנים שבך
מלאים מצוות כרימון.

ברכות נז:א הרואה רמונים בחלום זוטרי פרי עסקיה כרמונא רברבי
רבי עסקיה כרמונא פלגי אם ת"ח הוא יצפה לתורה
שנאמר ([שיר השירים ח, ב](#)) אשקך מיין הרקח מעסיס
רמני

הרואה רמונים בחלום, אם עם הארץ הוא יצפה
למצות, שנאמר...

הרואה רמונים בחלום, אם עם הארץ הוא יצפה למצות, שנאמר...

שיר השירים כְּחוֹט הַשָּׁנִי שִׁפְתֵיךָ וּמִדְבָּרֶיךָ נְאוּהָ כְּפֶלַח הָרִמּוֹן
ד, ג רִקְתָּךְ מִבַּעַד לְצִמְתָּךְ

ברכות נז:א ואם ע"ה הוא יצפה למצות שנאמר (**שיר השירים ד, ג**)
כפלח הרמון רקתך מאי רקתך אפילו ריקנין שבך מלאים
מצות כרמון

הרואה תמרים בחלום, תמו עונותיו, שנאמר...

הרואה תמרים בחלום, תמו עונותיו, שנאמר...

איכה ד, כב **תם עונך בת ציון לא יוסיף להגלותך פקד עונך בת**
אדום גלה על חטאתיך

ברכות נז:א הרואה תמרים בחלום תמו עונותיו שנאמר (**איכה ד, כב**)
תם עונך בת ציון

הרואה יין בחלום, יש שותהו וטוב לו ויש שותהו ורע
לו, שנאמר...

הרואה יין בחלום, יש שותהו וטוב לו ויש שותהו ורע לו, שנאמר...

תהלים קד, טו וַיֵּין יִשְׁמַח לֵב אֲנוֹשׁ לְהַצְהִיל פָּנִים מִשָּׁמֶן וּלְחֶם לֵב אֲנוֹשׁ יִסְעֶד

משלי לא, ו תָּנוּ שֹׂכֵר לְאוֹבֵד וַיֵּין לְמָרִי נֶפֶשׁ

ברכות נז:א כל מיני משקין יפין לחלום חוץ מן היין יש שותהו וטוב לו ויש שותהו ורע לו יש שותהו וטוב לו שנאמר (תהלים קד, טו) וַיֵּין יִשְׁמַח לֵב אֲנוֹשׁ ויש שותהו ורע לו שנאמר (משלי לא, ו) תָּנוּ שֹׂכֵר לְאוֹבֵד וַיֵּין לְמָרִי נֶפֶשׁ

כל מיני משקין יפין לחלום חוץ מן היין, שנאמר...

כל מיני משקין יפין לחלום חוץ מן היין, שנאמר...

משלי לא, ו תָּנוּ שֶׁכָּר לְאוֹבֵד וַיֵּין לְמַרִּי נֶפֶשׁ

ברכות נז:א תנא קמיה דרבי יוחנן כל מיני משקין יפין לחלום חוץ
מן היין יש שותהו וטוב לו ויש שותהו ורע לו יש שותהו
וטוב לו שנאמר (**תהלים קד, טו**) ויין ישמח לבב אנוש
ויש שותהו ורע לו שנאמר (**משלי לא, ו**) תנו שכר לאובד
ויין למרי נפש

מיום שחרב בית המקדש נגזרה גזירה על בתיאן של
צדיקים שיחרבו ולעתיד לבא יחזירן הקב"ה לישובן,
שנאמר...

מיום שחרב בית המקדש נגזרה גזירה על בתיהן של צדיקים שיחרבו ולעתיד לבא יחזירן הקב"ה לשוב, שנאמר...

ישעיהו ה, ט בְּאֶזְנֵי יְיָ צְבָאוֹת אִם לֹא בְּתִים רַבִּים לְשִׁמָּה יִהְיוּ
גְּדֹלִים וְטוֹבִים מֵאִין יוֹשֵׁב
תהלים קכה, א שִׁיר הַמַּעֲלוֹת הַבְּטָחִים בְּיְיָ כֹּהֵר צִיּוֹן לֹא יִמוּט לְעוֹלָם
יֵשֵׁב

"גדולים וטובים" - צדיקים, הבוטחים בה' - צדיקים,
"לעולם ישב", שהקב"ה יחזירן לשוב.

ברכות נח:ב מיום שחרב בית המקדש נגזרה גזירה על בתיהן של צדיקים שיחרבו שנאמר (**ישעיהו ה, ט**) באזני ה' צבאות אם לא בתיים רבים לשמה יהיו גדולים וטובים מאין יושב ואמר ר' יוחנן עתיד הקדוש ברוך הוא להחזירן לשוב שנאמר (**תהלים קכה, א**) שיר המעלות לדוד הבוטחים ביי' כהר ציון מה הר ציון עתיד הקדוש ברוך הוא להחזירו לשובו אף בתיהן של צדיקים עתיד הקב"ה להחזירן לשוב

מנין שאין המת משתכח מן הלב אלא לאחר שנים
עשר חדש?

מנין שאין המת משתכח מן הלב אלא לאחר שנים עשר חדש?

תהלים לא, יג נִשְׁכַּחְתִּי כְּמַת מֵלֵב הָיִיתִי כְּכֹלִי אֶבֶד

"נשכחתי כמת מלב" - כאבידה שמתייאשים ממנה

לאחר שנים עשרה חודש.

ברכות נח:ב אמר רב אין המת משתכח מן הלב אלא לאחר שנים
עשר חדש שנאמר (**תהלים לא, יג**) נשכחתי כמת מלב
הייתי ככלי אובד

לא נבראו רעמים אלא לפשוט עקמומית שבלב,
שנאמר...

לא נבראו רעמים אלא לפשוט עקמומית שבלב, שנאמר...

קהלת ג, יד ידעתי כי כל אשר יעשה האלהים הוא יהיה לעולם
עליו אין להוסיף וממנו אין לגרע והאלהים עשה
שיראו מלפניו

'לפשוט עקמומית שבלב' - ליישר המחשבות העקומות
שבלב.

ברכות נט:א אמר ר' יהושע בן לוי לא נבראו רעמים אלא לפשוט
עקמומית שבלב שנאמר (קהלת ג, יד) והאלהים עשה
שיראו מלפניו

לפי ריב"ל, הרואה את הקשת בענן צריך שיפול על
פניו, שנאמר...

לפי ריב"ל, הרואה את הקשת בענן צריך שיפול על פניו, שנאמר...

יחזקאל א, כח כְּמֵרָאָה הַקֶּשֶׁת אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּעֵנָן בַּיּוֹם הַגָּשָׁם כֵּן מֵרָאָה
הַנִּגָּה סָבִיב הוּא מֵרָאָה דְּמוֹת כְּבוֹד יְיָ וְאֵרָאָה וְאָפֹל עַל
פָּנָיו וְאֶשְׁמַע קוֹל מִדְּבָר

ברכות נט:א אמר ריב"ל הרואה את הקשת בענן צריך שיפול על פניו
שנאמר (**יחזקאל א, כח**) כמראה הקשת אשר יהיה בענן
וגו' ואראה ואפול על פני

מנין שמיום שחרב בהמ"ק, לא נראית רקיע
בטהרתה?

מנין שמיום שחרב בהמ"ק, לא נראית רקיע בטהרתה?
ישעיהו נ, ג אֱלֹבִישׁ שָׁמַיִם קְדָרוֹת וְשֶׁקֶ אֲשֵׁי כְסוּתָם

'בטהרתה' - שמים כחולים.

ברכות נט:א א"ר חסדא מיום שחרב בהמ"ק לא נראית רקיע
בטהרתה שנאמר (**ישעיהו נ, ג**) אלביש שמים קדרות
ושק אשים כסותם

איש מזריע תחלה יולדת נקבה, אשה מזרעת תחלה
יולדת זכר, שנאמר...

איש מזריע תחלה יולדת נקבה, אשה מזרעת תחלה יולדת זכר,
שנאמר...

ויקרא יב, ב דִּבֶּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִשָּׁה כִּי תִזְרִיעַ וְיָלְדָה זָכָר
וְטָמְאָה שִׁבְעַת יָמִים כִּימֵי נִדָּת דְּוֹתָהּ תִּטְמָא

"כי תזריע וילדה זכר" - אם קודם מגיע זרע האיש לרחם

ואחר כך הביצית, יולדת נקבה ואם ההיפך יולדת זכר.

ברכות ס:א והא"ר יצחק בריה דרב אמי איש מזריע תחלה יולדת
נקבה אשה מזרעת תחלה יולדת זכר שנאמר (ויקרא יב,
ב) אשה כי תזריע וילדה זכר

מנין שרשות ניתנה לרופא לרפאות?

מנין שרשות ניתנה לרופא לרפאות?

שמות כא, יט אם יקום והתהלך בחוץ על משענתו ונקה המכה רק
שבתו יתן ורפא ורפא

אף על פי שנאמר "אין יסורים בלא עון" ולכאורה זה רצון
הבורא שיהיה חולה, ומכיון שכתוב "ורפא ורפא" ניתנה
רשות לרופא לרפא.

ברכות ס:א דתני דבי רבי ישמעאל (**שמות כא, יט**) ורפא ורפא מכאן
שניתנה רשות לרופא לרפאות

לעולם אל יפתח אדם פיו לשטן, שנאמר...

לעולם אל יפתח אדם פיו לשטן, שנאמר...

ישעיהו א, ט לֹאִי יִצְבְּאוֹת הוֹתִיר לָנוּ שָׂרִיד כְּמַעַט כְּסָדָם הָיִינוּ
לְעַמָּה דְּמִינוּ

אלה היו בני ישראל שאמרו "כמעט כסדום היינו.." ובכך
פתחו פה לשטן לקטרג עליהם.

ברכות ס:א אמר אביי לא לימא אינש הכי דלא לפתח פומיה לשטן
דאמר ר"ל וכן תנא משמיה דר' יוסי לעולם אל יפתח
אדם פיו לשטן אמר רב יוסף מאי קראה דכתיב ([ישעיהו](#)
[א, ט](#)) כמעט כסדום היינו לעמורה דמינו מאי אהדר להו
נביא שמעו דבר יי' קציני סדום

דינה בת יעקב נהפכה לבת, שנאמר...

דינה בת יעקב נהפכה לבת, שנאמר...

בראשית ל, כא וְאַחֲרַיִלְדָּה בַּת וַתִּקְרָא אֶת שְׁמָהּ דִּינָה

ברכות ס:א מתיב רב יוסף (**בראשית ל, כא**) ואחר ילדה בת ותקרא
את שמה דינה מאי ואחר אמר רב לאחר שדנה לאה דין
בעצמה ואמרה י"ב שבטים עתידין לצאת מיעקב ששה
יצאו ממני וארבעה מן השפחות הרי עשרה אם זה זכר לא
תהא אחותי רחל כאחת השפחות מיד נהפכה לבת שנא'
ותקרא את שמה דינה

מנין שצריך אדם לברך על הטובה כשם שמברך על
הרעה?

מנין שצריך אדם לברך על הטובה כשם שמברך על הרעה?

תהלים קא, א לְדוֹד מִזְמוֹר חֶסֶד וּמִשְׁפָּט אֲשִׁירָה לְךָ יְיָ אֶזְמְרָה
תהלים נו, יא בְּאֱלֹהִים אֶהְלֵל דְּבַר בְּיָי אֶהְלֵל דְּבַר

"חסד ומשפט אשירה" - אשיר לה' כשעושה עמי חסד
(מידת הרחמים) וגם כשעושה משפט (מידת הדין).
"באלוקים אהלל דבר" - כשנוהג בי במידת הדין, "בה'
אהלל דבר" - כשנוהג בי במידת הרחמים.

ברכות ס:ב על בשורות טובות אומר הטוב והמטיב על בשורות
רעות אומר ברוך דיין האמת אמר רבא לא נצרכה אלא
לקבולינהו בשמחה אמר ר' אחא משום ר' לוי מאי קרא
(תהלים קא, א) חסד ומשפט אשירה לך ה' אזמרה אם
חסד אשירה ואם משפט אשירה רבי שמואל בר נחמני
אמר מהכא (תהלים נו, יא) בה' אהלל דבר באלהים
אהלל דבר בה' אהלל דבר זו מדה טובה באלהים אהלל
דבר זו מדת פורענות

על בשורות רעות אומר...

על בשורות רעות אומר...

תהלים קטז, יג כוס ישועות אשא ובשם יי אקרא

איוב א, כא ויאמר ערם יצאתי מבטן אמי וערם אשוב שמה יי
נתן ויי לקח יהי שם יי מברך

לפני "כוס ישועות אשא" נאמר צרה ויגון אמצא ובשם ה'
אקרא שזה בשורות רעות. כשם שאדם מברך כשה' נותן,
צריך לברך כשהוא לוקח.

ברכות ס:ב רבי תנחום אמר מהכא (תהלים קטז, יג) כוס ישועות
אשא ובשם ה' אקרא צרה ויגון אמצא ובשם ה' אקרא
ורבנן אמרי מהכא (איוב א, כא) ה' נתן וה' לקח יהי שם
ה' מבורך

הקב"ה ברא את האדם בשני יצרים, אחד יצר טוב
ואחד יצר רע, שנאמר...

הקב"ה ברא את האדם בשני יצרים, אחד יצר טוב ואחד יצר רע,
שנאמר...

בראשית ב, ז וַיֵּצֶר יְיָ אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עֶפְרָם מִן הָאֲדָמָה וַיִּפֹּחַ
בָּאָפִיו נִשְׁמַת חַיִּים וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה

וַיֵּצֶר בִּשְׁנֵי יוֹדִים.

ברכות סא:א מאי דכתיב (**בראשית ב, ז**) וַיֵּצֶר ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם
בשני יודי"ן שני יצרים ברא הקב"ה אחד יצר טוב ואחד
יצר רע

המרצה מעות לאשה מידו לידה כדי להסתכל בה,
אפילו יש בידו תורה ומעשים טובים כמשה רבינו,
לא ינקה מדינה של גיהנם, שנאמר...

המרצה מעות לאשה מידו לידה כדי להסתכל בה, אפילו יש בידו תורה ומעשים טובים כמשה רבינו, לא ינקה מדינה של גיהנם, שנאמר...

משלי יא, כא יָד לֵיד לֹא יִנָּקָה רָע וְזָרַע צַדִּיקִים נִמְלֵט

'כמשה רבינו' - שקיבל תורה מידי הקב"ה. "רע" - גהינום

המרצה מעות לאשה מידו לידה כדי להסתכל בה אפילו יש בידו תורה ומעשים טובים כמשה רבינו לא ינקה מדינה של גיהנם שנאמר (**משלי יא, כא**) יד ליד לא ינקה רע לא ינקה מדינה של גיהנם

ברכות
סא:א

מנין שיצר הרע יושב בין שני פתחי הלב?

מנין שיצר הרע יושב בין שני פתחי הלב?

קהלת י, א זבובי מות יבאיש יביע שמן רוקח יקר מחכמה מכבוד סכלות מעט

בראשית ד, ז הלא אם תיטיב שאת ואם לא תיטיב לפתח חטאת רבץ ואליך תשוקתו ואתה תמשל בו

זבובי מות יבאיש - שיצר הרע יבאיש את שמו כזבובים
על גוף המת, "לפתח חטאת רובץ" - חטאת (אחד
הכינויים של יצר הרע) יושב על שני פתחי הלב.

יצר הרע דומה לזבוב ויושב בין שני מפתחי הלב שנא'
(**קהלת י, א**) זבובי מות יבאיש יביע שמן רוקח ושמואל
אמר כמין חטה הוא דומה שנאמר (**בראשית ד, ז**) לפתח
חטאת רובץ

ברכות
סא:א

שתי כליות יש בו באדם, אחת יועצתו לטובה ואחת
יועצתו לרעה ומסתבר שהטובה לימינו והרעה
לשמאלו, שנאמר...

שתי כליות יש בו באדם, אחת יועצתו לטובה ואחת יועצתו לרעה
ומסתבר שהטובה לימינו והרעה לשמאלו, שנאמר...

קהלת י, ב **לב חכם לימינו ולב כסיל לשמאלו**

'ומסתברא דטובה לימינו' - שהתורה נתנה בימין שנאמר
"מימינו אש דת למו".

ת"ר שתי כליות יש בו באדם אחת יועצתו לטובה ואחת
יועצתו לרעה ומסתברא דטובה לימינו ורעה לשמאלו
דכתיב (**קהלת י, ב**) לב חכם לימינו ולב כסיל לשמאלו

ברכות
סא:א

דו פרצופין ברא הקב"ה באדם הראשון, שנאמר...

דו פרצופין ברא הקב"ה באדם הראשון, שנאמר...

תהלים קלט, ה אַחֹר וְקֶדֶם צִרְתָּנִי וַתֵּשֶׁת עָלַי כַּפָּךְ

ומהם יצר זכר ונקבה.

ר' ירמיה בן אלעזר דו פרצופין ברא הקב"ה באדם
הראשון שנאמר (**תהלים קלט, ה**) אחר וקדם צרתני

ברכות
סא:א

רב ושמואל, חד אמר פרצוף וחד אמר זנב, על איזה
פסוק אמרו?

רב ושמואל, חד אמר פרצוף וחד אמר זנב, על איזה פסוק אמרו?

בראשית ב, כב וַיֵּבֶן יְיָ אֱלֹהִים אֶת הַצֶּלַע אֲשֶׁר לָקַח מִן הָאָדָם לְאִשָּׁה
וַיְבָאָהּ אֶל הָאָדָם

(**בראשית ב, כב**) ויבן ה' אלהים את הצלע רב ושמואל
חד אמר פרצוף וחד אמר זנב בשלמא למאן דאמר פרצוף
היינו דכתיב אחור וקדם צרתני אלא למאן דאמר זנב
מאי אחור וקדם צרתני כדרבי אמי דאמר ר' אמי אחור
למעשה בראשית וקדם לפורענות

ברכות
סא:א

מנין שבגדולה מתחילין מן הגדול ובקללה מתחילין
מן הקטן?

מנין שבגדולה מתחילין מן הגדול ובקללה מתחילין מן הקטן?

ויקרא י, יב וַיִּדְבֹּר מֹשֶׁה אֶל אֶהֱרֹן וְאֶל אֶלְעָזָר וְאֶל אֵיתָמָר בְּנֵי הַנּוֹתָרִים קָחוּ אֶת הַמִּנְחָה הַנּוֹתֶרֶת מֵאִשֵּׁי יְיָ וְאֶכְלוּהָ מִצֹּת אֶצֶל הַמִּזְבֵּחַ כִּי קֹדֶשׁ קֳדָשִׁים הוּא

ברכות
סא:א
בגדולה מתחילין מן הגדול ובקללה מתחילין מן הקטן
בגדולה מתחילין מן הגדול דכתיב (**ויקרא י, יב**) וידבר
משה אל אהרן ואל אלעזר ואל איתמר בניו הנותרים
בקללה מתחילין מן הקטן בתחלה נתקלל נחש ולבסוף
נתקללה חוה ולבסוף נתקלל אדם

מנין שצדיקים יצר טוב שופטן?

מנין שצדיקים יצר טוב שופטן?

תהלים קט, כב כִּי עָנִי וְאֶבְיוֹן אָנֹכִי וְלִבִּי חָלַל בְּקֶרְבִּי

"ולבי חלל בקרבי" - "חלל" - מת, הלב אצל צדיקים, כמת

שאין בו יצר הרע.

ברכות סא: ברבי יוסי הגלילי אומר צדיקים יצר טוב שופטן שנאמר
(**תהלים קט, כב**) ולבי חלל בקרבי

מנין שרשעים יצר רע שופטן?

מנין שרשעים יצר רע שופטן?

תהלים לו, ב נָאִם פֶּשַׁע לְרָשָׁע בְּקֶרֶב לִבִּי אֵין פֶּחַד אֱלֹהִים לְנֶגֶד עֵינָיו

היצר הרע אומר לרשע לא לפחד מאלוקים.

ברכות סא: ברשעים יצר רע שופטן שנאמר (**תהלים לו, ב**) נאם פשע לרשע בקרב לבי אין פחד אלהים לנגד עיניו

מנין שבינונים זה וזה (יצר הטוב ויצר הרע) שופטן?

מנין שבינונים זה וזה (יצר הטוב ויצר הרע) שופטן?

תהלים קט, לא כִּי יַעֲמֹד לַיְמִין אָבִיוֹן לְהוֹשִׁיעַ מִשׁוֹפְטֵי נַפְשׁוֹ

"כי יעמוד (הקב"ה) לימין אביון" - (לימין הבינוני שמנסה

בכל כוחו לנצח את יצר הרע) להושיע משופטי נפשו -

להציל אותו במלחמה בין יצר הטוב ליצר הרע.

ברכות סא:בבינונים זה וזה שופטן שנאמר (**תהלים קט, לא**) יעמוד
לימין אביון להושיע משופטי נפשו

אמרו מלאכי השרת להקב"ה על רבי עקיבא, מידך
היה לו למות ולא מידי בשר ודם, שנאמר...

אמרו מלאכי השרת להקב"ה על רבי עקיבא, מידך היה לו למות ולא מידי בשר ודם, שנאמר...

תהלים יז, יד **מַמְתִּים יָדְךָ יְיָ מַמְתִּים מְחַלֵּד חֶלְקָם בְּחַיִּים וַצְפוּנָךְ**
תַּמְלֵא בִטְנָם יִשְׁבְּעוּ בָנִים וְהַנִּיחוּ יִתְּרָם לְעוֹלָלֵיהֶם

"ממתיים ידך ה' ", היה עליו למות בידך, מוות טבעי (ולא בידי הרומאים).

ברכות סא: ביצתה ב"ק ואמרה אשריך ר"ע שיצאה נשמתך באחד אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה זו תורה וזו שכרה (**תהלים יז, יד**) ממתיים ידך י"י ממתיים וגו' אמר להם חלקם בחיים יצתה בת קול ואמרה אשריך ר"ע שאתה מזומן לחיי העוה"ב

מנין שישראל לא יכולים לחיות בלי תורה?

מנין שישראל לא יכולים לחיות בלי תורה?

דברים ל, כ לְאַהֲבָה אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ לְשִׁמְעַ בְּקִלּוֹ וּלְדַבָּקָה בּוֹ כִּי הוּא חַיִּיךָ וְאֹרֶךְ יָמֶיךָ לְשֵׁבֶת עַל הָאָדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְיָ לְאַבְתֶּיךָ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לֵאמֹר לְתֵת לָהֶם

"כי הוא חייו ואורך ימיו" - כשם שדגים לא יכולים לחיות מחוץ למים, כך עם ישראל לא יכול לחיות בלי תורה שנמשלה למים.

ברכות סא:בומה במקום חיותנו אנו מתיראין במקום מיתתנו על **אחת כמה וכמה** אף אנחנו עכשיו שאנו יושבים ועוסקים בתורה שכתוב בה (**דברים ל, כ**) כי הוא חייו ואורך ימיו כן אם אנו הולכים ומבטלים ממנה עאכ"ו

קל וחומר

מנין שהתורה ניתנה בימין?

מנין שהתורה ניתנה בימין?

דברים לג, ב וַיֹּאמֶר יְיָ מִסִּינִי בָּא וְזָרַח מִשְׁעִיר לְמוֹ הוֹפִיעַ מִהָרֶם
פֶּאֶרֶן וְאֶתָּה מְרַבֶּבֶת קֹדֶשׁ מִימִינוֹ אֵשׁ דֵּת לְמוֹ

ברכות סב:אמפני מה אין מקנחין בימין אלא בשמאל אמר רבא מפני
שהתורה ניתנה בימין שנאמר (**דברים לג, ב**) מימינו אש
דת למו

מנין שרקיקה אסורה בהר הבית?

מנין שרקיקה אסורה בהר הבית?

שמות ג, ה וַיֹּאמֶר אֶל תִּקְרַב הָלֶם שֶׁל נְעֻלֶיךָ מֵעַל רִגְלֶיךָ כִּי הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה עוֹמֵד עָלָיו אֲדָמַת קֹדֶשׁ הוּא

רקיקה - יריקה.

ברכות סב:ב לא יכנס אדם להר הבית לא במקלו שבידו ולא במנעלו
שברגלו ולא במעות הצרורים לו בסדינו ובפונדתו קל וחומר
מופשלת לאחוריו ולא יעשנה קפנדריא ורקיקה מקל
וחומר ממנעל ומה מנעל שאין בו דרך בזיון אמרה תורה
(**שמות ג, ה**) של נעליך מעל רגליך רקיקה שהיא דרך
בזיון לא כל שכן

לפי רבי יוסי, ריקה אסורה בהר הבית, שנאמר...

לפי רבי יוסי, רקיקה אסורה בהר הבית, שנאמר...

אסתר ד, ב וַיָּבֹא עַד לִפְנֵי שַׁעַר הַמֶּלֶךְ כִּי אֵין לָבֹא אֶל שַׁעַר הַמֶּלֶךְ
בְּלָבוֹשׁ שָׂק

ברכות סב:ב רבי יוסי בר יהודה אומר אינו צריך הרי הוא אומר
(**אסתר ד, ב**) כי אין לבא אל שער המלך בלבוש שק והלא
דברים קל וחומר ומה שק שאינו מאוס לפני בשר ודם
כך רקיקה שהיא מאוסה לפני מלך מלכי המלכים לא כל
שכן

קל וחומר

מנין שאין עובין אמן במקדש?

מנין שאין עונין אמן במקדש?

נחמיה ט, ה וַיֹּאמְרוּ הַלְוִיִּם יֵשׁוּעַ וְקַדְמִיאל בְּנֵי חֲשִׁבְנָה שְׂרָבְיָה
הוֹדִיָּה שְׁבַנְיָה פְּתַחְיָה קוּמוּ בָּרְכוּ אֶת יְיָ אֱלֹהֵיכֶם מִן
הָעוֹלָם עַד הָעוֹלָם וַיְבָרְכוּ שֵׁם כְּבוֹדָךְ וּמְרוֹמָם עַל כָּל
בָּרָכָה וּתְהִלָּה

היו עונים "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" במקום
אמן ושלא יאמרו המינים שיש רק עולם אחד הוסיפו את
הפסוק מנחמיה "מן העולם ועד העולם" מרמז שיש
שתי עולמות, עולם הזה ועולם הבא.

ברכות סג:א כל כך למה לפי שאין עונין אמן במקדש ומנין שאין עונין
אמן במקדש שנאמר (**נחמיה ט, ה**) קומו ברכו את ה'
אלהיכם מן העולם עד העולם ואומר (**נחמיה ט, ה**)
ויברכו (את) שם כבוד ומרומם על כל ברכה ותהלה
יכול כל הברכות כולן תהא להן תהלה אחת ת"ל ומרומם
על כל ברכה ותהלה על כל ברכה וברכה תן לו תהלה

איזוהי פרשה קטנה שכל גופי תורה תלויין בה?

איזוהי פרשה קטנה שכל גופי תורה תלוין בה?

משלי ג, ו **בְּכָל דֶּרֶךְךָ דַּעְהוּ וְהוּא יִישֹׁר אַרְחֶיךָ**

"בכל דרכיך דעהו" - עשה כל דבר לשם שמים.

ברכות סג:א דרש בר קפרא איזוהי פרשה קטנה שכל גופי תורה תלוין בה (משלי ג, ו) בכל דרכיך דעהו והוא יישר ארחותיך

כל שיש לו תרומות ומעשרות ואינו נותן לכהן, סוף
נצרך לכהן על ידי אשתו, שנאמר...

כל שיש לו תרומות ומעשרות ואינו נותן לכהן, סוף נצרך לכהן על ידי אשתו, שנאמר...

וְאִישׁ אֶת קִדְשׁוֹ לֹא יִהְיֶה אִישׁ אֲשֶׁר יִתֵּן לַכֹּהֵן לֹא יִהְיֶה
בְּמִדְּבַר ה', י בְּמִדְּבַר ה', יב
דִּבֶּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אִישׁ כִּי
תִשָּׂטֵה אֶשְׁתּוֹ וּמָעֵלָה בּוֹ מֵעַל

'נצרך לכהן על ידי אשתו', שנאמר בפרשת סוטה "והביא את אשתו אל הכהן".

ברכות סג:א כל שיש לו תרומות ומעשרות ואינו נותן לכהן סוף נצרך לכהן על ידי אשתו שנאמר (במדבר ה, י) ואיש את קדשיו לו יהיו וסמך ליה איש איש כי תשטה אשתו

סמיכות

ואם נתן לכהן (תרומות ומעשרות) סופו שמתעשר,
שנאמר...

ואם נתן לכהן (תרומות ומעשרות) סופו שמתעשר, שנאמר...
במדבר ה, י וְאִישׁ אֶת קִדְשָׁיו לוֹ יִהְיוּ אִישׁ אֲשֶׁר יִתֵּן לִכְהֵן לוֹ יִהְיֶה

"לא יהיה" - סופו שמתעשר.

ברכות סג:א ואם נתנן סוף מתעשר שנאמר (**במדבר ה, י**) איש אשר
יתן לכהן לו יהיה לו יהיה ממון הרבה

מנין שכל המשתף שם שמים בצערו, כופלין לו
פרנסתו?

מנין שכל המשתף שם שמים בצערו, כופלין לו פרנסתו?

איוב כב, כה וְהָיָה שְׂדֵי בְצָרֶיךָ וְכֶסֶף תּוֹעֲפּוֹת לְךָ

"והיה שדי בצריך" - אם תשתף שם שמים בצרות שלך,

"וכסף תועפות" (כסף רב) יהיה לך.

ברכות סג:א כל המשתף שם שמים בצערו כופלין לו פרנסתו שנאמר

(**איוב כב, כה**) והיה שדי בצריך וכסף תועפות לך

מנין שכל המרפה עצמו מדברי תורה אין בו כח
לעמוד ביום צרה?

מנין שכל המרפה עצמו מדברי תורה אין בו כח לעמוד ביום צרה?

משלי כד, י הַתְּרַפִּיתָ בְּיוֹם צָרָה יָצַר לְךָ כְּחֶכֶה

"התרפית" - הרפת עצמך מדברי תורה, "ביום צרה" -
ביום שתצטרך להתמודד עם יצר הרע, "צר", האויב שלך,
"יצר הרע", "כוחה" - מחכה לך. כמו שנאמר בראתי יצר
הרע בראתי תורת תבלין.

ברכות סג:א כל המרפה עצמו מדברי תורה אין בו כח לעמוד ביום
צרה שנאמר (**משלי כד, י**) התרפית ביום צרה

תלמידי חכמים שהולכים מעיר לעיר וממדינה
למדינה ללמוד תורה, נקראים מבקשי ה', שנאמר...

תלמידי חכמים שהולכים מעיר לעיר וממדינה למדינה ללמוד תורה,
נקראים מבקשי ה', שנאמר...

שמות לג, ז וּמֹשֶׁה יָקַח אֶת הָאֵהָל וְנָטָה לוֹ מִחוּץ לַמִּחָנָה הַרְחֵק
מִן הַמִּחָנָה וְקָרָא לוֹ אֵהָל מוֹעֵד וְהָיָה כָּל מְבַקֵּשׁ יְיָ יֵצֵא
אֶל אֵהָל מוֹעֵד אֲשֶׁר מִחוּץ לַמִּחָנָה

"מבקשי ה' " - מגדלים שמו בעולם.

ברכות סג:ב ודרש (**שמות לג, ז**) ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ
למחנה והלא דברים קל וחומר ומה ארון ה' שלא היה
מרוחק אלא שנים עשר מיל אמרה תורה (**שמות לג, ז**)
והיה כל מבקש ה' יצא אל אהל מועד תלמידי חכמים
שהולכים מעיר לעיר וממדינה למדינה ללמוד תורה על
אחת כמה וכמה

קל וחומר

חביבה תורה על לומדיה בכל יום ויום, כיום שנתנה
מהר סיני, שנאמר...

חביבה תורה על לומדיה בכל יום ויום, כיום שנתנה מהר סיני,
שנאמר...

דברים כז, ט וַיִּדְבֹּר מֹשֶׁה וְהַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר
הַסֵּכֶת וּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל הַיּוֹם הַזֶּה נְהִיִּיתָ לְעַם לַיְי אֱלֹהֶיךָ

"היום הזה" - יום שנתנה בו תורה.

ברכות סג:ב ועוד פתח ר' יהודה בכבוד תורה ודרש (**דברים כז, ט**)
הסכת ושמע ישראל היום הזה נהיית לעם וכי אותו
היום נתנה תורה לישראל והלא אותו יום סוף ארבעים
שנה היה אלא ללמדך שחביבה תורה על לומדיה בכל
יום ויום כיום שנתנה מהר סיני

מנין שאין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית
עצמו עליה?

מנין שאין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה?

במדבר יט, יד זאת התורה אדם כי ימות באהל כל הבא אל האהל
וכל אשר באהל יטמא שבעת ימים

ברכות סג:ב מנין שאין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו
עליה שנאמר (**במדבר יט, יד**) זאת התורה אדם כי ימות
באהל

המארח תלמיד חכם בתוך ביתו ומאכילו ומשקהו
ומהנהו מנכסיו שכרו גדול מאד, שנאמר...

המארח תלמיד חכם בתוך ביתו ומאכילו ומשקהו ומהנהו מנכסיו
שכרו גדול מאד, שנאמר...

דברים כג, ח לא תתעב אדמי כי אחיך הוא לא תתעב מצרי כי גר
היית בארצו
בראשית מז, ו ארץ מצרים לפניך הוא במיטב הארץ הושב את אביך
ואת אחיך ישבו בארץ גשן ואם ידעת ויש בם אנשי
חיל ושמתם שרי מקנה על אשר לי

על המצרים נאמר "לא תתעב מצרי" אפילו שארחו אותנו
לשם עצמם, ק"ו שמי שמארח תלמיד חכם בביתו לא
טובת עצמו, ששכרו גדול מאד.

ברכות סג:ב פתח ר' יוסי בכבוד אכסניא ודרש (**דברים כג, ח**) לא
תתעב אדומי כי אחיך הוא לא תתעב מצרי כי גר היית
בארצו והלא דברים קל וחומר ומה מצריים שלא קרבו
את ישראל אלא לצורך עצמן שנאמר (**בראשית מז, ו**)
ואם ידעת ויש בם אנשי חיל ושמתם שרי מקנה על אשר
לי כך המארח תלמיד חכם בתוך ביתו ומאכילו ומשקהו
ומהנהו מנכסיו על אחת כמה וכמה

קל וחומר

על איזה פסוק נאמר אלוקי יעקב ולא אלוקי אברהם
ויצחק ?

על איזה פסוק נאמר אלוקי יעקב ולא אלוקי אברהם ויצחק ?

תהלים כ, ב יַעֲנֶךָ יי בַּיּוֹם צָרָה יִשְׁגָּבְךָ שֵׁם אֱלֹהֵי יַעֲקֹב

כיון שיעקב היה אביהם של השבטים וטרח בגידולם.

ברכות סד: אמאי דכתיב (**תהלים כ, ב**) יענך ה' ביום צרה ישגבך שם
אלהי יעקב אלהי יעקב ולא אלהי אברהם ויצחק מכאן
לבעל הקורה שיכנס בעביה של קורה

מנין שכל הנהנה מסעודה שתלמיד חכם שרוי
בתוכה כאילו נהנה מזיו שכינה?

מנין שכל הנהנה מסעודה שתלמיד חכם שרוי בתוכה כאילו נהנה
מזיו שכינה?

שמות יח, יב וַיִּקַּח יִתְרוֹ חֹתֵן מֹשֶׁה עֲלֵה וּזְבָחִים לֵאלֹהִים וַיָּבֹא
אַהֲרֹן וְכָל זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל לֶאֱכֹל לֶחֶם עִם חֹתֵן מֹשֶׁה לִפְנֵי
הָאֱלֹהִים

ברכות סד:אכל הנהנה מסעודה שתלמיד חכם שרוי בתוכה כאילו
נהנה מזיו שכינה שנאמר (**שמות יח, יב**) ויבא אהרן וכל
זקני ישראל לאכל לחם עם חותן משה לפני האלהים וכי
לפני אלהים אכלו והלא לפני משה אכלו אלא לומר לך
כל הנהנה מסעודה שתלמיד חכם שרוי בתוכה כאילו
נהנה מזיו שכינה

מנין שהנפטר מחברו אל יאמר לו לך בשלום אלא לך
לשלום?

מנין שהנפטר מחברו אל יאמר לו לך בשלום אלא לך לשלום?

שמות ד, יח וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה וַיָּשָׁב אֶל יִתְרֹ חתָּנוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ אֵלֶיךָ נָא
וְאֵשׁוּבָה אֶל אַחֵי אֲשֶׁר בְּמִצְרַיִם וְאַרְאֶה הָעוֹדִים חַיִּים
וַיֹּאמֶר יִתְרוֹ לְמֹשֶׁה לֵךְ לְשָׁלוֹם
שמואל ב טו, ט וַיֹּאמֶר לוֹ הַמֶּלֶךְ לֵךְ בְּשָׁלוֹם וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ חֲבֵרוֹנָה

ברכות סד: אהנפטר מחברו אל יאמר לו לך בשלום אלא לך לשלום
שהרי יתרו שאמר לו למשה (**שמות ד, יח**) לך לשלום
עלה והצליח דוד שאמר לו לאבשלום (**שמואל ב טו, ט**)
לך בשלום הלך ונתלה

מנין שהנפטר מן המת אל יאמר לו לך שלום אלא
לך בשלום?

מנין שהנפטר מן המת אל יאמר לו לך לשלום אלא לך בשלום?
בראשית טו, וְאַתָּה תָּבוֹא אֶל אֲבֹתֶיךָ בְּשָׁלוֹם תִּקְבֹּר בְּשִׁיבָה טוֹבָה טו

ברכות סד: אהנפטר מן המת אל יאמר לו לך לשלום אלא לך בשלום
שנאמר (**בראשית טו, טו**) ואתה תבא אל אבותיך בשלום

היוצא מבית הכנסת ונכנס לבית המדרש ועוסק
בתורה, זוכה ומקבל פני שכינה, שנאמר...

היוצא מבית הכנסת ונכנס לבית המדרש ועוסק בתורה, זוכה ומקבל פני שכינה, שנאמר...

תהלים פד, ח יִלְכוּ מִחֵיל אֶל חֵיל יִרְאֶה אֶל אֱלֹהִים בְּצִיּוֹן

"יראה אל אלוקים בציון" - יזכה ל"ותחזנה עיננו בשובך לציון" ולזיו השכינה בעולם הבא.

ברכות סד: אהיוצא מבית הכנסת ונכנס לבית המדרש ועוסק בתורה זוכה ומקבל פני שכינה שנאמר (**תהלים פד, ח**) ילכו מחיל אל חיל יראה אל אלהים בציון

תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם, שנאמר...

תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם, שנאמר...

ישעיהו נד, יג וְכָל בְּנֵיךְ לְמוֹדֵי יְיָ וְרַב שְׁלוֹם בְּנֵיךְ
תהלים קיט, שְׁלוֹם רַב לְאוֹהֲבֵי תוֹרָתְךָ וְאֵין לָמוּ מַכָּשׁוֹל
קסה

"למודי ה' " - תלמידי חכמים. "אוהבי תורתך" - לומדי

התורה ותומכיה.

ברכות סד:א אמר רבי חנינא תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם
שנאמר (ישעיהו נד, יג) וכל בניך למודי ה' ורב שלום
בניך אל תקרי בניך אלא בוניך (תהלים קיט, קסה) שלום
רב לאוהבי תורתך ואין למו מכשול